

TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00001

A helyi identitás és közösség erősítése Vajszló térségében

PROJEKT ÖSSZEFOGLALÓ TANULMÁNY

ADORJÁS
KÉMES
KÓRÓS
PÁPRÁD
PISKÓ
VAJSZLÓ
VEJTI
ZALÁTA

2023.

1. ELŐZMÉNYEK

„A helyi identitás és közösség erősítése Vajszló térségében” című projekt a Baranya Megyei Önkormányzat vezetésével, Vajszló nagyközség gesztorságával, hét települési önkormányzat konzorciumában valósult meg. A konzorciumi tagok Adorjás Község Önkormányzata, Kémes Községi Önkormányzat, Páprád Községi Önkormányzat, Piskó Községi Önkormányzat, Vajszló Nagyközség Önkormányzat, Vejti Községi Önkormányzat, Zaláta Község Önkormányzata.

Körös Község Önkormányzata a közösségi felmérés, illetve a Helyi cselekvési terv készítése során jelezte kilépési szándékát, amelyet viszont a támogatási összeg visszafizetéséig nem tudott megtenni. Az adósságrendezési eljárásuk pénzügyi lezárása, illetve a támogatás visszafizetése után kerülhetett csak sor tagcserére a konzorciumon belül. Páprád Községi Önkormányzat csak ezután (2022-ben) tudott belépni a konzorciumba.

2017. november 27-én „A helyi identitás és közösség erősítése Vajszló térségében” pályázat kedvező elbírálásban részesült, és TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00001 azonosítószámmal a projekt 2018. február 1-napjával elindult.

A projekt megvalósítása során érintett térség, az Ormánság külső periférikus elhelyezkedésű, ahol jelentős az elvándorlás. Az elmúlt évtizedek alatt az Ormánságban meggyengültek a hagyományos helyi közösségek alapját jelentő, munkalehetőséget biztosító vállalkozások, mindennapi életet szolgáló helyi intézmények és szolgáltatások. A lakosság jelentős része az országos átlagnál alacsonyabb életszínvonalon él. Az Ormánság a Kiss Géza által leírtakhoz képest jelentős átalakuláson ment keresztül, mely folyamatok már a szocializmus időszakában elkezdődtek. Az egykor jellemzően református települések társadalma meggyengült és akinek lehetősége volt elhagyta e vidéket. A rendszerváltás után a termelészövetkezetek és állami gazdaságok széthullásával a térség még inkább a perifériára szorult, a munkalehetőségek beszűkülésével elindult a belső migráció, a népesség jelentős része elsősorban Pécsre és a többi városba próbált költözni, ahol ma is több a munkalehetőség, a szolgáltatások elérhetősége nagyobb. A folyamatok hozadéka, hogy a helyi társadalom csökkenésével a tradicionális közösségek gyengülnek, csökken az aktív állampolgárok száma, nem alakulnak ki új érdekközösségek.

A feltárt problémákra választ adhatnak a terület- és településfejlesztésben is használt, a gazdasági növekedés alapját képező „területi tőke” részét képező fizikai tényezők mellett például közösségi kapcsolatok, együttműködés, szolidaritás, kölcsönös segítségnyújtás értékei is. Ezek hiányában a hátrányos helyzetű térségekben fekvő kistelepülések jelentős pénzügyi forrás mellett sem képesek a fejlődés útjára lépni, a lakosság szám évről-évre csökken.

A tervezett tevékenységek a helyi társadalom, a hagyományok, az együttműködés erősítését szolgálják, létrehozva egy olyan lokális társadalmat, mely meghatározhatja saját fejlődési irányát, javuljon a problémamegoldó képessége, cselekvő módon építse saját jövőjét.

A projekt megvalósulása során tevékenységek között volt a közösségi tervezés folyamata, több lakossági fórum, közösségi beszélgetés, rendezvény és hagyományőrző program, valamint tanulókör, melyek során bevonásra kerültek a helyi civilek és a lakosság. A tanulókörök segítették az önszerveződő kisközösségek kialakulását és megerősödését. A lakossági fórumok alkalmával a helyi társadalmi- és gazdasági életet meghatározó dokumentumok áttekintésére és módosítási javaslatok megtételére is sor került. A projekt egyik meghatározó elemét képezte a bűnmegelőzést és a közbiztonság javítását, valamint a közlekedésbiztonság javítását szolgáló programok megvalósítása.

A projekt alapjait három dokumentumban fektették le, ezek az alappillérek:

- **A helyi cselekvési terv és a mellékletét képező rendezvénynaptár**

A cselekvési terv célja volt, hogy előrevetítse a projekt végrehajtási időszakára tervezett tevékenységek tematikáját, amely a konzorciumot alkotó településeken és térségükben fellelhető értékekre és helyi erőforrásokra alapozottan erősítette a térségi összetartást és az identitástudatot.

A dokumentum további célja volt, hogy feltárja a már meglévő értékeket és a helyi társadalom által adott visszacsatolások mentén azokat a szükségleteket, amelyek a fő cél elérését segítették elő. A célok elérése érdekében közösségi akciók, tevékenységek, események, programok, folyamatok valósultak meg, amelyek egy rendezvénynaptár mentén kerültek lebonyolításra.

Maga a cselekvési terv több körös felmérés eredményeként jött létre. A célok eléréséhez és a hatékonyságnövelés érdekében nem központi irányelvek mentén, hanem helyi tapasztalatokra alapozott szükségletek kerültek meghatározásra. Az érintett településeken közösségi interjúk, beszélgetések kerültek lebonyolításra. A primer és szekunder anyaggyűjtés, a felmérések eredményei a dokumentumban részletes kielemezésre kerültek, és ezek mentén kerültek meghatározásra, pontosításra azok a tevékenységek, amelyek a pályázatban is lefektetett irányelvek és célok teljesülését szolgálják.

A cselekvési terv elsődleges elvárt eredménye, hogy a helyi társadalom képessé tegye magát az önszerveződésre, és szellemi, kulturális örökségei által erősítse identitástudatát. Tervezetten a cselekvési terv és a projekt eredményei hozzájárulnak a helyi esélyegyenlőségi tervekben foglalt célkitűzések eléréséhez is.

- **Közösségfejlesztés módszertani útmutató**

A közösségfejlesztés módszertani útmutató dr. Arapovics Mária és dr. Vercseg Ilona által szerkesztett szakirodalom, amely „A helyi identitás és kohézió erősítése” című programokat megvalósító helyi közösségek munkatársainak, szakembereinek és önkénteseinek, szervezeteinek és intézményeinek nyújt módszertani segítséget helyi közösségi cselekvő programjuk megvalósításához.

- **Megalapozó dokumentum**

A megalapozó dokumentum a konzorciumot alkotó településekre vonatkozó gazdasági, társadalmi és demográfiai mutatók alapján készített helyzetértékelést követően részletesen bemutatja a projekt céljait, annak szakmai tartalmát, kapcsolódási pontjait. A terület-specifikus értékelési szempontokon túl, külön kockázatelemzést is tartalmaz.

2. A PROJEKT CÉLTERÜLETE ÉS CÉLJAINAK BEMUTATÁSA

„A helyi identitás és közösség erősítése Vajszló térségében” című projekt a Baranya Megyei Önkormányzat vezetésével, egyidejűleg hét dél-baranyai önkormányzat konzorciumában valósult meg.

Konzorciumi tagok:

- Adorjás Község Önkormányzata
- Kémes Községi Önkormányzat
- Kórós Község Önkormányzata (közösségi tervezés)
- Páprád Községi Önkormányzat (közösségi program, tanuló kör)
- Piskó Községi Önkormányzat
- Vajszló Nagyközség Önkormányzat (gesztor település)
- Vejtői Községi Önkormányzat
- Zaláta Község Önkormányzata

Társadalmi, gazdasági és demográfiai szempontok alapján kijelenthető, hogy a projekt célterületén élő lakosság hátrányos helyzetű, infrastrukturális ellátottsága alacsony színvonalú, bizonyos közszolgáltatások, kulturális és egyéb alapszolgáltatások hozzáférhetősége kizárólag együttműködéssel valósítható meg.

Projekt céljai az alábbiak voltak:

- stratégiai: a helyi közösségek fejlődésének fejlesztése, az együttműködések kiterjesztése;
- átfogó: kezdeményező és cselekvő helyi közösségek és közösségi szerepvállalás erősítése, területi egyenlőtlenségek megszüntetése, egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése, település népességmegtartó erejének javítása;
- specifikus: a helyi identitás és kohézió erősítése, ami különböző tevékenységek során érhető el.

A projekttel szemben elvárt eredmények:

A beavatkozások eredményeként fejlődik a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom megerősödése segíti a helyi közösségi konfliktusok megoldását és az

önálló cselekvési képességek erősítését, erősödik a civil aktivitás, kialakulnak, illetve megerősödnek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, településrészekhez, térséghez való kötődés.

A beavatkozás következtében a meglévő (humán) erőforrások felszínre kerülnek, az együttműködések következtében ezen erőforrások aktivizálódnak, és minőségi változást hoznak a település, települési közösségek életében.

A népesség megtartáshoz és az életminőség javításhoz jelentősen hozzájárul a projekt, hiszen a tervezett tevékenységek elősegítik a települések helyi igényeken alapuló fejlesztését. Eredményként egy pozitív jövőkép kerül felvázolásra az emberek számára, erősödik a helyi kötődés, szorosabb lesz a kapcsolat a helyi lakosság, valamint a projektben közreműködő civil szervezetek és önkormányzati intézmények között. Nő a közbiztonság a településeken, biztonságosabb lesz a közlekedés, fokozódik az együttműködés a környező településekkel, a települések imázsa javulni fog, a lakosság jobban bevonásra kerül a települések fejlesztéseibe és egy élhetőbb települési környezet kerül kialakításra.

A társadalmi kohézió és a helyi identitás erősítéséhez hozzájárult a projekt, hiszen a tervezett tevékenységek - közösségi felmérés, helyi cselekvési terv, települési értékleltárak készítése, hagyományőrző rendezvények, lakossági fórumok, tanulmányutak, - által közösségi térségi, települési, illetve településrészi helyi identitást erősítő közösségfejlesztési folyamatok, továbbá közösségi részvételre épülő tervezési gyakorlatok alkalmazása, szabadidős, bűnmegelőzési, közbiztonsági és közlekedésbiztonsági programok valósultak meg.

1. PROJEKT CÉLCSOPORTJA

A projekt célcsoportja számosságát tekintve a projektben egyidejűleg résztvevő hét település, Adorjás, Kémes, Kórós (csak a közösségi tervezés folyamatában), Páprád (rendezvények), Vajszló, Vejtői és Zaláta lakossága volt.

A projekt megvalósításában aktívan közreműködő közvetlen célcsoportokat azok alkották, akik közvetlenül megismerték és hasznosítják a projekt eredményeit, valamint akik személyesen részt vettek a projekt tevékenységeinek végrehajtásában.

A projekt közvetlen célcsoportjának a közösségfejlesztési folyamatokat elindítani kívánó települések, településrészek lakosai és közösségeik, a társadalmilag aktívan működő kulturális intézmények településeinek lakosai és közösségeik, valamint a képzéseken részt vevők munkáltató kulturális intézményei tekinthetők. A közvetlen célcsoportba tartoztak továbbá azok, akik a projekt pozitív hatásait legfőképp érzik, hiszen őket érinti közvetlenül a projekt és jobb társadalmi helyzetbe kerülhetnek a különböző programok által.

A közvetett célcsoport azon személyek köre, akik nem a projekt eredményeinek közvetlen használói, de áttételesen a projekt eredményei és hatásai helyzetüket befolyásolják. A projekt közvetett célcsoportját a közösségfejlesztési folyamatokat elindítani kívánó civil, egyházi és egyéb szervezetek, önkormányzatok, intézmények és azok munkatársai, továbbá a kulturális

intézmények és munkatársai, a projekt képzésein részt vevő személyek, illetve a közösségfejlesztő mentorok jelentették.

A tervezett rendezvények, képzések, fejlesztések mind a projekt által megfogalmazott célokra irányultak. A célcsoport kiválasztása, elérésének, bevonásának módszertana az alábbiak szerint került megtervezésre:

A fejlesztés tervezését társadalmi egyeztetés előzte meg. Ezek alapján a lakosság valós igényeire alapozva készültek el azok a dokumentumok, melyek a projekt alapjait adták. A helyi önkormányzatok, közszolgáltatók, segítő, illetve civil szervezetek napi munkájából adódóan is rendelkezésre állnak a tervezéshez szükséges információk. A fejlesztési programok általában különböző módszertan alapján készültek, a bevont lakosságot személyes interjúk, kérdőívek, fókuszcsoportok keretében vonták be a munkába. Rendezvények, fórumok tekintetében szintén a bevonásra kerülnek olyan helyi civil, önkormányzati szervezetek, akik szorosabb kapcsolatban állnak a helyi lakosokkal, a közvetlen célcsoporttal.

2. PROJEKT EREDMÉNYEI

A program alapvető célja és egyben elvárt eredménye, hogy a helyi közösségek fejlesztése megtörténjen, azaz, hogy a célterület közösségi kezdeményező- és cselekvőképessége fejlődjön. Ez a konzorciumot alkotó települések társadalmának közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztését, valamint közösségi szerepvállalási erősödését jelentette.

Elvárások:

Egyik legfőbb eredményként a közösségeken belül kialakulnak, illetve megerősödnek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, térséghez való kötődés. A végrehajtott tevékenységek eredményeként felszínre kerülnek a meglévő humán erőforrások, az együttműködéseknek köszönhetően pedig ezek az erőforrások aktivizálódnak és minőségi változást hoznak a térségben lakók életében.

További eredményt jelent, hogy a beavatkozások segítségével fejlődik a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom megerősödése pedig segíti a helyi közösségi konfliktusok megoldását és az önálló cselekvési képességek erősítését.

A program egyik fontos eleme, hogy a közösségfejlesztési folyamat részeként mindvégig közösségi munkamód kerül alkalmazásra, amely biztosítja a közösség központi jellegét és szerepét, mint például a tervezés során a helyi társadalom tagjai tarták fel a szükségleteket, tettek javaslatot programokra. Így a helyiek maguk ismerik meg saját közösségüket, kultúrájukat, illetve a helyi igényeket, szükségleteket, s azok megvalósítására maguk keresnek megoldást.

A projekt során megtörténik még a célterület történeti feltárása. A korábban nem ismert értékek és hagyományok elérhetővé kerülnek a lakosság számára a közművelődési és egyéb intézmények, szervezetek együttműködésével.

A programok hatására a meglévő együttműködések és partnerség megerősödik, megújul, új együttműködések jönnek létre települések, szervezetek és intézményeik között.

A projekt eredményei általában szoft típusúak, matematikailag nem számszerűsíthető, nem mérhető eredmények. A közösség belső viszonyai és a lakosság közérzete adnak alapot az eredményesség meghatározásához.

Eredményes projektmegvalósítás esetén:

- fejlődik a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata,
- fejlődik a helyi közösségek konfliktusainak belső megoldó képessége,
- önálló cselekvési képességek erősödnek,
- életminőség javul,
- terület népességmegtartó képessége javul,
- erősödik a civil aktivitás,
- megindul a helyi önkéntesek kiválasztódása,
- új kapcsolatok, szomszédsági viszonyok és partnerségek kialakulása,
- erősödő közösségi identitás,
- együttműködés a közjóért,
- helyi közösségek megerősödése,
- az ünnep, rendezvény kodifikálja az összetartozást,
- új tudások, kompetenciák megjelenése a közösségben,

Az eredmények egy része szubjektív módon állapítható meg. Sajnálatos módon az elmúlt évek előre nem látható pandémiás időszakai, amikor a közösségi lét az aktuális járványügyi előírásoknak megfelelően központilag korlátozásokra került, nagymértékben akadályozták, hátráltatták a tervezett célok megvalósulását.

5. PROJEKT TEVÉKENYSÉGEI

A projekt során megvalósítandó programok az igényfelmérésekre alapozottan és az elérni kívánt célokhoz kapcsolódóan kerültek meghatározásra, figyelembe véve a felhívásban nevesített támogatható tevékenységeket és elszámolható költségeket.

A tevékenységek tervezésénél a kiemelt szempont volt a helyi kezdeményezésekre építés és az alulról jövő jelleg érvényesítése.

Első lépésként minden településen megtörtént a helyi intézmények, civil szervezetek képviselőivel való kapcsolatfelvétel (az adott lehetőségek szerint). Partnereink megismerték és elfogadták a projekt céljait, munkafolyamatait és tevékenységeit, majd az első partnerségi megállapodások is aláírásra kerültek.

A projekt sikeres végrehajtása érdekében nélkülözhetetlenek a térségi együttműködések kialakításai. A konzorcium tagok az eredményesség érdekében partnerségi megállapodást kötöttek a térség nemzetiségi önkormányzataival, oktatási, kulturális és szociális szervezeteivel.

A megállapodást aláíró szervezetek az együttműködési megállapodásban a kedvezményezett vállalása szerint: segítik a programok népszerűsítését, elfogadtatását a helyi lakossággal; elősegítik a helyi cselekvők körének szélesítését, segítik a közösségért tenni akarók munkáját; megjelennek a projekt rendezvényein.

Az alábbi szervezetekkel kötöttek a projekt keretében együttműködést:

- Piskó Roma Nemzetiségi Önkormányzat
- Vajszló és térsége Család és Gyermejjóléti Szolgálat
- Vajszló Aprófalva Óvoda
- Ormánsági Dolgozók Horgász Egyesülete
- Vajszló Ormánsági Ipartestület

A közösségi felmérés eredményeképpen körvonalazódtak azon tevékenységek, melyek a projektből magvalósításra kerülhettek, illetve azon tevékenységek köre, melyek illeszkedés hiányában nem képezték a projekt tárgyát. Ugyan a közösségi felmérések során meghatározásra kerültek a tématerületek, viszont a témák véglegesítése a projekt megvalósítása során valósul csak meg.

A Helyi Cselekvési Terv készítését követő egyes események esetében már meghatározásra került a részletesebb tartalom, míg a későbbi programok esetében kizárólag lehetséges tématerület került rögzítésre. Az adott programok végleges témája, részletes tartalma a megvalósítás során került véglegesítésre. A részletes programterv kidolgozása és a programszervezés során figyelembevételre kerülnek a közösségi beszélgetések, az interjúk és a kérdőívek szerint meghatározott igények kielégítése, a feltárt problémákra történő megoldás nyújtása, illetve nem utolsósorban a pályázat céljaihoz való hozzájárulás.

A többkörös felmérés eredményeként elkészült a Helyi Cselekvési Terv és Rendezvénynaptár. Ezek a dokumentumok összefoglaló módon bemutatják és összegezik a projekt célterületére jellemző jelenlegi sajátosságokat, értékeket és a helyi társadalom által életre hívott szükségleteket.

A cselekvési terv célja, hogy előrevetítse a projekt végrehajtási időszakára tervezett tevékenységek tematikáját, amely a konzorciumot alkotó településeken és térségükben fellelhető értékekre és helyi erőforrásokra alapozottan erősítse a térségi összetartást és az identitástudatot.

A cselekvési terv elsődleges elvárt eredménye, hogy a helyi társadalom képessé tegye magát az önszerveződésre, és szellemi, kulturális örökségei által erősítse identitástudatát. Tervezetten a cselekvési terv és a projekt eredményei hozzájárulnak a helyi esélyegyenlőségi tervekben foglalt célkitűzések eléréséhez is.

A projekt igen komplexnek mondható, a projekt keretében az identitás erősítő tevékenységek mellett bűnmegelőzési-, közbiztonsági- és közlekedésbiztonsági programok megvalósítása is betervezésre került.

5.1. HAGYOMÁNYŐRZŐ RENDEZVÉNYEK

A hagyományőrző rendezvények a helyi kultúrákra, hagyományokra, még el nem tűnt tradíciókra építenek. Általánosságban is nagy veszélyt jelent, hogy az egyes területekre jellemző sajátosságok, hagyományok, szokások az idősebb korosztállyal együtt kiveszőben vannak, így fontos programcsomagnak számítanak a hagyományőrző rendezvények. Ezek a programok biztosították, hogy az eltűnőben lévő ismeretek tovább fennmaradhassanak a fiatalabb generációk körében, úgy, hogy ezáltal a különböző korcsoportok közötti kapcsolat is megte-remtődik.

A hagyományőrző programok célja volt:

- helyi generációk közötti kapcsolat erősítése;
- helyi értékek összegyűjtése, feldolgozása, bemutatása és megismerése;
- lakosság minél szélesebb körű megszólítása;
- cselekvők azonosítása, a lakosság kutatásba történő bevonása;
- értékleltár bővítése;
- identitástudat erősítése.

A hagyományőrző programok eredményei voltak:

- helyi hagyományok, kultúrák kölcsönös megismerése;
- új ismeretek, tudás kerül felszínre és továbbadásra;
- tovább nő az önkéntesek, aktív közösségek köre;
- a helyi lakosság cselekvésre egyre inkább alkalmassá és képessé válik;
- erősödik a helyi identitás;
- új kapcsolatok alakulnak ki egyéni és közösségi szinten is.

A helyi hagyományok feltárása és felelevenítése hagyományőrző rendezvények által célja, a jelenlegi helyi társadalom számára is releváns ünnepi hagyományok összegyűjtése, hiteles feltárása, jelen helyzethez történő adaptálása, azzal a céllal, hogy a jeles napokhoz kötődő események újbóli megszervezése által erősödjön a helyiek identitástudata.

Közösségfejlesztés módszertani útmutatója alapján, a helyi hagyományok feltárása: „Akár a jelenkorig, akár a társadalom történetének egy korábbi szakaszában nemzedékről nemzedékre öröklődő, a település közösségei körében tovább élő tudás, ismeret, gyakorlat, jelentést hordozó cselekvéssor, mely az élet bármely területére vonatkozhat, a naptári év valamely jeles napjához, vagy egyéb, a helytörténetben kiemelt eseményhez kapcsolódik.”

A tevékenység célja:

- a közösség bevonásával és aktivizálásával a jelenlegi helyi társadalom számára is releváns ünnepi hagyományok összegyűjtése, hiteles feltárása, jelen helyzethez történő adaptálása, azzal a céllal, hogy a jeles napokhoz kötődő események újbóli megszervezése által erősödjön a helyiek identitástudata

- az adott településhez, esetleg néprajzi csoporthoz való kötődés nyomán, bontakozzon ki a bevont egyének kreativitása, jöjjön létre az eltérő egyének, illetve generációk közötti párbeszéd, együttműködés, teremtsék meg az alkalom a közösség önreprezentációjára

Projekt során megrendezésre került hagyományőrző rendezvények:

Hagyományőrző rendezvények			
Év	Dátum	Település	Rendezvény típusa
2018	június 23.	Zaláta	Hagyományőrző
	október 21.	Kémes	Hagyományőrző
2019	március 8.	Piskó	Hagyományőrző
	március 22.	Kémes	Hagyományőrző
	május 25.	Piskó	Hagyományőrző
	december 15.	Vajszló	Hagyományőrző
2020	szeptember 5.	Veji	Hagyományőrző
2021	június 12.	Vajszló	Hagyományőrző
	szeptember 25.	Piskó	Hagyományőrző
2022	március 4.	Vajszló	Hagyományőrző
	augusztus 20.	Zaláta	Hagyományőrző
	október 28.	Kémes	Hagyományőrző
	december 12.	Adorjás	Hagyományőrző
	december 31.	Adorjás	Hagyományőrző

A rendezvények hivatalos része (köszöntők, megnyitó) rendszerint ugyanabban a formában zajlott minden településen. A polgármesterek vagy alpolgármesterek köszöntőjüket követően tájékoztatták a megjelenteket arról, hogy a rendezvények a TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00001 projekt keretében valósulnak meg, annak támogatási forrása igénybevételeivel.

Végezetül megköszönték mindazok önzetlen munkáját, akik szerepet vállaltak a rendezvény tervezésében, szervezésében lebonyolításában, majd átadták a szót a projektmenedzsernek.

Ezt követően általában a projektmenedzser, illetve a szakmai vezető röviden bemutatta a projektet. Elmondta, hogy a pályázat keretében megvalósuló közösségfejlesztési folyamat célterülete a konzorciumi települések. Beszéltek a projekt előkészítése során feltárt legjellemzőbb problémákról, valamint az elérni kívánt célokról. Ismertette azokat a tevékenységeket is, amelyek a specifikus-, a stratégiai-, valamint az átfogó célok megvalósításához szükségesek. Néhány mondatban összegezte a projekt várható eredményeit, így például, hogy a település ünnepeihez, kiemelkedő alkalmához kapcsolódó rendezvények, események erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást. Az ünnep kilépés a profán világból, megélése, méltó megemlékezése szint és különlegességet visz a hétköznapiakba, az ünneplés során a kikapcsolódás, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is sze-

rephoz juthat. Az ünnepelés egyben szocializációs gyakorlat is, az ünnepi szokás felelevenítésébe bevont fiatalok megtanulnak ünnepelni, az idősebb generáció átadhatja tudását, hasznosnak, értékesnek érezheti magát. Ezt követően megnyitottnak tekintették a rendezvényt.

Tekintettel arra, hogy a kulináris élmény is fontos az emberek számára, különösen igaz ez a kisközösségekben, kistelepüléseken élők esetében, ezért nem csak maga az étkezés, de annak közös elkészítése is remek lehetőséget kínált a beszélgetésekre, kapcsolatok építésére a helyiek számára éppúgy, mint más településről érkezők részére. A felkínált ételek településként és rendezvényként változtak, ahogy az ünnepnaphoz tartozó további programok is.

5.1.1. MEGVALÓSULT HAGYOMÁNYŐRZŐ RENDEZVÉNYEK

A hagyományőrző ünnepek általában egy - egy feledésbe merült népszokás, nép- és/vagy helyi hagyomány felelevenítésére szolgáló rendezvények voltak.

2018. 06. 23. ZALÁTA – ELSZÁRMAZOTTAK TALÁLKOZÓJA

Zaláta képviselő testülete hívta meg az egykor Zalátán született, vagy valaha ott élt lakosait, függetlenül attól, hogy Magyarországon vagy külföldön él, távoli vagy közeli településeken. A program lényege a jelenleg Zalátán élők és a településről elköltözött emberek találkozója volt, továbbá a kapcsolatok ki/alakítása, erősítése a közösségi beszélgetések által.

Az egykor 1000 fő körüli virágzó település sorsát megpecsételni látszik a vasút és az iskola elvesztése, napjainkra alig több mint 200 ember lakja. Akik a faluban maradtak, azok rendben tartják a falut, a művelődési házat és új funkcióval látják el az elhagyott, kiürült épületeket. A község megtartó képessége megroggyant, ezért nagyon fontos a helyi közösség erősítése, a hagyományok megőrzése, ápolása, új hagyományok teremtése. A hagyományőrző rendezvény ezeket a célokat szolgálta.

Az egybegyűlteket a Polgármester köszöntötte. A köszöntő folytatásában Szabó Ágota presbiter és hitoktató rövid áttekintést nyújtott a falu múltjáról, az egykori közösségek életéről. Véget ért két felsős diák versmondásával zárult a köszöntés.

A rendezvény az iskolában folytatódott Kapes Ottó egykori iskolaigazgató és feleségének emléktáblájának avatásával. Kapes Ottó közel 30 éven át tanította a helyi diákokat, akik közül ma már sokan nagyszülőként léptek be e napon az iskola épületébe. Kapes Ottót és feleségét mindenki ismerte, tisztelte a faluban. Az iskola egyik pedagógusa köszöntő beszédében ismertette az egykori igazgató úr pályafutását. Beszédében arra is kitért, hogy az igazgatóúr 1972. január 1-vel kezdte el írni a falukrónikát, amelyet egészen 1986-os nyugdíjazásáig vezetett. A polgármester úr méltató szavaival avatták fel a táblát.

A helytörténeti kiállítást szintén az iskola épületében lehetett megtekinteni. A kiállítás anyagát a helyi és elszármazott lakosok, az iskola tárgy gyűjteményéből állították össze. Zaláta 19-20.

századi történelmébe lehetett betekinteni a kiállított fotókon keresztül. Az iskola gyűjteményéből az Ormánsági História csapata videót is készített, amelyet a helyszínen meg lehetett tekinteni, és a Zalátai História YouTube csatornáján „Egykori zalátai ballagók és tanáraik” címmel ma is elérhető: <https://www.youtube.com/watch?v=iWE9oo1wDbE>

A helytörténeti kiállításon különleges helyet kapott H. Várady Ilona nótaszerző és férje, Czere Horváth János tiszteletesről való emlékezés. H. Várady Ilona (1907-1978) nótaszerző 1929-ben költözött Zalátára, amikor férje lett a falu tiszteletese. H. Várady Ilona közel 1000 néma szerzője, és az Ormánságról és Zalátáról is több néma született, a legismertebb a Zalátai csárdás. Az ormánsági szötteket a Művelődési házban tekinthették meg az érdeklődők, helyi tárlatvezetés mellett. A helytörténeti és a szöttek kiállítása a múltba repítette az érdeklődőket, az egyke korszaktól a 20. század második feléig. Az egykori iskola hagyatékából származó osztálynaplók és tablók ezen a napon megtekinthetők, kézbe vehetők voltak.

Ebédre szarvas- és vaddisznópörköltet, illetve bárányból készült fogásokat ehetek a résztvevők, kenyérral és savanyúsággal. A jól elhúzódó ebéd lehetőséget teremtett mindenki számára egy jó beszélgetésre a rokonok, a barátok és az ismerősök között. Nem kellett facilitálni a beszélgetéseket, spontán módon indultak. Mindenről szó esett, a gyermekkortól az unokáig, a helyi lehetőségek hiányától a városi munkavállalásig. Ez egy nagyon jó alkalom volt a találkozásra mindenkinek mindenkivel.

Délután a kulturális programokkal telt. Ebéd után Bergovecz Dávid, a Pécsi Nemzeti Színház énekes-színésze ismert opera és operett betétdalokat adott elő. Majd a kozármislenyi néptáncosok énekes műsorát hallhatták-láthatták az érdeklődők, akik magyar népdalokat énekeltek és délvidéki magyar táncokat mutattak be.

Az ünnepi köszöntők, az emléktábla avatás mind azt sugározta a helyieknek és az elszármazottaknak, hogy Zalátának vannak értékei és értékes emlékei, amelyek nem hagyják, hogy a falu kiürüljön, illetve kiüresedjen. Büszkék tanítóikra, ormánsági kultúrájukra. Kapes Ottó hagyatékát úgy tűnik, hogy Szabó Ágota asszony viszi tovább napjainkban, aki számontartja az eseményeket és ápolja az értékeket.

A rendezvény a felújított, restaurált református templomban tartott orgonakoncerttel zárult. A koncertre református egyszerűséggel feldíszítették a templomot. A templom fakazettái a legregbiek az országban.

2018.10.21. KÉMES – „FÖLDINDULÁS”

A résztvevők a kémesi Kultúrházban nézték meg a Földindulás című tévéfilmet, amely hűen tükrözi az Ormánság múltbéli életét. Ezután a résztvevők beszélgettek a látottakról.

A hagyományőrző rendezvény célja a helyi identitás tudat erősítése volt. A rendezvény több szállal kötődött az Ormánság jelenét is meghatározó múltjához. A fiatalabb korosztály egy olyan világba nyerhetett betekintést, amely a mai napig hatással van életükre. Kémes református magyar településként éli életét napjainkban is.

A hagyományőrző rendezvény célja nem egy helyi, néprajzi, kulturális hagyomány megőrzése, felelevenítése volt, hanem a közös múlt által meghatározott identitástudat erősítése. A felmerő által képviselt értékek és hagyományok megismerésén keresztül egy ormánsági település közösségének erősítése. A filmet követő beszélgetés részben feltárta azokat a társadalmi múltban gyökerező tényezőket, amelyek a falu társadalmi sajátosságait is részben meghatározzák a jelenben.

Kémes az Ormánság viszonylag nagyobb kistelepülései tartozik, a Földindulás Besencéjétől 19 km-re található az közúthálózatot használva. Ormánsági falu festett fakazettás templommal a Dráva mentén. Az egykézés náluk is jellemző volt, amelynek emléke még nem veszett el náluk teljesen az idő homályában, habár az egykézés túlélői már nincsenek közöttünk. A nagymamák és nagypapák még meg tudták osztani emlékeiket a mai idősebb, szépkorú közvetlen leszármazottakkal.

A helyi identitás megőrzése, az ormánsági magyar hagyományok megtartása a falu jövőjét jelentheti, azonban az identitásnak része a múlt, annak meghatározó szerepe, függetlenül attól, hogy az negatív vagy pozitív hatással volt a falu társadalmára, a helyi lakosok életére. A film utáni beszélgetésnek tehát e adta az alapját. A résztvevők elbeszélgettek arról, hogy mik voltak a gazdasági előnyei az egykézésnek, és mik voltak a borzalmas társadalmi hatásai, egyéni tragédiái. Megállapították, hogy a falu napjainkban is tovább fogy, amelynek inkább elvándorlási okai vannak, amely a gazdasági helyzettel függ össze, az Ormánság pedig szegény térség a mai Magyarországon is.

Ezt követően Poór Péter szórakoztatta a közönséget, hogy retró hangulatot teremtve egy emlékezetes múlt idéző napot szerezzen a közönség számára.

2019.03.08. PISKÓ – NŐNAP

A piskói rendezvények minden alkalommal nagy népszerűségnek örvendenek, tekintettel arra, hogy színes, választékos, minden korosztály számára érdekes, széles körű tartalmas programokat, lehetőségeket kínálnak. Ezen a rendezvényen sem volt másként, azzal a kitételrel, hogy a nemzetközi nőnap szolgáltatta az esemény tematikáját. Ez a program a lakosság nőtagjainak szól elsősorban, amely a végére családi programmá alakult át.

Piskó Község Önkormányzata nőnap alkalmából köszöntötte a község hölgy lakosait. Kolompár Péter képviselő ünnepi beszédével és egy verssel mondott köszönetet minden nőnek.

Ezután került sor a „késői ebédre”. Az ünnepi fogás vegyes tálak voltak, azaz cigánypecsenye, rántott hús, vegyes köret, különböző salátákkal, melyekhez szénsavas és mentes frissítőket szolgáltak fel. A roma kultúrában egyértelműen a nő feladata a mindennapi főtt étel készítése. Az ünnepi étkezés volt talán így a legnagyobb ajándék a roma nők, asszonyok számára, hiszen mentesítette őket a főzés alól.

Az étkezést követően a roma hagyományokhoz híven zenés szórakozással töltötték el az időt.

Először a piskói roma tánccsoport lepte meg a jelenlévőket műsorával. A piskói gyerekek és fiatalok lelkesen őrzik roma táncagyományait. Piskón nagy gondot fordítanak a gyerekek

jövőjére, a körülményekhez képest megteremthető legjobb lehetőségekre. Hagyományait tisztelve, táncos, énekes, zenés, fellépéseket adnak elő, melyre lelkesen, kitartóan, szorgalmasan készülnek. Ezzel egy olyan időtöltést biztosítva számukra, mely a kapcsolatépítést, a helyi közösség erősítését és hasznos, építő időtöltést jelent.

A rendezvény az országosan ismert Kis Grófó műsorával zárult. Aki roma pop zenéjével tömegeket tud táncra bírni, ez Piskón sem volt másképp. A híresség zenéjére a falu apraja nagyja is előkerült. Minden korosztály, fiúk, lányok, hölgyek és urak egyszerre táncoltak, énekeltek.

2019.03.22. KÉMES – BÖKÖZ

Az Ormánság, azon belül is a Bököz méltán híres múltját ismerhették meg a rendezvényen résztvevők. A kulturális programban az állandó kiállítások megtekintése mellett az ormánsági szokások, gasztronómia, kultúra megismerése volt a cél. A rendezvény napjára minden helybéli lakost szeretettel vártak. A zenei színpadon a néptánc mellett fellépett Egri József társulata és nem maradhatott el a táncház sem.

A Művelődési Ház ad otthont a néprajzi kiállításnak és az Ormánsági népviselet és szöttes kiállításnak. A jelenlévők a kiállítások megtekintésével kezdték a programot.

Az Ormánság nem rendelkezik sajátos néptáncokkal, de Kiss Géza református lelkész, szociográfus 1937-ben kiadott Ormánság könyvében írt a helyi táncokról. A kémesi „Gyöngyösbokréta” táncsoport a 30-as években kezdett működni. Ettől kezdve kis kihagyásokkal, de a mai napig van táncsoportja Kémesnek. A helyi kanásztáncot fiúk, férfiak és férfi-nő párosban is táncolták, a másik helyi tánc a párnástánc. Ezenkívül természetesen a csárdás a jellemző táncműfaj. A programban mindhárom táncműfaj bemutatásra került.

A vacsoránál hagyományos ormánsági ételeket ehettek, kóstolhattak a résztvevők, például szármányt (töltöttkáposzta), fehérhurdát, kukoricás gánicát és sült húsokat.

A vacsorát követte Egri József táncos-komikus operett társulatának előadása, ahol ismert operett és musical betétdalokkal szórakoztatták a résztvevőket.

Ezután visszatértek a néptáncosok, hogy magyar táncot tartsanak, ahol a kanásztánc és a csárdás lépéseit lehetett elsajátítani, illetve gyakorolni.

2019.05. 25. PISKÓ – GYEREKNAP

Piskón eddig nem szerveztek Gyermeknapot. A projekt lehetőséget teremtett arra, hogy különféle, az önkormányzat szervezésében megvalósuló programokat kínáljanak főleg a falubeli gyerekeknek, a Művelődési ház udvarán. Ezt a rendezvényt hagyományteremtő szándékkal indította el az Önkormányzat.

A gyerekek először az ügyességi játékokban mérhették össze, illetve fel erejüket, teljesítő képességeiket. Lehetett kosárpálinka alatt játszani, pingpongozni, karikával célba dobni. Ezekon

kívül halat horgászni és különböző ügyességi táblajátékokat kipróbálni. Ezek a játékok a gyermeknapon végig elérhetőek voltak.

A Művelődési házban került megrendezésre a Varászóra – Hajmeresztő kísérletek foglalkozása, ahol a gyerekek élményteli kalandozásban vettek részt a hangok világától az elektromosságig. Az ártalmatlan szikrától a "maguktól" világító fénycsövekig csodálkozhattak rá a gyerekek a fizikai jelenségekre. Magyarázatot kapnak arra is, hogy miért áll a hajuk égnek a humoros kísérlet során. Az elektromos kísérleteket nagyon szerették a gyerekek. Néhány gyereknek szó szerint kisebb megrázó élményben volt része. A Varászóra úgy adott választ a gyerekeknek a körülöttük levő világ törvényszerűségeire, hogy a gyerekek teljesen elfelejtették, hogy nem éppen a kedvenc tantárgyak közé sorolt rendhagyó fizika óra résztvevői. Érdeklődve és lelkesen vettek részt az interaktív kísérletekben.

A piskói fiatal táncosok előadása is nagyon sikeres volt. Mindenki ismeri őket a faluban és jó példát mutatnak a felnövekvő nemzedéknek arra, hogy hogyan lehet a helyi hagyományokat megőrizni és egyben a szabadidőt egy kisközösségben hasznosan eltölteni.

A Szociális Háló Egyesület munkatársainak segítségével a kézműves játszóházban szélforgókat, valamint virágokat és „bábokat” készíthettek az alkotó kedvűek lufikból. Délután lisztfújó és aszfaltrajzversennyel várták a kicsiket. A nap végén jégkrémet, csokoládét és apró ajándékokat osztottak a gyereknapi ellátogatóknak.

A gyermekek a játékok közben szocializálódnak, fejlődnek társas kompetenciáik, barátságokat kötnek és megtanulják helyesen, megfelelő módon kezelni a konfliktushelyzeteket. Ezek alapul szolgálnak majd későbbi közösségi kapcsolataik alakításában, a közösséghez tartozás fenntartásában. Végeredményben a jó és hasznos gyermekprogramok közelebb hozzák a közösség tagjait egymáshoz.

2019. 12. 15. VAJSZLÓ – ADVENT

A hagyományőrző rendezvény a nagyközség által életre hívott Adventi vásár megnyitása volt. Tavaly Adventkor szomszédünnepként került meghirdetésre a rendezvény, most a jól bevált receptet hagyományőrző rendezvényként szervezték meg a projektben. A tavalyi alkalmat megelőzően Vajszlón ilyen típusú program nem létezett, az adventi hétvégeken volt kirakodó vásár a karácsony-adventi ünnepkörhöz kapcsolódó fogyasztói igények kiszolgálása érdekében.

Karácsonyi hangulat, ünnepi fényár és édes illatfelhő várta a vendégeket a Vajszló főterén kialakított hangulatos adventi vásárban. Az odalátogató vendégeket pedig finomabbnál finomabb ételekkel és italokkal kínálták. A téren felállított színpadon ünnepváró zenei programokkal szórakoztatták a rendezvényen részt vevőket. A hideg, didergős idő ellenére számtalan helybéli és a környező falvakban élő ember látogatott el a vásár forgatagába, hogy a barátokkal, családdal közösen élvezze ezt a szép napot.

A Hagyományőrző rendezvényt az adventtel kapcsolták össze tudatosan az ötletgazdák, hiszen az ünnepi készülődés során az emberek többet mozognak, sokan már szabadságon

vannak. A tavalyi szomszédünnepen a találkozási alkalom megteremtése az advent-karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódott, amely idénre már hagyománnyá vált.

A vásár szervezésében vajszlói és további ormánsági civil szervezetek vettek részt az önkénteseikkel. Az önkéntesek étellel-itallal várták az ideérkezőket, a becsületkasszából befolyt adományt jótékony célra fordítják. Az adománygyűjtésből a konzorciumi tagoknak bevétele nem származott. A helyet Vajszló Nagyközség Önkormányzata ingyenesen biztosította a civil szervezetek számára. Ez 20 stand kihelyezését jelentette. Az adventi vásár megfogalmazás erre a rendezvényre nem megfelelő elnevezés, hiszen kereskedelmi forgalom nem realizálódik ezeken a standokon. A kereskedelmi forgalom ettől elkülönült helyszínen volt.

A megnyitó után az Önkormányzat által felkért zenészek (dj-ék) biztosították az adventnek megfelelő hangulatot. A Karácsonyi zenés színházi előadáson Stubendek Katalin és Götz Attila, a Pécsi Nemzeti Színház művészei működtek közre. A művészek magyar, német és angol karácsonyi dalokat énekeltek, amelyet a közönség először tapssal köszönt meg, majd az ismert számokat közösen énekeltek az előadóművészekkel.

Az előadás után még többen maradtak egy jó beszélgetésre a zimankós idő ellenére. A kisközségi beszélgetések, a kapcsolatépítések, az ismerősök találkozása az ételek és italok elfogyasztása mellett valósultak meg.

2020. 09. 05. VEJTI – PUNYAFESZTIVÁL

A hagyományok őrzése és ápolása, átadása a fiatalabb generációnak a helyi lakosság identitásának megőrzését segítik. A helyi értékek egy része kézzelfogható, a másik része olyan magatartásminták sokasága lehet, amely a néprajzi szokások, vagy akár hadászati értékek megőrzésére szolgál.

A Siklósi Hagyományőrző Egyesület bajvivó szakosztálya a Siklósi Sárkányos Lovagrend 2008-ban alakult. A lovagrend célja és feladata a magyarországi, illetve európai hadi-, történelmi hagyományok őrzése, ápolása, ennek kapcsán történelmi találkozók szervezése, azokon való részvétel, valamint az ifjúság nevelése a történelem szeretetére. Fontosnak tartjuk a hagyományok kutatását, ápolását, mindazon fegyverekkel, eszközökkel történő tanulást, gyakorlást, amit eleink használtak. A bemutatók a X. századtól a XVI. század elejéig terjedő időszakot ölelik fel. A rendezvényi bemutatón egy általános képet kaphattak az érdeklődők a középkori harcászati ruházatról és fegyverekről, a bajvívás menetéről és a vállalkozó kedvűek rövid kardforgató leckét is kaphattak.

Ebéd előtt léptek fel a cigány néptánc hagyományokat tovább vivő piskói gyerekek. Piskó település konzorciumi tagként vesz részt jelen projektben, így a gyerekek fellépése erősíti a két települési közösség közti kapcsolatokat.

A Punyafesztivál programját hivatalosan közvetlenül ebéd előtt Vejti polgármestere nyitotta meg, aki rövid köszöntőjében többek között elmondta a két projekt eddigi eredményeit és végül jó szórakozást kívánt a rendezvényre ellátogatóknak. Az ebéd a helyi ételekre épült úgy, mint

a punyára és a hozzá kapcsolódó pörköltre és a cigánylecsóra. A vendégsereg jóízűen fogyasztotta el az ebédet.

A projektrendezvény keretében sok hagyományos gyerekszórakoztatási kellék is elérhető volt: játszóház, légvár, csillámtetoválás és egyéb gyerekjátékok. Ezek a családi délutánok kedvelt eszközei a térségben. A gyerekeknek új játszótársakat a szülőknek új barátokat, a régi kapcsolatok erősítését hozhatja.

Tesók Attila 1997 óta szerepel a magyar mulatós zene különböző médiáiban, a Sláger TV első állandó szereplőinek egyike. Az Amerikában is sikeresen turnézó fellépő a saját szerzeményeit adta elő 45-60 perces (ráadásokkal) műsorában. Lendületes műsorával tánkra perdítette a közönséget.

A Drávagyöngye Kultúrcsoport 2004 óta működő amatőr nyugdíjas vajszlói színjátszócsoporthoz, mely a paraszti életet bemutató darabokat visz színre. Az előadásukon remekül szórakozott a közönség. Érdekesség, hogy a színjátszókör egy közösségi kezdeményezésként jött létre és a fenntartási nehézségek ellenére fenn tud maradni.

A Vejtiben megvalósult rendezvény a hagyományőrzés több szálát is érintette, hiszen jelen volt a gasztronómiában, a néptáncban, de olyan kuriózumok is szerepeltek, mint a népi színjátszás és a harcászati értékeink. Ez utóbbiak különlegessége, hogy helyi, közösségi kezdeményezésként indultak. Míg a Drávagyöngye megmaradt önszerveződő csoportnak, a siklósi Egyesületbe tömörültek és szervezett keretek között folytatják évek óta tevékenységüket. Mindkettő kezdeményezés jó példaként szolgálhat a jövőben a helyi civil szervezetek és önszerveződő csoportok számára.

2021. 06. 12. VAJSZLÓ – ÖRÖK ÉRTÉKŰ ORMÁNSÁG VAJSZLÓI ÉRTÉKTÁR – „I. EPERFESZTIVÁL”

A hagyományőrző rendezvénynek lényege a helyi identitás erősítésén túl a környező települések lakosságával bővített közösségfejlesztés volt. A rendezvény alkalmat biztosít találkozásra, kapcsolatok erősítésére, közösségek létrehozására, építő jellegű értékek, hagyományok megismerésére. Célja volt erősíteni az egymásra figyelmet, az önkéntességet, a hagyományok ápolását és az esélyegyenlőséget. Nagyon fontos, hogy az emberek értékeljék a lakóhelyükön a helyi értékeket, hagyományokat és ezeket büszkén mutassák be más települések lakosai számára.

A program kezdetén nyitó beszédet mondott Horváth István Vajszló polgármestere, amit sajtótájékoztató követett, a Hír Tv, a Pannon Televízió és a Dunántúli Napló készített riportot Vajszló polgármesterével és a helyi termelőkkel.

A sajtótájékoztatón elhangzottokról és a riportokból a médiumok az alábbi elérhetőségeken számoltak be:

- Hír TV: <https://hirtv.hu/ahirtvhirei/eperfesztival-vajszlom-2523196>
- Pannon TV: <https://www.facebook.com/watch/?extid=SEO----&v=2910719652520957>

- BAMA: <https://www.bama.hu/helyi-kozelet/2021/06/a-helyi-eperrol-szolt-a-szombat-delutan-vajszlon>

14:00-tól folyamatosan kínálták, ismertették termékeiket a helyi epertermelők, széles választékban, többféle formában feldolgozva, több fajta eper is bemutatásra került, mindegyik picit más, mind íz világában, mind méretében. A rendezvényre látogatókat folyamatosan kínálták az eperből készült finomságokkal sütemény, pálinka, lekvár, szörp és a különböző fajtákból frissen szedett, és különböző íz világú epreket. A helyi termelők többsége feldolgozott termékeket is készít, árusít.

Annak érdekében, hogy a hagyományainkhoz hívek maradjunk és megjelenítsük fontos kulturális és helyi értékeinket, az ormánsági népviseleti öltözeteket helyi lakosok viselték a rendezvény folyamán, akik részt vettek a termékek népszerűsítésében is.

Nagyon nagy lépés volt az egészséges élet jegyében, a helyben termelt eper megismertetése, jótékony hatásainak, fogyasztásának fontossága az egészség szempontjából. Erről egy nyomtatványon keresztül szolgáltatunk információt az érdeklődők számára a <https://dietless.hu/eper/> oldal segítségével. Az oldalról nyomtatott prospektus jellegű szóróanyagot csatoltuk a beszámolóhoz. A tájékoztatót az érdeklődők számára a szakami vezető egy dietetikussal közösen tartotta.

A kultúrának, a helyi értékek bemutatásának és új hagyományok megteremtésének fontos szerepe van a település életében. A kultúra megjelenítését egy neves, ismert és nem utolsó sorban fantasztikus tehetséggel megáldott művésznő fellépése színesítette. Vermes Tímea operaénekes színvonalas, értékes, tartalmas előadást nyújtott a résztvevők számára, amivel fantasztikus hangulatot teremtett. Segítségére volt a rendezvény és előadás során Bencze Attila, aki mindenki arcára mosolyt varázsolt, mindig színvonalas és vidám szórakoztató fellépésével. A program a két előadóművész fellépésével zárult.

2021. 09. 25. PISKÓ – LECSÓFESZTIVÁL

A hagyományőrző rendezvény célja a helyi identitás erősítésén túl a helyi hagyományok megőrzése, az értékek bemutatása, továbbadása volt. Nagyon fontos, hogy az emberek értékeljék a lakóhelyükön a helyi értékeket, hagyományokat és ezeket büszkén mutassák be saját társadalmi környezetüknek, illetve más települések lakosai számára.

A program alapvetően a helyi roma gasztronómiai és zenei hagyományok köré szerveződött. Az ebéd középpontjában a csirkehúsos cigánylecsó állt. A zenei hagyományokat a Cache Rom és a Piskói gyerekek hagyományőrző műsora szolgáltatta. A zenéjükben a cigány autentikus zenei elemeket, dallamokat felhasználó előadók inkább a jó hangulatot segítették, illetve a fiatalabb korosztályok bevonására adtak alkalmat.

Változatos, hagyományőrző, finom ebédrel készültek a helyi lakosok a résztvevők számára. Az ételeket a szabadban, helyi lakosok készítették el, régi hagyományos receptjeik alapján. Főztek csirkés lecsót, csülkös pacalt, pincepörköltet, és babgulyást is, természetesen nem maradhatott el a punya sem, amely a legfőbb legrégebbi ételeik egyike a roma lakosoknak, és

amely nagy népszerűségnek örvend minden rendezvényen, akár önmagában fogyasztva is. Aki érdeklődött megtudhatott pár fortélyt az ételek elkészítésével kapcsolatban. Fontos, hogy a fiatalabb generációknak is átadásra kerüljenek a receptek, azok megőrződjenek.

A délután a cigányzene hagyományairól és a napjainkban is folyó átalakulásáról szólt. Először a rendezvény sztárvendége Sihell Ferry lépett fel. Róla kevesen tudják, hogy bár sokoldalú előadóművész, de zene- és dalszerzőként a cigánypop énekeseivel is folyamatosan együttműködik, ezáltal annak alakítója. Fellépése megteremtette a jó hangulatot az ebédnél kicsit elkényelmesedett résztvevők körében. Alex és Rudika formáció két fiatal roma zenész-énekes, akik első nagy sikerüket 2019-ben aratták, azóta a cigány mulatós-pop zene feljövő képviselői. Piskón is fantasztikus produkciót adtak saját és átdolgozott dalokkal.

A 2012-ben alakult Chache Rom 4 fős zenekar a FUND Cigány Alapfokú Művészeti Iskola korábbi tanulóiból áll. Az együttes a Fölszállott a páva televíziós vetélkedőn különdíjat nyert, amely meghozta számukra az országos ismertséget. A zenekar hagyományos, autentikus cigány zenét játszik, melyekből sokat otthonról hoztak, vagy a pécsi FUND Iskola növendékeként tanultak. A műsoruk most is nagy sikert aratott.

A FeDaXa együttes tovább fokozta a már így is nagyon jó hangulatot. A pörgős cigány popot játszó formáció a környékben jól ismert feltörekvő zenekar. Zenéjükre sokan táncrea perdültek, főleg a fiatalok közül.

Az elmaradhatatlan hagyományőrző, a lakosok számára legkedvesebb fellépők a Piskói Gyerekek voltak. Piskón nagy gondot fordítanak a gyerek jövőjére, a körülményekhez képest megteremthető legjobb lehetőségeket próbálják elérhetővé tenni számukra. A Piskói gyerekek hagyományait tisztelve, táncos, énekes, zenés, fellépéseket adnak elő, melyre lelkesen, kitaróan, szorgalmasan készülnek. A szabadidejüknek ez egyfajta hasznos eltöltése, mely segíti a társas kapcsolataikat, ezen keresztül a közösségüket erősítik. Nem mellesleg hozzájárulnak a számukra helyi értéknek tekinthető cigány népzenei és néptánc hagyományaik megőrzéséhez.

2022. 03. 04. VAJSZLÓ – LACKFI JÁNOS ESTJE

A legősibb hagyományok a vallásgyakorláshoz kapcsolódnak. A Ennek a hagyományőrző rendezvénynek a célja a keresztény hithez, az egyénnek Istenhez való viszonyáról, hitéről és annak mindennapjaira kiható szerepéről szól. Lackfi János felolvasó estje egyszerre mindennapi, világi és mélyen vallásos. Meghívásának indokai között az is szerepelt, hogy a legaktívabb magyar költők közé tartozik, aki költészetén, írói munkásságán, műfordításain és közösségi médiában történő megnyilvánulásain keresztül egyszerre közösségformáló és közösségteremtő.

A rendezvény Vajszló polgármesterének köszöntőjével indult, aki elmondta, hogy a rendezvény a TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00001-es projekt támogatásával valósul meg. Őt követte Vajszló Református Társegyház Lelkészeinek nyitóbeszéde. A lelkész asszony beszélt a vallás, a hit szerepéről a mindennapok tekintetében, és hogy ezt az emberek különbözőképpen élik meg. A vallás, a hit kényes terület, nem lehet és nem is szabad erőltetni senkinek, viszont

komoly értéket tud képviselni az emberek életében, ha az valóban fontos számukra. Vidéken a vallási kultúrának komoly hagyománya van. Központi szerepet töltött be nagyszüleink, szüleink életében és tölt be most is, a hívő családok körében. Ez egy olyan alap lehet az emberek életében, amely csakis pozitív irányba vezethet, jó irányt mutathat.

A nyitóbeszéd kellőképpen megalapozta Lackfi János estjét. Lackfi János jelenkorunk nyíltan és vallottan keresztény (katolikus) költője. A közösségi médiában rendkívül aktív és így sokak által ismert költő. A Felolvasó estjének tematikáját a #jóéjtpuszi és a Hej Sionról fúj a szél... kötetekben szereplő versek adták.

Lackfi János és társainak műsora után, a program zárásaként a költő dedikálta a műsorában szereplő kötetét. A dedikálásra volt, aki magával hozta a költő korábbi kötetét is és kisebb sorban állás is volt a dedikálás alatt. A költővel való közös fényképezkedés sem maradhatott el ezen az estén.

A program közvetlen célja az volt, hogy a vallásos irodalmi kultúrán keresztül bemutatni, közelebb hozni az embereket a valláshoz, a hitéhez. Az előadóművészek közül volt olyan, aki ingyen vállalta a fellépést, ezzel is segíteni kívánta az emberek kulturális ismerkedését. A költő a felolvasásán és művein keresztül bemutatta, hogy milyen fontos az összefogás, az identitás, egymás segítése, és ha elhivatottságot érez valaki arra, hogy a hitén keresztül kamatoztassa a hivatását, ezzel is segítve másokat, bármilyen területen is az életben, az mekkora kincs.

A rendezvényen résztvevők nem csak egy fantasztikus koncerttel és költői felolvasással lettek gazdagabbak, hanem a rendezvény interaktivitásából adódóan hihetetlen lelki feltöltődéssel is. Rengeteg rendezvény volt már a településeken, de abban mindenki egyet értett, hogy ilyen együttműködő, vidám, szeretetteljes közönség még sosem volt. Vajszlón sok Kodolányi irodalmi rendezvény volt, illetve felolvasó estek is voltak már, azonban a vallás, a hit és az irodalom találkozásával egy interaktív rendezvénnyel és újabb dimenzióval bővült ez a hagyomány. Ez a rendezvény nem volt besorolható irodalmi est, felolvasó est kategóriába, ahhoz képest vertikálisan és horizontálisan is több volt, azaz a Hit átítatta az egész rendezvényt, enyhe szakrális jelleget öltött, másrészt a megzenésített versek nem csak kíséret voltak, hanem szerves részei a műsornak. A rendezvény alkalmat teremtett arra, hogy a helyi „rajongók” nemcsak a művésszel, hanem egymással is találkozhassanak. Ezen a rendezvényen lehetőség volt arra, hogy a szépirodalmat kedvelő kisközösség és a modern irányzatokat követők közösen tölthessenek el egy estét, beszélgethessenek, megbeszélhessék élményeiket.

2022. 08. 20. ZALÁTA – SZENT ISTVÁN NAP

2022. augusztus 20-án került megrendezésre Zalátán a Hagyományörző – Szent István Nap. A település vezetőségének és lakosságának kiemelten fontos a nemzeti ünnepek megünneplése hiszen az az állampolgári kultúra fontos eleme.

A rendezvény a környező települések hagyományörző találkozója volt, a résztvevők régi ismerősként köszöntik egymást. Elmondható, hogy ha település vezetősége programot szervez, a helyiek, valamint a környékbeli lakosok is szívesen érdeklődnek és látogatják azt.

A rendezvény Hekler Tibor Zaláta polgármesterének rövid köszöntőjével indult, valamint elmondta, hogy a rendezvény szorosán kapcsolódik augusztus 20-hoz, amely Magyarország nemzeti ünnepe és hivatalos állami ünnepe az államalapítás és államalapító Szent István király emlékéhez. A nap egyben a magyar katolikus egyház egyik – Magyarország fővédősztentjének tiszteletére tartott – főünnep. A nap az új kenyér ünnepe is.

A főzőversenyre több család, baráti társaság és munkahelyi kollektíva is jelentkezett. Többféle étel készült: vadpörkölt, babgulyás, csülökpörkölt. A település vezetőségének a Dráva folyó gazdag halállománya adta az ötletet, hogy igazi különlegességgel lepje meg a jelenlévőket. Autentikus kopácsi csíptetős ponty elkészítését tekinthették meg a rendezvény résztvevői, majd az elkészült halat is meg is kóstolhatták. A nagyon látványos sütési technikát csodálattal kísérték figyelemmel az érdeklődők.

Közben a fiatalok számára elkezdődött a focibajnokság. Több csapat jelentkezett, egész délutánig rúgták a labdát a sportos ifjak. A kisgyermekekre is gondoltak, őket csillámtetoválás, arcfestés, légvár és körhinta várta egész nap.

Délben a Polgármester Úr megszegte a megáldott új kenyeret. Ezt követően kihirdette a főzőverseny nyertesét. A 12 órától finom ebére hívták és várták a településen élőket, de a környékről érkező vendégek sem maradtak éhesek. Együtt elfogyasztották az ebédet, miközben felélevenítették a közös emlékeiket és a rég látott ismerősök is újra egymásra találhattak. Korábban Zalátán falunapok voltak nyáron, ősszel, de ezeket nem kötötték nevesebb ünnepekhez. Ez volt az első Szent István Ünnep a településen, így tk. hagyományteremtésnek is tekinthető.

Ebéd után a focimérkőzés döntőjét tekinthették meg. A környékbeli települések ifjai is részt vettek ezen a mérkőzésen, a szurkolók hangosan biztatták a sportolókat. A győztesnek járó kupát a helyiek meglepedésére Zaláta csapata nyerte.

A későbbiekben Kabai Alex színész, énekes előadása elbűvölte a nézőket. Az énekes a 2015-ben bemutatott István a király című rockopera előadásban Solt szerepét játszotta. Ez a műsor több millió tévénézőt vonzott a képernyők elé.

Hazai előadók dalai csendültek fel, úgy, mint Máté Péter, Demjén Ferenc, Neoton dalok, különböző musical részletek, illetve mai előadók slágereinek válogatása. Fellépése alatt fülbe-mászó dallamokkal kedveskedett, a közönséget is aktívan bevonta az előadásába. A gyermekek iránti szeretete is megmutatkozott, ők is örömeiket lelték az előadásban, még a színpadon is közösen szerepeltek. Közvetlen hozzáállásával sikerült mindenkit elvarázsolnia.

Egy kis stílusváltás következett, fergeteges tánccal léptek színpadra a zalátai lányok, akik nagyon sokat készültek táncos előadásukra. Érezhető volt, hogy a próbák során összecsiszolódtak. Táncukkal maximálisan elnyerték a közönség tetszését. A műsorban szereplő lányok örültek a sikernek, ami új erőt, lendületet adott a további munkájukhoz. A trióról tudni kell, hogy zalátai lelkes fiatalok, a helyi rendezvényekre hol tánccal, hol verssel készülnek, a programtól függően.

Az utolsó fellépő Bátor Zoltán, 1989-ben született Stunt Riding motorversenyző volt, aki már nem először lépett fel a településen. A bemutatóin nem mindennapi showt, látványos, égett

gumi illatú adrenalinbombát kapott a közönség. Különlegesség volt, hogy a show alatt besötétedett, éjszakai verziót láthattunk a trükkökből. A kivilágított motor, a mini tűzijáték, égő körök csak fokozták az egyébként sem nyugodt hangulatot. Mindenki meglepedettségére a fellépőknek egy haja szála sem görbült.

Pihenésként hajnalig élőzenés bál várta azokat, akik eddig a pontig nem fáradtak el. Hajnalig húzták a zenészek a talpalávalót. A nap folyamán Gergics Gyula zenekara biztosította a hangosítást, valamint a folyamatosan hallható fülbemászó dallamokat. A közönség számára kedvelt mulatós és csárdás dalokat játszottak. Lehetőség volt dalkérésre is, a résztvevők nagy örömére.

2022. 10. 28. KÉMES – INTERAKTÍV KIÁLLÍTÁS

Az interaktív kiállítás rendkívül izgalmas és innovatív módja a kulturális és történelmi élmények megosztásának és megjelenítésének. Kémes egy kiváló helyszín egy ilyen kiállítás megszervezéséhez, hiszen a település gazdag kulturális és történelmi hagyományokkal rendelkezik.

Az interaktív kiállítás Kémesen lehetőséget nyújtott az érdeklődőknek arra, hogy jobban megismerjék a település történelmét, kultúráját, gasztronómiáját és népművészetét.

Az interaktív kiállításon a régi fotókból összeállított digitális album megtekintése során a régmúlt emlékeinek felidézése, újraélése, történetek megosztása volt a cél, hogy minél több személyt, helyszínt és eseményt felismerjenek a program résztvevői. A megosztott fotókon szerepelnek a település történelmének meghatározó mozzanatai, a településen található kulturális élet résztvevői, a gasztronómia szeretetének régmúltba nyúló hagyománya, az együtt főzés szeretete, valamint a helyi népművészek termékei, azoknak előállítási folyamatai.

A kiállítás megtekintését követően elfogyasztották a résztvevők a vacsorát. Kémes egy olyan kis település a Dél-Dunántúlon, amely gazdag gasztronómiai hagyományokkal rendelkezik. A helyi ételek és italok különleges ízvilággal bírnak, amelyek hozzájárulnak a település kulturális sokszínűségéhez. A kémesi halászlé különösen híres, amelyet friss halból készítenek, és amelynek íze és illata felejthetetlen élményt nyújt mindenkinek, többek között ezt az ételt is felszolgálták a vacsora során.

A kémesi Hagyományörző rendezvény nagyszerű lehetőséget kínált az érdeklődőknek arra, hogy jobban megismerjék a helyi kultúrát és hagyományokat, és élvezzék a P. Kovács István helyi zenekarának élő fellépését. A zenés est változatos műsort kínált, amelyek tartalmazzák a helyiek által kedvelt dalokat és zenei stílusait is. Fellépésük során több stílus is megjelent előadásukban. A magyar mulatós zene, magyar nóta, csárdás, pop zene, cigány zene, horvát zene is helyet kapott a műsorukban. Mindenki korosztály hallhatott az általa kedvelt muzsikából. Az idősebbek együtt énekelték a fiatalokkal a régi Valahol egy kis faluban című magyar nótától kezdve a Balaton közepe náddal van kerítve csárdáson és a Te vagy a tavasz című mulatós slágeren, a horvát Zorica című dalig mindent. Az est folyamán lehetőség nyílt a közös táncra is.

2022. 12. 12. ADORJÁS – KÖZÖS ÉNEKLÉS

A hagyományőrző rendezvény fő eseménye az adventi koszorú meggyújtása volt, amely nagy jelentőséggel bír az emberek számára. Az adventi koszorú meggyújtása emlékezteti az embereket arra, hogy a karácsonyi ünnepek előtti időszakban szeretetet és odafigyelést kell átadni egymásnak, és emlékezni kell arra, hogy az ünnepi időszak valódi értékei nem a vásárlásokban, hanem a közösségi összetartozásban rejlenek.

Az adorjási rendezvény nagyszerű lehetőséget kínált az embereknek arra, hogy megismerjék a helyi, személyes, családi hagyományokat, és az adventi időszakban igazán ünnepi hangulatot teremtsenek. Az események lehetőséget adnak arra, hogy az emberek találkozzanak, beszélgessenek és ünnepeljenek együtt, és az ünnepi hangulat, a különleges ételek és italok, valamint a karácsonyi énekek, zenék és történetek biztosítja, hogy mindenki jól érezze magát.

Elhangzott a Csendes éj, Szent karácsony éjjel, Fehér karácsony dal is a közös éneklés során.

Az idősebbek nosztalgiáztak a régi karácsonyokról, arról, hogy milyen díszeket raktak a fára, volt, hogy csak alufóliába vagy selyempapírba csomagolt diót. De karácsonyfa az minden karácsonykor állt. Nem az volt fontos, mint többnyire napjainkban, hogy mi van a fa alatt, hanem hogy együtt a család szeretetben, békességben. Meleg szívvel emlékeztek arra, hogy mindig volt hó karácsonykor. Talán ez az egyik dolog, ami a legjobban hiányzik mindenkinek az elmúlt évek során.

Az idősebbek emlékeznek arra, hogy az ünnepi istentiszteletre együtt ment az egész falu. Figyelemmel kísérték, hogy az időseknek legyen, aki segít elkészülni, valamint el is kíséri a faluban. Jóval előtte megbeszéltek, hogy ki az, akinek nincsenek a településen a hozzátartozói és segítségre szorul, vagy a helyszínre való eljutásban kell segíteni.

A település hagyományai közé tartozik, hogy a lakossággal együtt díszítik fel a település karácsonyfáját, amit az önkormányzat előtt állítanak fel és mindenki saját kézzel gondosan készített dísszel ékezik, melyet az önkormányzat dolgozóinak segítségével helyeznek el a fán. Erre az eseményre mindenki visz valami harapnivalót. Minden évben történik valami, amely emlékeztet a lakosság számára, többek között, amikor a fenyő nem akar egyenesen állni, és mindig van, aki szerint nem egyenes... Vagy amikor a karácsonyi füzérnek csak a fele világított, és az egész falu egyszerre sietett haza megnézni, hogy van-e otthon plusz izzója. Ezután, amikor sikerült az izzó sort megjavítani, a sorsdöntő bekapcsolásnál mindenki örömujjongásban tört ki. Az ilyen, és ehhez hasonló kedves emlékek mindig jó érzéssel töltik el a résztvevőket.

A közösen elfogyasztott ünnepi vacsorát követően, nagyon jó hangulatú beszélgetés alakult ki a megjelentek között és még sokáig hallgatták és énekelték a meghitt karácsonyi dalokat.

2022. 12. 31. ADORJÁS – SZILVESZTER

A szilveszter minden évben különleges alkalom, amikor az emberek világszerte ünneplik az új év érkezését. A legtöbb ember szilveszter este együtt tölti barátaival és családjával, és olyan élményeket teremt, amelyeket sosem felejtnek el.

A szilveszteri hagyományőrző rendezvény előkészítése általában hosszabb időt vesz igénybe, mint egy átlagos buli. Az előkészületek hetekkel előtte elkezdődnek, amikor a szervezők elkezdnek tervezni. Az élelmiszerek és italok beszerzése és zenész lefoglalása mind időigényes és idegtépő folyamat. Fogalmazhatunk úgy is, hogy ezt nem lehet időben elkezdeni. Az ételek és italok kiválasztása is fontos szerepet játszik, hiszen az emberek szeretnek finom ételeket és italokat fogyasztani.

Amikor a szilveszteri este elérkezik, az emberek általában jó hangulatban vannak, és izgatottak az új év érkezése miatt. Az résztvevők csinos, többnyire csillogó ruhába öltöztek, az ünnephez igazodva.

Az est folyamán az emberek többnyire táncoltak, beszélgettek és élvezték egymás társaságát. A zenét általában az résztvevők ízlése szerint választották ki, hogy mindenki megtalálja a saját kedvencét.

Meglepetés volt, hogy néhány programon résztvevő tűzijátékkal készült, így éjfél előtt mindenki kivonult az utcára. Éjféλι tűzijáték az egyik legnépszerűbb szimbólum az ünnepen, és az emberek összegyűlnek, hogy együtt nézzék meg az égi látványosságot. Az együtt töltött idő alatt számos szokás segíti az embereket abban, hogy összekapcsolódjanak, közös emlékeket szerezzenek és erősítsék a közösségi kötelekeiket.

Éjfél előtt közösen számoltak vissza, majd éjfélkor pezsgőspoharakkal való koccintástól volt hangos a település, a programon résztvevők nagyon boldog új évet kívántak egymásnak.

A szilveszter jelenti az év lezárását és az új kezdetét. Az emberek általában az év utolsó napján áttekintik az elmúlt év eseményeit, értékelik az elért eredményeket és tanulságokat, és elhatározzák az újévben megvalósítandó célokat. Ez a folyamat segíthet az embereknek abban, hogy tisztázzák az életük irányát, és pozitív változásokat hozzanak az új évben. Az ünneplés az új évre való felkészüléssel is jár, amely magában foglalja az újévi fogadalmak megfogalmazását. Az ilyen jellegű gondolatok és tevékenységek az egyéni és a közösségi fejlődést is elősegítik.

Az adorjási hagyományőrző rendezvénynek nagy jelentősége van a helyi közösség életében, és segíti abban, hogy az emberek összetartó közösséget alkossanak. Az esemény lehetőséget adott arra, hogy minél többen találkozzanak, beszélgessenek és ünnepeljenek együtt, jól érezzék magukat.

5.1.2. TAPASZTALATOK

A „hagyományőrző rendezvények” megszervezése és lebonyolítása számos, a jövőben megszervezésre kerülő közösségi eseményre nézve fontos információkkal, és jól hasznosítható

tapasztalatokkal szolgált. A rendezvényeken kapott információk azt igazolták, hogy a közösségi interjúk, közösségi beszélgetések, közösségi felmérés eredményei, konklúziói megalapozottak.

A projektben megfogalmazott eredmények, várható kimenet eléréséhez időre, rendszeresre, több szervezett programra van szükség. A település ünnepeihez, kiemelkedő alkalmához kapcsolódó rendezvények, események hosszútávon erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást.

A rendezvény tk. kilépés a profán világból, megélése, méltó megemlékezése színt és különlegességet visz a hétköznapokba, az ünneplés során a kikapcsolódás, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is szerephez jut. A közös ünneplés egyben szocializációs gyakorlat is, az ünnepi szokás felelevenítésébe bevont fiatalok megtanulnak ünnepelni, az idősebb generáció átadhatja tudását, hasznosnak, értékesnek érezheti magát. Az ünnepi rítushoz kötődő cselekvés leképezi a társadalmi viszonyokat, kodifikálja az összetartozást. Az ünnepre szóló meghívó a közösségbe szól, a rítus elutasítása a közösség elutasítása, egyedül nem lehet ünnepelni.

Településeken, első sorban forráshiány miatt egyre kevesebb a rendezvény pedig az apró falvakban a közösség építés ezen formája, a helyi, elveszőben lévő hagyományok ápolása, a közös élmények, az értékek és tudás élményszerű átadása, a közös értékteremtés és érték megőrzés további lehetőségeket adhatna az identitás erősítésére, az itt élők életminőségének emelésére.

A célcsoport aktivizálása, a helyi közösség élményhez juttatása nagyon nehezen oldható meg egyoldalú ismeret felkínálásával. Olyan programelemeket kell összekapcsolni, amelyek kimozdítják a lakosságot az otthoni környezetből.

A jövőben is figyelni kell arra, hogy a gasztronómia (élvezet), a hagyományőrzés/fellépések (szórakozás, tudás) kellő összhangban szerepeljenek a programtervezetben, biztosítva a megfelelő számú érdeklődő aktivizálását a településeken.

A részvételi hajlandóságot pozitív irányba befolyásolta az, ha a helyi gyermekek is aktív résztvevői (szereplői) a programoknak. Egyrészt a szülők, nagyszülők szívesebben kicsalogathatóak, másrészt hosszútávon, mint felnővekvő nemzedékben - már most kialakíthatóak bennük a közösségi lét, a helyi identitás alapjai.

A közös étkezés is fontos eleme a rendezvényeknek, jó helyszín a kötetlen beszélgetésre, mely lehetővé teszi a célterület településiről érkezőknek, hogy jobban megismerjék egymást, és közösségeiket, új kapcsolódások jöhetnek létre, vagy régi kapcsolatok mélyüljenek.

A közösségfejlesztésre kevésbé erőteljes hatással bíró, a szórakozásra inkább lehetőséget teremtő helyi szinten kedvelt előadók meghívása sokszor hozzájárultak a rendezvények sikeréhez. Ez egy nehéz döntés mindig a helyi szervezők számára, hiszen szakmai téren és a projekt vállalások terén is kihívásokkal küzdenek. Jó gyakorlat lehet tehát a műsorprogramba jól illő hagyományőrző előadók, együttesek meghívása, vagy egy programtematikához illeszkedő előadó meghívása (pl. retró hangulat megteremtése céljából).

A rendezvényeken kapott információk azt igazolták, hogy a közösségi interjúk, közösségi beszélgetések, közösségi felmérés eredményei, konklúziói megalapozottak.

A projektben megfogalmazott eredmények, várható kimenet eléréséhez időre, rendszeresre, több szervezett programra van szükség. A település ünnepeihez, kiemelkedő alkalmához kapcsolódó rendezvények, események hosszútávon erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást.

5.2 SZOMSZÉDÜNNEPEK

A szomszédünnepek biztosították a szomszédos települések közötti kapcsolatok erősítését, további információcserét, kultúrák találkozását. A projektben nagy hiányosságot, esetenként problémát jelentett, hogy a szomszédos települések kevés, vagy téves információkkal rendelkeztek szomszédaikról, ezért ezek az események egy kiemelten jó lehetőség voltak az egymás megismerésére és az általánosan elterjedt negatív vélemények javítására.

A 7 településen összesen 16 alkalommal került megrendezésre egy-egy szomszédünnep, ahová a rendező település lakóin kívül a konzorcium többi településének lakossága is meghívásban részesül.”

Közösségfejlesztés módszertani útmutatója 3.1.3. pontja alapján: „Az egyének megszólításának és bevonásának egyik fontos módszere a Szomszédünnep. Az érintettek előre felvállalt kezdeményezéséhez a külső program hozzáadásával, a helyi akarathoz való hozzájárulásként működnek az igazi szomszédünnepek. Ez az alkalom találkozás, információgyűjtés, kapcsolódási pontok keresése is egyszerre. Spontán beszélgetések sorozata is ad számos információt, de egy közösségi térképpel, körkérdésekkel stb. kiegészítve egyszerre láttatja az egyént, az egyének sokaságát, sokszínűséget és az azonosságokat.”

A tevékenység célja volt:

- találkozási alkalom megteremtése
- láttatni az egyének sokaságát – szimbolikusan és fizikálisan is
- információgyűjtés az egyénekről – közös adatbázis létrehozása
- azonosságok, közös pontok, tényezők megtalálása
- a további kapcsolódási lehetőségek megteremtése

Várható eredmények és kimenetek voltak:

- az emberek jobban megismerik egymást
- láthatóvá válnak az egyének és azok mindenféle képességei, a közös érdeklődési körök, hiányérzetek stb.
- kialakul a kezdeményezők köre- ők lesznek az első önkéntesek
- félévente több aktivitás is történik
- híre megy, ezáltal bővül a résztvevők, önkéntesek köre
- kialakulnak az adott közösség rendszeres találkozási alkalmi, programnaptár készül

Projekt során megrendezésre került szomszédünnepek:

Közösségek szomszédolása rendezvények			
Év	Dátum	Település	Rendezvény típusa
2018	augusztus 18.	Adorjás	Szomszédünnep
	szeptember 8.	Vejtí	Szomszédünnep
	szeptember 15.	Piskó	Szomszédünnep
	október 6.	Zaláta	Szomszédünnep
	december 16.	Vajszló	Szomszédünnep
2019	július 27.	Adorjás	Szomszédünnep
	szeptember 14.	Piskó	Szomszédünnep
	szeptember 28.	Kémes	Szomszédünnep
2020	március 13.	Vajszló	Szomszédünnep
2021	augusztus 21.	Zaláta	Szomszédünnep
	szeptember 5.	Vejtí	Szomszédünnep
	október 14.	Kémes	Szomszédünnep
2022	április 23.	Kémes	Szomszédünnep
	október 22.	Páprád	Szomszédünnep
	december 18.	Vajszló	Szomszédünnep
	december 21.	Vajszló	Szomszédünnep

A rendezvények hivatalos része rendszerint ugyanabban a formában zajlott minden településen. A polgármesterek vagy alpolgármesterek köszöntőjével és nyitó beszédével kezdődtek a programok. A köszöntőket követően tájékoztatták a megjelenteket arról, hogy a rendezvények a TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00001 projekt keretében valósultak meg, annak támogatási forrása igénybevételeivel. Végezetül megköszönték mindazok önzetlen munkáját, akik szerepet vállaltak a rendezvény tervezésében, szervezésében lebonyolításában.

Ezt követően a projektmenedzser röviden bemutatta a projektet. Elmondta, hogy a pályázat keretében megvalósuló közösségfejlesztési folyamat célcsoportja a konzorciumot alkotó települések lakossága. Beszélte a projekt előkészítése során feltárt legjellemzőbb problémákról, valamint az elérni kívánt célokról. Ismertette azokat a tevékenységeket is, amelyek a specifikus-, a stratégiai-, valamint az átfogó célok megvalósításához szükségesek. Néhány mondatban összegezte a Projekt várható eredményeit, így például, hogy a település ünnepeihez, kiemelkedő alkalmihoz kapcsolódó rendezvények, események erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást. Az ünnep kilépés a profán világból, megélése, méltó megemlékezése szint és különlegességet visz a hétköznapokba, az ünneplés során a kikapcsolódás, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is szerephez juthat. Az ünneplés egyben szocializációs gyakorlat is, az ünnepi szokás felelevenítésébe bevont fiatalok megtanulnak ünnepelni, az idősebb generáció átadhatja tudását, hasznosnak, értékesnek érezheti magát. Ezt követően megnyitották tekintették a rendezvényt.

Tekintettel arra, hogy a kulináris élmény is fontos az emberek számára, különösen igaz ez a kisközösségekben, kistelepüléseken élők esetében, ezért nem csak maga az étkezés, de annak közös elkészítése is remek lehetőséget kínált a beszélgetésekre, kapcsolatok építésére a helyiek számára éppúgy, mint más településről érkezők részére. A felkínált ételek településenként és rendezvényenként változtak, ahogy az ünnepnaphoz tartozó további programok is.

5.2.1. MEGVALÓSULT SZOMSZÉDÜNNEP RENDEZVÉNYEK

A hagyományőrző ünnepektől eltérően, a szomszédünnep nem egy - egy feledésbe merült népszokás, néphagyomány felelevenítésére szolgáló rendezvények, inkább kötetlen jellegű, főleg a szórakozást és az együttlétet, a kapcsolatépítést segítő rendezvények, amelyek alkalmat adnak az ismerkedésre, a találkozásokra, az információgyűjtésre és információcserére.

2018. 08. 18 ADORJÁS – SZOMSZÉDÜNNEP FALUNAPPAL

A település lakóin kívül a konzorcium többi települése is meghívásban részesült. A rendezvényt megelőző napokban a lakosság egy része önkéntesen segédkezett a helyszín előkészítésének munkálataiban, illetve a falu utcáinak szépítésében. A szomszédünnep napján a helyiek már jóval a programok kezdete előtt gyülekezni kezdtek az esemény színterén. A nap további részében színvonalas programokkal szórakoztatták a rendezvényen részt vevőket.

A Komlói Fekete Láng táncegyüttes a roma hagyományőrzés egyik meghatározó baranyai csoportja. Táncosai Európa több országába is eljutottak. A „kísérő zenekar” a 2012-ben alakult Chache Rom 4 fős zenekar volt, amely a FUND Cigány Alapfokú Művészeti Iskola korábbi tanulóiból áll. A zenekar a Fölszállott a páva televíziós vetélkedőn különdíjat nyert, amely meghozta számukra az országos ismertséget. A zenekar hagyományos, autentikus zenéket játszik, melyekből sokat otthonról hoztak, vagy a pécsi FUND Iskola növendékeként tanultak. Műsoruk nagy sikert aratott a közönség körében.

A Piskói gyerekek táncműsora elmaradt. Helyettük is táncoltak az EuroDance táncszínház fellépői. A pécsi EuroDance Táncszínház a megyeszékhely meghatározó táncstúdiója. A 30 esztendő múltára visszatekintő együttes diákok és felnőttek moderntánc tanításában és népszerűsítésében vesz részt Pécsen és Baranyában. A Szomszédünnepen a táncosok sikeresen ötvözték a hip-hop és a modern színpadi táncokat előadásukban. Az előadásuk több számból és ehhez kapcsolódóan többfajta táncból állt. A műsoruk egyértelműen a fiatal közönséget célozta.

A Dayma Virágai Hastánc Csoport a térségben ismert amatőr táncegyüttes. A hölgyekből álló táncscsoport kellően színesítette a Szomszédünnep műsorát.

A Szomszédünnep fő attrakciója a roma népies könnyűzenében jól ismert Bódi Guszti & Margó formáció fellépése volt, kellően megkoronázva a rendezvényt.

2018. 09. 08. VEJTI – SZOMSZÉDÜNNEP FALUNAPPAL

A Szomszédünnep a község egy már meglévő eseményéhez, a minden év szeptemberében megtartott Falunaphoz kapcsolódott. A Falunap a klasszikus községi szinten megrendezett rendezvény szórakoztató műsorokkal. A Szomszédünnepen ezzel szemben Főzőverseny, az ebéd és a könyékben igen kedvelt előadóművészek műsora volt a meghatározó.

A Szomszédünnepen a találkozási alkalom megteremtése tehát a helyi gasztronómiához kapcsolódott, mégpedig a punya, azaz a cigánykenyér elkészítéséhez, ezt kiegészítve került sor a helyi főzőverseny megszervezésére. A főzőversenyben résztvevő közösségek, családok, baráti társaságoknak 13 órára kellett elkészíteniük a cigánylecsót és hozzá a punyát, hiszen a rendezvényre ellátogatóknak az ebédet, a „terülj asztal”. A főzőversenyhez szükséges alapanyagokat a projekt biztosította. A főzőversenyre a jelentkezéseket a polgármesterhez kellett eljuttatni 2018.09.04-ig. A versenyen 7 csapat vett részt, mindenki nagy sikerrel.

Amíg a főzőversenyen a csapatok remekeltek, addig a színpadon egymást váltották a műsor-számok, főleg a Falunap keretében. Kaczor Feri a mulatós zene 15 arany- és 12 platinalemezes előadóművésze. Zenéjét az egyszerűség jellemzi, amellyel könnyen lehet azonosulni. Az ismert zeneszámok mellett saját slágereket énekel, amelyekre lehet örömben és bánatban is vigadni. Ezt a mulatós zenészek közül kiemelkedő eleganciával teszi, így lesz tökéletes a műsora. A nap programjához jól illett a performansa, hiszen egy olyan előadóművészről van szó, akinek a fellépése túlmutat egy kistelepülés falunapján.

Az ebédre elkészültek a csapatok az ételekkel, amelyek a „terülj asztal” keretében felszolgálásra kerültek a rendezvényre látogatóknak.

A Szomszédünnepen fellépő Kadlott Karcsi szintén jól ismert alakja a magyar mulatószenének. Az előadóművész az 1970-es évek óta jelen van a magyar zenei életben, főként lakodalmas, illetve mulatós dalairól ismert, leginkább kellemes, emellett sokszor humoros vagy éppen enyhén vulgáris tartalmú szövegekkel. Külföldön is többször koncertezett. Műsora hangulatteremtésül is szolgált a falunapi bál előtt. Műsorát a közönség vastappsal díjazta.

2018. 09. 15. PISKÓ – ROMA KULTURÁLIS ÉRTÉKEK

Piskó polgármester asszonya szerint a magyarországi cigányság kultúrája mindig is a magyar nemzet egyik éke volt, s ezt kötelességünk ápolni, megőrizni. Fontos, hogy az értékeinket előtérbe helyezzük, bemutassuk a világnak. Ennek a gondolatnak a megfogalmazása után született meg az ötlet, hogy cigány zenei- és gasztronómiai fesztivált rendeznek a településen. A fesztiválon a színvonalas hagyományőrző zenés, táncos produkciókra, a népi hagyományok bemutatására és interaktív táncházra is sor került. A rendezvényre ellátogatók hagyományos cigány ételeket kóstolhattak, köztük a cigány lecsót.

A szomszédünnep a cigánylecsó főzőversennyel kezdődött. A főzőversenyen indulók 2 kg csirkecombot kaptak az önkormányzattól a főzéshez, a többi hozzávalót maguknak kellett biztosítaniuk. A versenyen többen vettek részt családok, csapatok formájában. Továbbikötés volt, hogy az ételnek délre el kell készülniük, hogy ebédként fel lehessen szolgálni a rendezvényre ellátogatóknak. Emellett természetesen további ételekkel is készültek a vendéglátók, például cigánypecsenyével, punyával stb.

A Varázsóra gyerekeknek foglalkozást a Csorba Győző Mozgókönyvtár hozta el a kicsiknek és nagyoknak. A Varázsórán a gyerekek játékosan végezhettek el kísérleteket a fény fizikájával kapcsolatban. A foglalkozáson a gyerekek vidáman követték fényt, megtudták, hogy hova lesz a fény, ha már nem látják. Megmutatták nekik, hogyan csinálhatnak magukból fényforrást. Az egyik legérdekesebb kísérlet számukra az volt, hogy megismerhették, hogy hogyan lehet színekkel becsapni a szemüket. A gyerekek a foglalkozáson észrevétlenül tanultak fizikát. A látható és a láthatóvá tett fényjelenségek bemutatása úgy adott választ a gyerekeknek a körülöttük levő világ törvényszerűségeire, hogy a gyerekek teljesen elfelejtették, hogy nem éppen a kedvenc tantárgyak közé sorolt rendhagyó fizika óra résztvevői. Érdeklődve és lelkesen vettek részt az interaktív kísérletekben.

Délben Piskó polgármester asszonya nyitotta meg hivatalosan a rendezvényt. Röviden beszélt a projektről és arról, hogy a piskóiak számára milyen hozadéka van a támogatásnak. Beszélt arról, hogy Piskón nem csak ez az egy rendezvény lesz. elmondta, hogy e rendezvény célja a cigány/roma zenei és gasztronómiai értékek, az ormánsági települések közös ünneplése, ünnepe.

Már az ebéd közben léptek fel a piskói gyerekek hagyományos cigány táncok bemutatójával. Ez jó alkalmat teremt számukra, hogy a környező falvak is megismerjék tudásukat.

A Komlói Fekete Láng táncegyüttes a roma hagyományőrzés egyik meghatározó baranyai csoportja. Táncosai Európa több országába is eljutottak. A „kísérő zenekar” a 2012-ben alakult Chache Rom 4 fős zenekar volt, amely a FUND Cigány Alapfokú Művészeti Iskola korábbi tanulóiból áll. A zenekar a Fölszállott a páva televíziós vetélkedőn különdíjat nyert, amely meghozta számukra az országos ismertséget. A zenekar hagyományos, autentikus zenéket játszik, melyekből sokat otthonról hoztak, vagy a pécsi FUND Iskola növendékeként tanultak. A fellépésük nagy sikert aratott a szomszédünnepen résztvevők körében.

Rostás „Buli” Dorina a Dikh TV felfedezettje, amely az első magyar romák által fenntartott és üzemeltetett online csatorna. A fiatal tizenéves énekesnő a roma popzene képviselője nagy rajongótáborral. Dorina a tanulás mellett vállal fellépéseket. Természetesen a legnagyobb slágereit, közülük a 2017-es Buli c. számot Piskón is elénekelte. A Szega és Frédó együttes 1998-ban alakult. A formáció állandó vendégei a televízióban látható zenés műsoroknak (Sláger TV), továbbá a falusi rendezvények, búcsúk, fesztiválok, valamint városnapi rendezvények keresett és kedvelt előadói. A zenekar első nagylemeze 2008-ban jelent meg, a 2018-as "Akkor is ő" albumuk pedig csak saját szerzeményű dalokat tartalmaz. A szomszédünnepen is

műfajuknál maradtak, cigány pop-mulatós zenét játszottak, természetesen az új dalok mellett a legnagyobb slágereiket is előadva a résztvevők nagy örömeire.

A Szilvási Gipsy Band együttes előadási sajátosságának tekinthető az oláh-cigány színpadi folklór és a cigányzene ötvözése mind az előadásmódban, mind a repertoárban. Előadásukra jellemző, hogy a cigány népdalok majd mindegyikét a gitár mellett hegedű, klarinét és bőgő is kíséri. A hegedű és a klarinét zenész az éttermi cigányzenei hagyományok szellemében gyakran vállal virtuóz szólószerepet is. A műsoruk nagy része oláh- és magyarcigány népdal volt, illetve magyarnóta jellegű csárdás cigány szöveggel. Ők voltak a zenei fesztivál program negyedik féle cigányzene műfaja.

A TajtiBoy formáció a Szega és Frédó együtteshez hasonlóan cigány pop-mulatós zenét játszik. Baranyában jól ismert zenekarról van szó. A résztvevők körében nagyon kedvelt együttes. A zenéjükre a résztvevők együtt táncoltak, igazi bulihangulatot teremtettek.

2018. 10. 06. ZALÁTA – SZOMSZÉDÜNNEPI PIKNIK

Kötetlen hangulatú, programokban gazdag szomszédünnepi „piknikre” várta lakosait Zaláta község képviselő testülete. A rendezvény remekül sikerült, 40 résztvevő töltött el együtt egy felejthetetlen napot. A jókedvről Szabó Ádám harmonika művész és a Drávasztárai Biseri Drave tambura zenekar gondoskodott. „Színpadra lépett” még Dömötör Balázs és a helyi gyerekek, akik táncbemutatóval kedveskedtek a nézőknek. Délután Bátor Zoltán extrém motor show-ját tekinthették meg a szórakozni vágyók.

A nyílt füves téren az ebéd után léptek fel a zalátai népitáncos gyerekek, akik ormánsági magyar táncokat mutattak be. Ez jó alkalmat teremt számukra, hogy a környező falvak lakosai is megismerjék tudásukat.

Szabó Ádám harmonika művész az érdi Lukin László Zeneiskolában tanult Szokolai Zoltánnál, majd a középiskolai tanulmányait a Weiner Leó Zeneművészeti Szakközépiskolában Ernyei Lászlónál folytatta. Több hazai, illetve nemzetközi zenei versenyen is részt vett. 2005-ben első helyezést ért el az országos versenyen. 2007-ben Dunaszerdahelyen is első helyezést ért el a Nemzetközi Harmonika Világversenyen. A világ legjobbainak versenyén pedig 7. helyezést ért el Németországban. 2010-ben Pulában a 35. Nemzetközi Harmonikaversenyen 1. helyezést ért el. 2011-ben az RTL Klub Csillag születik című tehetségkutató műsorában második helyezést ért el. Ezt követően elvégezte a középiskolát, majd utána a Liszt Ferenc Zeneakadémián folytatta tanulmányait. 2013-tól építi énekesi karrierjét. Szabó Ádám világszínvonalú harmonikaművész, akinek repertoárjában a pop műfajba tartozó számok mellett jól megférnek a film-sláger feldolgozások, a monti csárdás vagy éppen az egyházi művek harmonikára írt feldolgozásai. A szomszédünnepre ellátogatóknak nagyon tetszett a műsora.

Dömötör Balázs a dance/elektronikus műfajban elismert zenész, aki egykor egy Balaton-parti bulizenekarban volt énekes-gitáros. Később a Matyi és a Hegedűs produkciónak volt 5 évig (az alapító) hegedűse. Jelenleg Magyarország legismertebb előadóinak hangszerel és remixel. Zeneszerzőként több mint 100 szerzeményt jegyez. 2017-ben elkészítette a Despacito

---

magyar átíratát, amivel elsőprő sikert ért el. Dömötör Balász műsorára a helyiek is tánkra per-dültek.

A Biseri Drave Tamburazenekar 1993-ban alakult a Drávasztárai Általános Iskolában. Az el-múlt közel negyedszázadban több mint 100 zenész és énekes vett részt az együttes munká-jában, és az általános iskolai zenekar ifjúsági együttessé nőtte ki magát. Műsorán drávamenti horvát népdalok, népszerű tamburazenekari szerzemények, valamint magyar dalok, nóták is szerepelnek. A Biseri Drave több fesztiválon kiemelt arany minősítést szerzett (Forgórozsa Fesztivál, Tatabánya, Népek zenéje, népek tánca fesztivál, Harkány). 2015-ben az együttes bejutott a Fölszállott a páva középöntőjébe, ahol Ezüst páva díjat és a legjobb nemzetiségi produkció minősítést szerezte meg. A szomszédünnepen a horvát népzenei hagyományok bemutatására helyezték a középpontba, amellyel nagy sikert arattak.

Bátor Zoltán pécsi származású, de szentlőrinci illetőségű Stunt Riding motorversenyző (ország-os bajnok) közönségkedvenc motoros bemutatót tartott Zaláta főutcáján. A szomszédünnepi pikniken résztvevőket lenyűgözte az égett gumiszaggal és nagy zajjal járó látványos bemutató nemcsak a férfiakat, de a nőket is, sőt a gyerekeknek is csodás élményt nyújtott.

2018. 12. 16. VAJSZLÓ – ADVENT

A Szomszédünnep a nagyközség által életre hívott Adventi vásár megnyitása volt. Az alkalmat megelőzően Vajszlón ilyen típusú program nem létezett, az adventi hétvégeken volt kirakodó vásár a karácsony-adventi ünnepekörhöz kapcsolódó fogyasztói igények kiszolgálása érdeké-ben.

Karácsonyi hangulat, ünnepi fényár és édes illatfelhő várta a vendégeket a Vajszló főterén kialakított hangulatos adventi vásárban. Az odalátogató vendégeket pedig finomabbnál fino-mabb ételekkel és italokkal kínálták. A téren felállított színpadon ünnepváró zenei programok-kal szórakoztatták a rendezvényen részt vevőket. A hideg, didergős idő ellenére számtalan helybéli és a környező falvakban élő ember látogatott el a vásár forgatagába, hogy a barátok-kal, családdal közösen élvezze ezt a szép napot.

A Szomszédünnepet az adventtel kapcsolták össze tudatosan az ötletgazdák, hiszen az ün-nepi készülődés során az emberek többet mozognak, sokan már szabadságon vannak. A Szomszédünnepen a találkozási alkalom megteremtése tehát az advent-karácsonyi ünne-pkörhöz kapcsolódott.

A vásár szervezésében vajszlói és további ormánsági civil szervezetek vettek részt az önkén-teseikkel. Az önkéntesek étellel-itallal várták az ideérkezőket, a becsületkasszából befolyt ado-mányt jótékony célra fordítják. Az adománygyűjtésből a konzorciumi tagoknak bevétele nem származott. A helyet Vajszló Nagyközség Önkormányzata ingyenesen biztosította a civil szer-vezetek számára. Ez 20 stand kihelyezését jelentette.

Az adventi vásár megfogalmazás erre a rendezvényre nem megfelelő elnevezés, hiszen kereskedelmi forgalom nem realizálódik ezeken a standokon. A kereskedelmi forgalom ettől elköltözött helyszínre volt.

A megnyitó után az Önkormányzat által felkért zenészek (dj-ék) biztosították az adventnek megfelelő hangulatot. A Karácsonyi dallamok keretében egy ismert operaénekes adott elő magyar, német és angol karácsonyi dalokat, a közönség először tapsal köszönte meg az előadást, majd az ismert számokat közösen énekeltek az előadóművésszel.

A szomszédünnep fontos része a „terülj asztal”, amelyet a közreműködő civil szervezetek biztosítottak: kézműves hamburger, gofri, babgulyás, halászlé, meleg tea, forralt bor és forró csokoládé, valamint egyéb finomságok. A kisközösségi beszélgetések, a kapcsolatépítések, az ismerősök találkozása az ételek és italok elfogyasztása mellett valósultak meg. Nem csoda tehát, hogy az opera/operett előadás után még többen maradtak egy jó beszélgetésre a zimankós idő ellenére.

2019. 07. 27. ADORJÁS – ROMANAP

Az önkormányzati egyéb címzett forrásokból és jelen projekt közös finanszírozású Romanap célja a helyi és térségi cigány közösség közös ünneplése volt, a mindennapok konfliktusai közepette a cigányság összekovácsolása volt, a párbeszéd, a közösségi összetartozás erősítésével.

A szomszédünnep középpontjában tehát a helyi és a térségi cigányság összetartozásának erősítése, a helyi konfliktusok feloldása, megoldása állt. A programban ezért a beszélgetésre, a vidámságra, a közös szórakozásra helyezték a hangsúlyt. A helyszín kialakítása kedvezett a kisebb-nagyobb baráti és rokonsági társaságoknak.

A cigány hagyományokhoz illendően a vendégeket, a rendezvényre ellátogatókat meleg ebéd várta, amelynek elkészítésébe helyi asszonyokat is bevontak

A projekt által meghívott első fellépő Gyémi volt. Gyémi a hazánkban országos hírű Grófó családból származik, az idősebb korosztály számára ő a Nagy Grófó fia, a fiatalabbaknak a Kis Grófó öccse. A családi hagyományoknak megfelelően cigány mulatós zenével szórakoztatta a közönséget.

Kis csúszással kezdődött volna a sörvívó verseny. A „versenyszabály” szerint szívószállal kellett volna meginni a vállalkozó kedvű versenyzőknek a sört a sörös dobozból. Bár Gyémi megmozgatta a hallgatóságot, a versenyszellem mégis hiányzott a jelenlévőkből, inkább az árnyékban állva, üdögélve fogyasztották el az emberek a sörüket, miközben jóízűen beszélgettek.

Mamuko és Berci nyitrai (szlovák) származású fiúduó. A fiatalok körében igen kedvelt előadók, akik szlovákul és cigány nyelven énekelnek. A dallamos nótáik cigányzenei gyökerekből származnak, de a mai stílusirányzatokat követik. A videómegosztókon számtalan daluk érhető el és határon túli létük ellenére nagyon kedvelt előadók Magyarországon is.

A Limba Nostru hagyományőrző gerdei, azaz baranyai cigány együttes. Az autentikus cigány nemzetiségi együttes népszerű beás és oláh-cigány dalokat adott elő. A bál kezdetén a Mamuko és Bercivel közösen játszottak, megalapozva a hajnalig tartó bál hangulatát.

2019. 09. 14. PISKÓ – FALU- ÉS ROMANAP

A szomszédünnep középpontjában a helyi és a térségi cigányság összetartozásának erősítése, a helyi konfliktusok feloldása, megoldása állt. A programban ezért a beszélgetésre, a vidámságra, a közös szórakozásra helyezték a hangsúlyt. A helyszín kialakítása kedvezett a kisebb-nagyobb baráti és rokonsági társaságoknak.

A Limba Nostru hagyományőrző gerdei, azaz baranyai cigány együttes. z autentikus cigány nemzetiségi együttes zenéjére táncoltak a helyi gyerekek, fiatalok.

Mercy országos ismertségű énekes, aki a Strein Attila „Miki” zenésztársával és egyben férjével Fásy Ádám műsorában és a Duna Televízióban is felléptek. A pedagógus végzettségű énekesnő férje halála után egyedül folytatta zenei pályafutását, fellépésein főleg saját szerzeményeket énekel. Az énekesnő a fellépésein túl üzemelteti a Mercy Rádiót és szerepet vállal a hátrányos helyzetű, főleg cigány/roma nemzetiségűek megsegítésében még a férjével létrehozott Egyesületük által. Az énekesnővel erről is lehetett beszélgetni a fellépése után. A pozitív életszemlélete a mély gyász után is megmaradt, amely inspirálhatja a roma nőket, asszonyokat.

A két másik sztárfellépő Gyémi és Kis Palika voltak. Mindkét előadó a jól ismert Grófo zenész családból származik. Gyémi Kis Grófo öccse, míg Kis Palika az unokaöccse. Ők voltak az igazi sztárfellépők. A két fiatalember külön-külön adta elő műsorát. Míg Gyémi teret engedett a gyerekeknek is, addig Kis Palika a második albumára helyezte a hangsúlyt. Az új szerzeményei a mulatós és az autentikus roma dalfeldolgozások funk és pop hangzással. A két tehetséges mulatós zenész remek hangulatot teremtett a rendezvényen résztvevők körében.

A település polgármestere a cigány/roma összetartozás erősítéséhez, a konfliktusok feloldásához, megoldásához, a közös szórakozáshoz kapcsolta a programot. A reményei, várakozási beteljesültek abban a tekintetben, hogy a résztvevők konfliktus mentesen és felhőtlenül tudtak szórakozni a napsütéses szeptemberi időben. Ténylegesen nagy számban vettek részt a rendezvényen és a fényképek tanúsága szerint az emberek sokat beszélgettek egymással a rendezvény alatt. Ugyanakkor moderált, irányított közösségi beszélgetésekről nem beszélhetünk még Mercy példáján sem.

2019. 09. 28. KÉMES – GYEREK PROGRAMOK

A szomszédünnep középpontjában tehát az bőközi és az ormánsági lakosok számára egy közösségi találkozó állt a gyerekprogramokon, a zenés-táncos eseményen és a retró feelingen keresztül. A programban ezért a vidámságra, a közös szórakozásra helyezték a hangsúlyt. A helyszín kialakítása kedvezett a kisebb-nagyobb baráti és rokonsági társaságoknak.

A délelőtt a gyermekeké volt. A gyerekprogramok szervezésében közreműködtek a kémesi Jó Kis Helyet üzemeltető munkatársak. A népi játékok, a kisebb ügyességi versenyek domináltak egyszerű tornaeszközök használata mellett, de a rajzkészségek karbantartása sem maradt el.

A Tajtiboy kéttagú formáció zenei stílusa a mulatós kategórián belül elég változatos, a lemezeiken lévő dalok mind a fiatal korosztály, mind az idősek körében is kedvelt üteműek és hangzásúak. Nem csak mulatós dalokat, hanem pop dalokat is írnak vagy dolgoznak fel és át, ennek köszönhetően lettek ismertek itthon és külföldön is, ahol a magyar zene közkedvelt. Természetesen Kémesen is elhangzottak a legkedveltebb dalaik, például a Lesz majd más, vagy a Legyél a kedvesem.

A Bestiák együttesből Miss Bee által prezentált Retro Örület produkció az 1990-es évekbe repítette vissza a közönséget Kémesen is. A többszörös aranylemezes és zenei díjas Bestiák lánycsapat a nagy kedvencek közé tartozik az egész országban. Miss Bee az eredeti Bestiák felállás szőke hajú tagja, aki jelenleg két táncos lánnyal működik együtt a színpadon. A most is igényes, élő énekkel előadott műsor egy hamisítatlan „autentikus” retro utazást jelent a '90-es évekbe, de napjaink tempójára és éltritmusára hangolva. Kémesen csakúgy, mint másutt, a főbb Bestiák dalokon kívül több magyar és külföldi sláger is elhangzott különleges mixek és teljes dalok formájában.

2020. 03. 13. VAJSZLÓ – KÖZÖSSÉGI BESZÉLGETÉSEK

A programot a Horváth István, Vajszló polgármestere hívta össze, hogy a települések közötti mindennapok konfliktusai közepette összekovácsolja a konzorciumot alkotó településeket, és maximálisan elégedett együttműködést teremtsenek a települések egymás között. A közös beszélgetés, települések közötti jó kapcsolat ápolása, együttműködés fenntartása volt a rendezvény célja.

A szomszédünnep a nemzetközi nőnap után volt, így a megjelent hölgyeknek virággal kedveskedtek, és köszönték meg a közös munkájukat a férfi kollégák.

A projekt célja, hogy a települések alkotta célterületen közösségfejlesztési folyamatok, akciók, programok, rendezvények valósuljanak meg. A rendezvényre meghívtak pedig a településeken, főleg a kistelepüléseken a helyi közösség által jól ismert és véleményvezér és/vagy információhordozó/átadó személyek, akik a helyi közösségi életben fontos, nem egy esetben döntéshozó szerepet játszanak.

A közösségi beszélgetésen számba vették a jelenlévők a vegyes tapasztalatokat és a jövőbeni lehetőségeket. Bár arra kitértek, hogy a COVID járvány hatását még nem látják a projektekre. Az elmúlt rendezvények tapasztalatai vegyesek: alapvetően technikai problémák merültek fel például a jelenléti ívek kitöltése.

A beszélgetésen elhangzottak a helyi értékek, amik részben a gasztronómiához, részben a roma népességhez köthetők. A szakmai vezető elmondta, hogy eddig a kémeszi rendezvényeken kívül az ormánsági magyar-református értékekhez kapcsolódóan nem igazán voltak programmelemek, ezért a jövőben e tématerületnek is teret kellene engedni. Ezért kérte a jelenlévőket, hogy mindenki gondolkodjon el azon, hogy milyen ormánsági értékek, hagyományok mentén lehetne a települések lakosságát „közelíteni” egymáshoz, illetve a vélt és valós konfliktusokat kezelni.

Arra is kérte a résztvevőket, hogy minél többen vegyenek részt a programok szervezésében, lebonyolításában, akár csak az információk továbbításában. A piskóiak és a vejtiak beszámoltak arról, hogy ők eddig is részt vettek, kvázi önkéntesként a szervezésben és lebonyolításban is és ezt javasolták a többi településnek is, hiszen ez a közösség iránti elköteleződést jelenti az emberek szemében. Vejti polgármestere elmondta, hogy ő komplex programokban gondolkodik a létszám és a költségek tekintetében is. A finanszírozási források koncentráálásával nagyobb volumenű rendezvények is megvalósíthatók, arra a környékből is többen eljönnek.

A szomszédünnep lehetőséget teremtett arra, hogy a rendezvényen résztvevők a (személyes és/vagy települési) ellentéteiket feloldják és közös érdekek mentén cselekedjenek a jövőben. Ugyanakkor vannak még megoldásra váró problémák, de ez egy lépés volt a helyi közösségfejlesztési folyamatokban, azaz a helyi közösségi „kemény mag” aktív bevonására tett kísérlet volt.

A rendezvényen nem a konzorciumhoz tartozó települések is meghívásra kerültek, hiszen Vajszló és környéke, valamint a projekt között éles határokat nem lehet húzni. Bár a projekt egyértelműen a támogatási igényt benyújtó konzorciumot alkotó településekhez köthető, ezután sem fogják kizárni, elküldeni a máshonnan érkezőket, ők is részt vehetnek továbbra is a rendezvényeken, csak nem számítanak be az indikátorszámokba.

Ez a rendezvény azért is jó volt, mer így a konzorciumban nem résztvevő települések vezetői is betekintést kaphattak azokba a közösségfejlesztési folyamatokba, amelyek a projektben megvalósulnak. Ugyanakkor egy konfliktushelyzet is feloldódott azzal, hogy a projekten kívülálló települések nem kerülnek kizárásra, csak a projekt egy külön keretet ad az elszámolhatóságnak és a beszámítható tényezőknél.

2021. 08. 21. ZALÁTA – SZOMSZÉDOLÁS ZALÁTÁN

A rendezvény célcsoportja a település és a konzorcium településeinek lakossága volt. A projekt elsődleges célja a helyi közösségek elérése és a környező települések lakóinak aktív bevonása a község rendezvényébe. A projekten belül a szomszédünnep rendezvény célja a helyi identitás erősítésén túl a környező települések lakosságával bővített közösségfejlesztés is. Jelen rendezvény is alkalmat biztosított a találkozásra, a kapcsolatok erősítésére, a közösségek erősítésére, az értékek, hagyományok megismerésére, továbbadására, fenntartására. Az egyének szintjén a szomszédünnep rendezvények célja erősíteni az egymásra figyelmet, az önkéntességet, a hagyományok ápolását és az esélyegyenlőséget. Nagyon fontos, hogy az emberek értékeljék a lakóhelyük értékeit, hagyományait és ezeket büszkén mutassák be más települések lakosai számára.

A szomszédünnep egyaránt tartalmazott közösségfejlesztési és szórakoztatási elemeket. A szomszédünnep lényegi elemeit a főzőverseny, a kispályás labdarugó mérkőzés, a közös ebéd és az utcabál jelentette. A helyi zenei hagyományokat a tamburazenekar mutatta be. Szórakoztató elemként kiemelendő a motoros bemutató és a gyerekeket célzó szolgáltatások, mint pl. az arcfestés és csillámtetoválás.

A főzőversenyen egyénileg és csoportosan lehetett indulni, így pár csapat nevezett a versenyre. A megbeszéltek szerint pörkölttel lehetett indulni, a cél az volt, hogy a közös ebédre valót megfőzzék.

10 órától Kispályás labdarugó mérkőzés kezdődött. a szomszédünnephez kapcsolódóan Zaláta – környékbeli települések „válogatottja” mérkőzött meg egymással. A sport nevelő, barátságépítő, illetve összekovácsoló tevékenység, és ez messzemenőig érvényes a Magyarországon nagyon kedvelt labdarúgásra is. A pályán a játéka volt a főszerep, az eredmény tk. lényegtelen volt, ez utóbbi igaz volt a nézőkre is. A gyerekek, fiatalok ezután még sportszámokban (pl. futás) mérhették össze erejüket. A nyerteseket díjazták. A település polgármestere a sporthoz és a fiatalokhoz kapcsolta az összetartozás erősítését, a a szomszédos települések közösségei közötti kapcsolatok ki/alakítását. nagyon jó ötlet volt a barátságos focimeccs a környező települések játékosaival.

A szakmai vezető rábeszélte két vállalkozó kedvű asztaltársaságot egy rövid kis közösségi beszélgetésre. A kérdések a következők voltak:

- Miért szeret itt élni?
- Mit nem szeret a településén?
- Mit tudna tenni személyesen a településéért?

A résztvevők számára szinte minden esetben egyöntetű válaszként érkezett, hogy nagyra értékelik a település falusi hangulatát, a városhoz képest nyugodta, békés életet, melyet a vidék biztosít számukra. Ugyanakkor ezt hátrányként is megélik, hogy „soha nem történik semmi”, hiszen messze van a városoktól, még Sellyétől is, nem beszélve Pécsről.

A vidékiekre jellemzően az emberek itt is szívesen beszélgettek, közvetlenek, kedvesek voltak, meséltek a saját, és településük életéről, mind gazdasági, mint infrastruktúrájáról. Mindenki

vágyik arra, hogy az településük is fejlődésnek indulhasson, az ezzel kapcsolatos helyi lehetőségekről tettek említést, ki-ki a saját tevékenységéhez kapcsolódóan vetette fel a lehetőségeket. Abban is egyet értettek, hogy a helyiek összefogása nélkül nem megvalósítható, fejleszthető, és nem előre mozdítható semmilyen cél, és lehet, hogy a településeknek közösen kellene fellépniük.

A résztvevők elmondták az is, hogy ez a rendezvény arra is jó, hogy a szomszédos települések lakosai jobban megismerjék egymást, a közösségeiket, új kapcsolódások jöhetnek létre, új ismeretségek szülehetnek, melyek során új lehetőségek adódhatnak arra, hogyan fejlesszék, építsék egymás segítségével, összefogásával településeik és önmaguk életét.

Nagy előrelépés volt a projekt szempontjából a szakmai vezető által irányított közösségi beszélgetés. Kérdőívezés nem történt, nagyon elzárkóztak tőle az emberek. Közösségi térképet szintén nem használ a projekt, a térségben az emberek nagyon jól ismerik egymást, tudják általában, hogy bármilyen szorult helyzetben kihez lehet fordulni és kihez nem érdemes, kikkel tudnak jól együttműködni és nem utolsó sorban szórakozni.

A közösségi kapcsolatok erősítéséhez szorosan kapcsolódott, hogy a főzőversenyen készült ételeket fogyasztották el és így autentikus helyi bográcsos ételeket kínálhattak fel a helyi és a más településekről ékezőknek. A felszolgált különböző pörkölteket jóízűen fogyasztották el a rendezvényre ellátogatók. Ez szolgált a „terülj asztal” programelem teljesítésére is. Így autentikus helyi pörköltök kerültek az asztalra és a szomszédos településeke élők is megkóstolhatták a helyi ételeket. A főzőverseny nyertese az lett, akinek a vendégsereg a legtöbb szavazatot adta. Ő díjazásban részesült.

A rendezvény elején minden lakos számára kiosztottak egy-egy tombolaszelvényt, amit a az ebéd után sorsoltak ki. Kisebb-nagyobb ajándéktárgyakat, csokoládét lehetett nyerni velük.

A programok összeállítása során, ami mindig nagyon fontos, hogy érdeklődést keltsen az emberekben, hogy legyen étel, ital, zene, tartalmas programok, ezek valamelyikének hiánya általában érezhetően kevesebb embert vonz a környékbeli rendezvényekre. Így szem előtt kell tartani, hogy a programok lehetőség szerint ennek figyelembevételével kerüljenek megszervezésre, majd megrendezésre. Délután kettőtől a Biseri Drave tamburazenekar nyújtott színvonalas előadást, amely hagyományőrző együttes a környékbeli lakosok számára igen kedvelt, szívesen hallgatják az emberek az autentikus drávamenti zenéjüket.

Délután három órai kezdettel motoros bemutatót tartott Bátor Zoltán, aki szintén nagy népszerűségnek örvend főként a motoros sport kedvelői körében, főleg a fiatalok és férfiak által kedvelt. A pécsi születésű, de magát szentlőrincinek valló Stunt Riding motorversenyző izgalmas és látványos elemekben gazdag extrém motoros showt, bemutatót tartott az érdeklődők számára.

Este hat órakor kezdetét vette az utcabál, a zenét FeDaXa biztosította a multság során. A háromtagú roma származású zenészekből álló zenekar pörgős cigánypopot játszik. A rendezvény összességében, mint mindig most is sok érdeklődőt, visszatérő vendéget, barátot, környékbeli és távolabbi lakost vonzott.

2021. 09. 05. VEJTI – PUNYAFESZTIVÁL

A Vejtiben megvalósított rendezvények minden alkalommal nagy népszerűségnek örvendnek, tekintettel arra, hogy színes, választékos, minden korosztály számára érdekes, széles körű tartalmas programokat, lehetőségeket kínál. A programok reggel kilenc órai kezdettel megkezdődtek a gömbfoci versennyel, mellyen Hirics, Vejti és Piskó játékosai vettek részt. A program több szempontból is nagyon jó és hasznos, egyrészt, mint sport tekintetében, másrészt a szurkolók, települések lakóinak, résztvevőknek összevonásában, egy igazán jó, hosszútávra szóló, évről évre megismétlődő program, esemény. Az itt élő emberek esetében a vírus helyzet után sok energiát, időt fektettünk abba, hogy megkérdezzük, utána járjunk, mi az, amin szívesen részt vennének, ami felkeltené az érdeklődésüket, ami építő jelleggel bír számukra. Ha más forrásból is került megfinanszírozásra, közvetve segíti a projekt céljainak elérését.

Az ebéd: babgulyás, vaddisznópörkölt, punya és töltött káposzta volt. Ezzel is odafigyelve a hagyományok megőrzésére és továbbadására, az ormánsági ételek jellegzetes ízeivel. A punya, a rendezvény névadó étele, az ormánsági cigány konyha elengedhetetlen fogása, körete. A „terülj asztal” bár megvalósult így, azonban más támogatási forrásból lett finanszírozva.

Az ebéd alatt 12:30-kor kezdődött a Biseri Drave tamburazenekar fellépése, mely igazi hangulatot teremtett a rendezvény számára, ezt színesítve a Vejti gyerekek is felléptek a zenekarral közösen, amely egy másik projekt záróakkordja volt. A zene, a tánc mindig egy jó és hasznos programelem lehet, ami érdeklődést kelt, ráadásul a fiatal generációt megszólítva, értékre tanítva, bemutatva hagyományainkat jó alapot adhat a gyerekeknek a szabadidejük kitöltésére. Így ez egy jó lehetőség az ormánsági hagyományok népzenei, táncos értékeinek továbbadására.

Ezután egy órai kezdettel következtek a neves fellépők műsorai. A helyben és számos esetben országosan népszerű fellépők, ismert sztárok, közkedvelt előadóművészek sora lépett fel a falu színpadán. A Matyi és a Hegedűs műsora nyitotta meg a sort. A formáció a mulatós zene országosan ismert képviselői, egyes médiák állandó fellépői közé tartoznak.

Délután kettő órai kezdettel Csepregi Éva neves, a középkorú és a fiatalos nyugdíjas lakosság számára kedvelt, szeretett előadó művésznő lépett fel, mint mindig fantasztikus hangulatot teremtve és színvonalas műsort nyújtva a résztvevők számára. Az említett korosztályokból kerülnek ki azok a helyi személyek, akik a közösségfejlesztés „kemény magjához” tartoznak. Ezért is esett a választás a művésznő meghívására a program összeállításánál. Hiszen a „kemény mag” ismerősei, barátai szintén ezekbe a korosztályba tartoznak, így aktivizálásuk, a rendezvényre való ellátogatásuk a hasonló érdeklődési kör mentén lehetséges. Csepregi Éva továbbá a jelenleg is népszerű „retro” trendbe nagyon beleillik.

A koncert kezdetével egy időben a gyermekek számára elérhetővé vált az arcfestés, csillám tetováláskészítés és a hajfonatkészítés lehetősége. Amire természetesen jókora érdeklődés is volt, sok- sok boldog mosolyt csalva ezzel a kicsik arcára csalva. A legkisebb generáció számára is izgalmassá, érdekessé téve fesztivált. A szolgáltatást az egyik térségi civil szervezet finanszírozta.

A szakmai vezető a művésznő fellépése után pihegő idősebb asztaltársaságot célzott meg egy rövid kis közösségi beszélgetéssel. A kérdések a következők voltak:

- Miért szeret itt élni?
- Mit nem szeret a településén?
- Mit tudna tenni személyesen a településéért?
- Mennyiben vesznek részt a településük életében és a rendezvényen vállaltak-e valamilyen feladatot?

A kérdések során kiderült, hogy sikerült egy vegyes asztalt kifognia, hiszen több konzorciumi település lakosai ültek egy asztalnál. A résztvevők számára szinte minden esetben egyöntetű válaszként érkezett, hogy nagyra értékelik a saját településük falusi hangulatát, a városhoz képest nyugodt, békés életet, melyet a vidék biztosít számukra. Ugyanakkor ezt hátrányként is megélik, hogy „soha nem történik semmi”, és alapvető szolgáltatási hiányok vannak a településen, ami miatt a fiatalok elvágódnak, illetve el is hagyják a falujukat.

Elmondták, hogy a falujukban mindenki ismer mindenkit, és a családok, az emberek különböző módon vesznek részt a falu életében. Szívesen eljárnak szórakozni arra a kevés rendezvényre, ami a környékben van. Páran egyes rendezvényekbe is besegítenek, volt aki már indult főzőversenyen is.

Ez a rendezvény arra is jó, hogy a szomszédos települések lakosai, a baráti társaságok összejárjanak és egy jót szórakozzanak együtt. Több rendezvényre lenne szükségük.

Délután három órai kezdettel Kaczor Ferenc lépett fel, megörvendeztetve a résztvevőket. Majd Imi Zenész következett, mellyel táncra perdítette a résztvevőket a mulató hangulatot megteremtve.

Tekintettel arra, hogy a környékben mindig nagy sikere volt a Tombolasorsolásnak, ez itt sem lehetett másként. A felajánlott nyeremények messze, távol túlszárnyalták a környéken megszokott értékeket, ajándékok számát tekintve is.

A sok-sok felajánlott tombolától függetlenül, hogy ne nyúljon túl hosszúra a sorsolás és ne veszítse el senki a jó hangulatot, a sorsolás alatt Jolly fellépése biztosította a már megalapozott fergeteges hangulatot. Este hét órakor Fekete Pákó mindenki arcára mosolyt csalt, személyiségével, fellépésével megkérdőjelezhetetlenül igen vidám hangulatot teremtve.

Végül kezdetét vette a zenés táncos mulatság, a bál, amelyre Tajti Music biztosította, hogy mindenki örömmel perdüljön táncra. A mulatság este 11 óráig tartott. Élményekben gazdagon, vidáman, új barátságokkal gazdagon térhettek haza a résztvevők. A program célja maximálisan megvalósult, ami nagy öröm volt mindenki számára.

A fellépők különböző hazai támogatásokból lettek megfinanszírozva.

A rendezvények fontos eleme a szórakozás, kikapcsolódási lehetőség. Ehhez kapcsolódóan fontos volt megismerni a településen és környéken élők igényeit, elvárásait, hogy ezek alapján tudjuk kiválasztani a fellépőt, fellépőket, szórakoztató műsorokat. A rendezvények Vejti esetében mindig nagyon gazdag népszerű előadók tekintetében. A falu vezetősége komoly munkát,

sok időt fordít arra, hogy évről évre megvalósuljon, egyre népszerűbb, kedveltebb és jobb legyen az aktuális rendezvényük. Komoly összefogás, együttműködés, háttér munka szükséges ahhoz, hogy egy ilyen széleskörű és több neves fellépő által műsort biztosított előadássorozat megvalósulhasson, létre jöhessen. Ennek folyamata önmagában is összefogó, közösség erősítő hatással bír, hiszen nem valósulhatna meg másként.

A szórakoztató, zenés, táncos, a kulináris élmények nélkül érdektelenségbe fulladnak a helyi rendezvények, így gyakorlatilag elkerülhetetlen, kötelező elemként szerepelnek a rendezvények programjában egyes előadók, fellépők. Arra kell figyelni, hogy a szórakoztató elemekbe is próbáljuk bevonni az embereket.

2021.10. 14. KÉMES – RETRÓ ÜNNEP GERGELY RÓBERT FELLÉPÉSÉVEL

A szomszédünnep célja a térség, a konzorciumot alkotó települések lakosai számára egy találkozási lehetőség volt. A szomszédünnep középpontjában a Kémesen rendkívül kedvelt, az 1990-es évek retró hangulatát, életérzését megidéző előadás állt.

A program apropóját az adta, hogy Kémesen nagyon kedveltek az 1990-es évek zeneszámai, slágerei, amelyek a középkorú lakosságot az egykori fiatalságukra emlékeztetik. Így került a választás Gergely Róbert szín- és előadóművész meghívására.

Gergely Róbert fellépése előtt vacsorára hívta a megjelenteket a polgármester asszony. A hamisítatlan falusi vendéglátás keretében rántott hús került felszolgálásra sültkrumplival, salátával, utána desszert volt, amelyekhez különböző frissítőket, üdítőket fogyaszthattak a rendezvényre ellátogatók.

Gergely Róbert egy jó hangulatú estét teremtett Kémesen is a közönsége által jól ismert dalaival, így a Rég várak rád, a Ma éjjel, a Halk szívdobbanás, Ha utolér a szél, Ez majdnem szerelem volt és természetesen az Emanuelle és más filmslágerek előadásával.

A művészúr távoztával a résztvevők még egy kicsit beszélgettek, elfogyasztották a maradékokat, majd élményekkel telten távoztak a rendezvényről.

Jelen rendezvény hangsúlyosan a találkozásra és a közös szórakozásra épült. A közösségi kapcsolódási pontok alapját az 1990-es évek egyik hazai híresség dalainak kedvelése adta. A Magyarországon jól ismert Gergely Róbert fellépése vonzotta is az embereket. A közös érdeklődési kör nemcsak Kémesről érkezőket, hanem a konzorciumi tagtelepülésekről is elcsalogalt pár érdeklődőt. A rendezvény jól meghirdetett, jól szervezett volt, azonban kevesen tudtak, illetve mertek eljönni más településekről, amelynek oka a térségben az új erőre kapott COVID járvány volt. Viszont ennek árnyékában is jöttek el az eseményre emberek.

A kisközösségi beszélgetések többségében a rokonsági és baráti kötelékekhez kapcsolódtak, de ilyen találkozási alkalmakra jellemzően új ismeretségek is születtek. A rendezvényen a jelenlévők számára adott volt a lehetőség a beszélgetésekre, a baráti és közösségi kapcsolatok erősítésére, amelyek egy újabb találkozás lehetőségeit vetíthették előre. A közösségfejlesztési

módszertan szerint a közös érdeklődési kör mentén megvalósuló rendszeres találkozókkal a különböző településeken lakókban kialakulhat az egy csoporthoz tartozás érzése, amely a közös identitás – pl. „retro klub tagjai vagyunk” – meghatározásához vezethet. Ez valószínűleg így van Kémes esetében, ahol az azonos érdeklődési kör mentén így már több rendezvény is megvalósult, hiszen 2019 őszén már volt retro hangulatú szomszédünnep. Mindez arra utal, hogy a retro érzés, érdeklődési kör már létrehozott egy kisközösséget Kémesen és környékén, amely e közösségi programok mentén bővül és erősödik. A felhőtlen, jó hangulatú közös, csoportos szórakozás szintén hozzájárul a kapcsolatok erősítéséhez. A közösségfejlesztés szempontjából természetesen az előbbi fontosabb volt.

2022. 04. 23. KÉMES – TAVASZI ZSONGÁS

A projekt célcsoportjába beletartoznak a helybéli gyerekek is. A programjavaslat középpontjában az óvodás, illetve kisiskolás gyerekek álltak. A szomszédünnep célja tehát a gyermekek számára egy zenével-mozgással-játékkal-szórakozással teli élmény nyújtása, amelynek keretében családjukkal és pajtásaikkal tölthetnek el egy szép délutánt. A Tavasz Zsongás interaktív gyermekkoncert a tavasz évszakához kapcsolódik, a műsor alaptematikáját a tavaszhoz kapcsolódó megzenésített versek adják.

Az interaktív gyermekkoncert azt jelenti, hogy zenével, bábozással, mozgással és játékkal vonják be a gyermekeket nemcsak a szórakozásba, hanem az előadásba is. A kellékek, azaz a bábok, a hangszerek, a mozgások kiegészítve a zenével és énekkel a játék együttes élményét adják a gyerekeknek.

A Tavasz Zsongás gyermekkoncert a tavaszhoz kapcsolódó megzenésített versekre és mozgásra épül. A versek mai magyar költők tollából származnak, úgymint Devecsery László, Nagy Bandó András, Mentovics Éva, Simai Mihály, mely költeményeket Veres Andi dalszerző zenésített meg. Az előadásban a Palinta Társulat és a gyerekek által minden vers életre kel, csupa mozgás és játék a gyerekekkel a gyerekeknek. Hiszen minden dal és vers alkalmas a gyerekekkel közös éneklésre. Minden dal tartalmaz azonnal megtanulható és könnyen énekelhető, az óvodások és a kisdíákok életkorának megfelelő vidám részeket, részleteket.

Veres Andi, az együttes „frontembere” folyamatosan törekedett a gyerekek bevonására, figyelte a gyerekek reakcióit és így alakította a műsort. Bevonta őket az előadásba, felhívta a gyerekeket a színpadra, hangszereket kaptak a gyerekek, máskor bábukat. Az így teljes előadást nézhették és hallgathatták a gyerekek és családjuk.

A Palinta Társulat a koncert mellett kiegészítő foglalkozásokat is nyújtott, így színező foglalkozásokat, arcfestést, csillámtetoválást, lufihajtogatást.

A szomszédünnepen a hangsúly a találkozáson, a gyermekek és a gyermekes családok közötti kapcsolat erősítésén volt. Az interaktivitás végig kísért a műsort, megmozgatta a gyerekeket és betekintést nyújtott a mai magyar gyermekirodalom egyik szeletébe. A Palinta Társulattal garantált volt a jó hangulat, az önfeledt szórakozás mellett a közös és játékos vers és ének tanulás is. A gyerekek és családjuk élményekkel gazdagon távozhattak a rendezvényről.

2022. 10. 22. PÁPRÁD – SZÜRETI SZOMSZÉDÜNNEP

A páprádi Szüreti Szomszédünnep egy helyi esemény volt, amelyet Páprád településen rendeztek meg. Páprádon Szüreti Szomszédünnep még nem került megrendezésre, az elmúlt évek során hasonló tartalommal megrendezett esemény nem volt a településen. Ez a rendezvény egy kiváló lehetőség arra, hogy az emberek élvezzék a vidéki életet, megismerjék a helyi kultúrát és élvezhessék a finom borokat és ételeket.

A programon az önkormányzat kertjeiben termett almából, körtéből és szőlőből lehetett mustot készíteni korszerű élelmiszeripari gépekkel az érdeklődő lakosok cselekvő közreműködésével. Lehetőség volt arra is, hogy valaki elhozza az előre megmosott almáját, vagy szőlőjét, és azt préseljék ki számára.

A szőlő és alma préselési bemutató során a résztvevőknek lehetőségük volt kipróbálni a gyümölcsprést. Szőlő és alma préselése a gyümölcsök nedvességének eltávolítására szolgál, hogy gyümölcslé készüljön belőlük. A préselési folyamat során a gyümölcsöket a présbe helyezik, majd azokat összenyomják, hogy a lé kifolyjon belőlük. A gyümölcsprés segítségével egészséges, ízletes és tápláló gyümölcsleveket készíthettek a résztvevők, amelyek gazdag források a test számára szükséges tápanyagoknak. A préselés lehetővé teszi továbbá az egészséges ételek és desszertek előállítását, valamint a termelési folyamat és az összetevők kontrollálását.

A jelenlevők számára hatalmas élményt nyújtott, hogy a saját megtermelt gyümölcséből gyümölcslevet készíthettek. A gyermekek és felnőttek is lelkesen fogyasztották az elkészült egészséges gyümölcslevet. Megtapasztalhatták a boltokban kapható tartósítószerrel kezelt és a frissen préselt gyümölcslé közötti különbséget. A program során jó gyakorlatokat ismertek meg, melyet a későbbiek folyamán is hasznosítani tudnak, a közös tapasztalatszerzés alatt nagyon jó hangulatú beszélgetés alakult ki a program résztvevői között.

Az est folyamán igazán gazdag vacsorát fogyaszthattak el a szomszédünnepen megjelentek. A helyi szakácsok derekasan kitétek magukért, sokat készültek, hogy mindenki igényét ki tudják elégíteni. Törekedtek arra, hogy felejthetetlen legyen a vendéglátás, így nagyon változatos ételeket tálaltak, pl.: rántott szelet, cigánypecsenye, cordon bleu, sült csirkecomb, rántott sajt, rántott gomba, köretek, saláták.

Vacsorát követően Nagy Viktor báli zenész szórakoztatta a megjelenteket. A báli zenész fontos szerepet tölt be a báli élményben, mivel a zenéjével felejthetetlen hangulatot teremt, és lehetővé teszi az emberek számára, hogy táncoljanak és élvezzék az estét. A tánc során a résztvevők teljesen kikapcsolódhattak, erre a napra mindenki csak arra összpontosított, hogy jól érezze magát.

A Szüreti szomszédünnep rendezvény a helyi közösség összetartását is erősíti, mivel lehetőséget ad az embereknek arra, hogy találkozzanak, beszélgessenek és közös élményeket éljenek át. Az esemény a helyi hagyományok és szokások ápolására is összpontosított, és lehetőséget adott arra, hogy a fiatalabb generációk megismerjék és megtanulják a helyi hagyományokat, amelyek a helyi kulturális örökség részei.

2022. 12. 18. VAJSZLÓ – ADVENT

Az adventi vásárhoz kapcsolódó rendezvények 2018-ban és 2019-ben már ebből a projektből megszervezésre kerültek. A COVID időszak alatt 2020-ban és 2021-ben a projekt nem vállalta a rendezvényt a járványügyi veszélyhelyzet miatt. 2022-ben egy szomszédünnep erejéig a projekt visszatért a Vajszlói adventi vásárhoz.

A Szomszédünnep eseményei több helyszínen valósultak meg a nagyközségben. A szabadtéri programok a Kodolányi téren, a környező utcákon, a beltéri program a Balikó Tamás Művelődési Házban kapott helyet.

A rendezvényt Vajszló polgármestere nyitotta meg. Röviden beszélt a TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00001 sz. projektről, eddigi megvalósult programok eredményeiről. Röviden összefoglalta a Szomszédünnep programjait és végezetül mindenkinek kellemes napot kívánt.

A Bábovi előadása során a gyermekek megismerhették a Hetet egy csapásra című előadást. A bábelőadások egy izgalmas és interaktív módja a gyerekek szórakoztatásának és nevelésének. A hetet egycsapásra című darab különösen népszerű a fiatalabb korosztály körében, mivel a mesealpu történet sok humorral és kalanddal van tele.

A színes karakterek és a mesebeli elemek garantálják, hogy a gyerekek figyelme egész végig a színpadra szegeződik. Az előadás során a gyerekeknek lehetősége van interakcióra is, például együtt énekelhetnek és táncolhatnak a szereplőkkel. A bábelőadások általában arra törekednek, hogy az előadások ne csak szórakoztatóak, de nevelő hatással is legyenek a fiatalabb korosztályra, például azáltal, hogy erkölcsi tanulságokat közvetítenek a mesék által.

Összességében, a Hetet egycsapásra bábelőadás egy fantasztikus lehetőség a gyerekeknek, hogy megtapasztalják az élő színház varázsát és együtt szórakozzanak a mesebeli karakterekkel.

A szomszédünnep egyik fő attrakciója a terülj asztal, amely a főzőcsapatoknak köszönhetően nagyon változatos étel választékot jelentett, mindenki megtalálhatta a neki legjobban megfelelő ízletes ételt. Az ebéden résztvevők minden elkészült ételt elégedetten fogyasztottak el, dicsérték a tehetséges szakácsokat.

Az adventi időszak egyik legkedveltebb hagyománya az óvodások karácsonyi előadása, amelyet a szülők, nagyszülők és barátok nagy érdeklődéssel várnak. Az előadások színes és vidám pillanatokat hoznak a mindennapok szürkeségébe, és segítenek az adventi készülődés hangulatának megteremtésében. Az egyik legkedveltebb előadás az adventi Rudolf, a rénszarvas története, amelyet az óvodások színes jelmezekben, énekekkel és táncokkal színesítve mutatnak be. Az előadás témája az adventi időszakra fókuszál, és a karácsony előtti izgatott várakozást jeleníti meg. A Rudolf története egy különleges és egyedi történet, amelynek célja, hogy a gyerekek számára megmutassa a karácsony varázsát és az ajándékozás örömeit.

Az adventi Rudolf, a rénszarvas előadása egy kiváló lehetőség a gyerekek számára, hogy megismerjék az adventi időszakot, és hogy közösségi élményeket szerezzenek az előadás során.

Miki és Niki nevű hosszú évek óta járják az országot, hogy karácsonyi koncertjeikkel örömet szerezzenek az embereknek. Az ő zenés előadásuk minden évben sokakat vonz, mert különleges, meghitt hangulatot teremtenek, amelyben az emberek együtt ünnepelhetik az karácsony közeledtét. A koncerten sok karácsonyi dal szerepel, amelyeket a közönség is ismer, így könnyen bekapcsolódhatnak az éneklésbe. Az előadás végén pedig mindenki együtt énekel egy-egy kedves karácsonyi dalt, és így a közösség érzése erősödik.

Egy ilyen fantasztikus adventi vásárban az előadások mellett más izgalmas programok is szerepelhetnek, például a tűzszonglőr show. A tűzszonglőrök egy előadói csoport, akik olyan látványos műsorszámokat mutatnak be, amelyekben tűzzel játszanak és mutatják be tűzszonglőr képességeiket. Ez a műfaj sokak számára izgalmas és lenyűgöző látvány, amelyet az adventi időszakban gyakran alkalmaznak, hogy fokozzák az ünnepi hangulatot. Hajmeresztő mutatványokat tátott szájjal figyelték a fiatalok és idősek is. Az előadás végén hatalmas tapssal jutalmazták a fellépőket.

A Vajszlói adventi vásári tombolahúzás hagyománya az adventi időszakban a falu közösségi életének fontos részét képezi. Az esemény és nagy izgalmat és örömet okoz a helyi lakosságnak. Az a tombola ajándékokat az helyi üzletektől és vállalkozásoktól is kapták a rendezők, akik így támogatják az eseményt. Idén a fődíj egy értékes kerékpár volt.

Az ilyen meghitt adventi közösségi programok nagyon fontosak, mert segítenek az embereknek megállni egy pillanatra, és kicsit elgondolkodni az ünnep igazi jelentéséről. Egy ilyen eseményt követően az emberek általában jobban érzik magukat, és nagyobb kedvvel várják az ünnepet.

2022. 12. 21. PÁPRÁD – ADVENT

Az Adventi szomszédünnepet a karácsony közeledtével rendezték meg. Páprádon Adventi Szomszédünnep még nem került megrendezésre, az elmúlt évek során hasonló tartalommal megrendezett esemény nem volt a településen. Advent a keresztény kultúrkörben a karácsony napját (december 25-ét) megelőző negyedik vasárnaptól karácsonyig számított időszak. Az advent szó jelentése „eljövetel”. A latin „adventus Domini” kifejezésből származik, ami annyit tesz: „az Úr eljövetele”. A település vezetősége és lakossága számára nagyon fontos a vallásgyakorlás. A Szomszédünnep eseménye Művelődési Házban kapott helyet.

A rendezvényt megelőző napokban az önkormányzat dolgozói, valamint a lakosság egy része önkéntesen segédkezett a helyszín előkészítésének munkálataiban, kidíszítették a települést a közelgő ünnepre, elkészítették a település adventi gyertyáját is. A szomszédünnep napján a szervezők és kisegítők már jóval a programok kezdete előtt gyülekezni kezdtek az esemény színterén.

Szeretettel fogadták a programra érkező érdeklő embereket. A szervezők számára fontos volt ez a szomszédünnep, mert a vallási kapcsolódás fontos szerepet tölt be a közösségfejlesztésben, mivel a vallási közösségek összetartó közösségeket alkotnak. A vallásos közösségek olyan értékeken és hagyományokon alapulnak, amelyek erősítik az emberek kötődését egymáshoz és segítik a közösségi szolidaritást.

Először Fodor Ákosné a Vajszlói Református Társegyházközösség lelkipásztorának igehirdetését hallgathatták a megjelentek. Elmondta, hogy az advent nemcsak a karácsonyra készít fel bennünket, hanem az új egyházi évre is. Az adventből nem csak a karácsonyra van rálátásunk, hanem nagypéntekre, húsvétra, a mennybemenetelre, sőt a Szentlélek kitöltetésére is. Arányos osztozkodás esetén még ennél is kevesebb időnk maradna adventből erre az ünnepre. Tudomásul kell vennünk, hogy az életnek ritmusa, üteme, aránya van – mint a klasszikus időmértékes verssoroknak. Ezeket a ritmusadó, megszentelt időket érdemes komolyan vennünk, mert nem csak az ünnepre való felkészülés fontos elemei. Az advent és a karácsony kiterjeszti az életemet visszafelé és előre is. „Nem éltem még e föld színén” (392. dicséret), amikor a Megváltóm megszületett értem, és ugyanezzel a bizonyossággal várom, hogy újra eljön majd életem bármely pillanatában. A „minden idők peremén” túl nem a semmi, hanem az Örökkévaló Atya vár ránk. Jézus Krisztusban Isten minden időben és mindenki számára végtelen közelségbe került. Érdemes tehát lassítani és elgondolkodni, vajon ajándék-e a nekem adatott idő, és mit kezdek vele. Hasonlóképpen minden ünnepnek sajátos alapgallama van, és az ünnepel igazán, aki rátalál erre. Az ünnepre készülés sokféle lehet, és nem feltétlenül az idő hossza minősíti azt, mert van, amikor az ember egy pillanat alatt másfajta gondolkodásra, lelkületre, állapotra áll át.

Miért nem tudjuk megtartani ezt az ünnepi lelkületet egész évben? – kérdezte a tiszteletes asszony.

Már ifjúkorom slágere is azt kérdezte: „Mért nincs minden áldott nap karácsony?” ez a Fonográf: Karácsonyi dalában merül fel. A kérdés persze költői volt. Az a gond, hogy a nagy bevásárlóközpontok valóban szeretnék, ha egész évben karácsonyi hangulatban szórnánk a pénzünket. Ehhez hozzájárul az is, hogy a karácsony az az ünnep, amely a legkönnyebben megérthető, ezért remekül üzletiesíthető. Egy gyermek születésének történetét mindenki meg tudja érteni. A húsvétal már kicsit összetettebb a helyzet, nem is beszélve pünkösdi ünnepéről, amely szinte megfoghatatlan korunk embere számára. Valószínűleg emiatt vált a karácsony prédává. Kérdése viszont jogos. Kálvin gyönyörűen mondja, hogy az Erzsébethez látogató Mária (Lk 1,39) „hitével éppen úgy melengette Istennek fiát szívében, mint a magzatot méhében”. Talán valahogyan így lehet ünnepi lelkülettel élnünk egész évben: elindulunk meglátogatni a másikat, miközben hitünkkel „szívünkben melengetjük” az Isten Fiát. Meg kell tanulnunk, hogy nincs más út, csak Isten és egymás felé. Akkor a Gyermekeket nem fog az égbe menekülni heródesi szívünkben. Itt marad közöttünk, és talán még ránk is mosolyog.

Advent első vasárnapjával kezdődött az egyházi esztendő. A soron következő négy hét egyben a várakozás időszaka is, a lelki felkészülés ideje karácsonyra, Jézus születésére.

A Tiszteletes asszony szerint fontos azt tudni, hogy az adventi koszorú általában fenyőágból készített kör alakú koszorú, melyet négy gyertyával díszítenek. A gyertyák színe katolikus körökben egy rózsaszín kivételével lila. A gyertyákat vasárnaponként gyűjtják meg, minden alkalommal eggyel többet. A világító gyertyák számának növekedése szimbolizálja a növekvő fényt, amelyet Isten Jézusban a várakozónak ad karácsonykor. Minden gyertya szimbolizál egy fogalmat: hit, remény, szeretet, öröm. Úgy, mint az istentisztelet végén, áldással búcsúzott a megjelentektől a Tiszteletes asszony.

Németh Antal a Vajszlói Római Katolikus Plébánia lelkésze elmondta, hogy az adventi időszak a karácsonyra való készület időszaka. Emlékeztet arra, hogy az emberiség évezredekken át epedve várta a Megváltót. A mi adventünk erre a várakozásra emlékeztet.

Az adventi időszak advent első vasárnapjával kezdődik. Advent első vasárnapja a Szent András apostol ünnepéhez legközelebb eső vasárnap. Szent András ünnepe november 30-án van. Ha november 30-a hétfőn, kedden, vagy szerdán van, akkor advent első vasárnapja az előtte levő vasárnap, ha csütörtökön, pénteken vagy szombaton van, akkor az utána következő vasárnap. Adventnek négy vasárnapja van. December 24-e karácsony vigíliája. A vigília virrasztást jelent. Az ősi időkben már 24-én este összejöttek a templomokban és virrasztva várták a karácsonyt. Innen a vigília neve.

Advent jellegzetes áhítatgyakorlata a Rorate mise, a hajnali mise. A mise nevét a mise szövegének első szavától kapta: Rorate coeli desuper. Ez Izajás próféta könyvéből való idézet, a Megváltó eljöveteleért való esdeklés: Harmatozzatok eget felülről, és ti felhők hullassátok az igazat.

A mise korábban kezdődik, mint általában a legkorábbi mise szokott lenni. Még sötétben van, ez is emlékeztet arra, hogy az emberiség a Megváltó eljövetele előtt sötétségben járt. Éppen ezért a hajnali miséknek sajátos hangulata van.

Az egyházi év kezdete is ez az időszak, mikor az ember valamit kezd, mindig nagyobb lendülettel kezdi, kezdjük az egyházi évet nagyobb buzgósággal. Ne sajnáljuk magunkat, vállaljuk a korai felkelést, hogy részt tudjunk venni a szentmisén. A korai felkelés áldozatot jelent. Gondoljunk arra, hogy egy szent célért hozunk áldozatot. A világ fiai evilági örömeikért, szórakozásért milyen nagy áldozatot hoznak.

Készüljünk lélekben is a karácsonyra. Minden nagyobb ünnepre úgy kell készülnünk, mintha azon az ünnepen már az örökkévalóságban, Isten színe látásában ünnepelnünk.

Németh László lelkész kérése volt a megjelentekhez, hogy az Adventben és karácsonykor menjenek templomba, és adják át magunkat a közösség Isten felé áradó áhítatának, együtt ünnepeljék a közösségben Isten végtelen jóságát. Mert ez Isten érkezése.

Prédikációjának végén megáldotta a program résztvevőit.

Az igehirdetés és prédikációt követően a programon megjelentek közös jó hangulatú beszélgetéseket folytattak, többnyire a régi idők éjféli miséiről beszélgettek, és annyak hangulatáról.

Az adventi vacsora a közös étkezés révén elősegíti a közösség szolidaritását és a közösséghez tartozás érzését. Az együtt elfogyasztott étel lehetőséget ad arra, hogy az emberek együtt élvezzék az ünnep hangulatát, és megerősítsék a közösségi érzést. Az adventi vacsora rámutat arra is, hogy a karácsony nem csak az ajándékozásról és az ünneplésről szól, hanem a szeretet, a megbocsátás és az összetartozás ünnepéről is. Az adventi vacsora hagyománya a közösségi élet megerősítésével hozzájárul a karácsony üzenetének tovább éléséhez és átadásához.

A rendezvénynaptárban hagyományosan Falu Karácsonyi Ünnepségek szerepelnek a COVID járványt megelőzően. Ezek az ünnepségek tk. családi karácsonyi összejövetelek voltak sok-sok gyermekprogrammal, gyermekek megajándékozásával és sok-sok süteménnyel.

Ez az esemény az elődeihez képest inkább a vallásgyakorlást helyezte a középpontba. Helyi kezdeményezésre ökumenikus rendezvényt tartottak. Ennek háttérében az állt, hogy a helyi és térségi lakosság részben református, részben katolikus és nagyon kevesen tartoznak más felekezetekhez.

A korábbi évektől eltérő, erősen „redukált” program inkább a felnőtteket és az idősebb lakosságot szólította meg, hiszen az ő körükben magasabb az aktív vallásgyakorlók száma. A cél egy bensőségesebb, a hitet a középpontba helyező, inkább adventi esemény megvalósítása volt. A hitéleti program a résztvevők számára egy különleges ünnepi alkalom volt, nem csak egy baráti, falusi összejövetel.

5.2.2. TAPASZTALATOK

Településeken, első sorban forráshiány miatt egyre kevesebb a rendezvény pedig az apró falvakban a közösség építés ezen formája, a hagyományörző rendezvényekhez hasonlóan, további lehetőségeket adhatna az identitás erősítésére, az itt élők életminőségének emelésére.

A „községek szomszédolása” megszervezése és lebonyolítása számos, a jövőben megszervezésre kerülő közösségi eseményre nézve fontos információkkal, és jól hasznosítható tapasztalatokkal szolgált.

Általánosságban elmondható, hogy a szomszédünnepeken a rendezvények a közösségi élet fenntartása érdekében, főként gyermek és felnőtt programok összekapcsolásával zajlottak. A rendezvényeken a települések nagy része részt vett, a szomszédos (konzorciumi településekről) is megtisztelték jelenlétükkel a vendégfogadókat, többen érkeztek más településekről. Csak a pandémia időszakában csökkent a más településre való látogatás gyakorisága.

A programok megvalósítása során az egymás közösségi életének, értékeinek a megismerésén volt a hangsúly, hiszen ez az a program, ami nagyobb arányban aktivizálja a lakosságot.

A szervezők igyekeztek olyan jellegű programokat szervezni, ami minden korosztály számára tartalmaz vonzó elemeket. A rendezvénynek jó visszhangja volt a rendezvény helyszínéül szolgáló településen élők körében szintúgy, mint a szomszédos településről érkezők körében.

A módszertani útmutató alapján elvárt eredmények teljesültek. Kialakult a kezdeményezők köre, az úgynevezett „kemény mag” lettek az első önkéntesek. Láthatóvá válnak a közös érdeklődési körök. Az emberekben érzékelhető módon megfigyelhető volt az „egymást jobban megismerni” igénye.

Ha a hasonló programok rendszeressé válnak, várhatóan több aktivitás is történik. Ha a résztvevők jól érzik magukat, a rendezvénynek híre megy, ezáltal bővül a résztvevők, majd az önkéntesek köre is. Végezetül kialakulnak az adott közösség rendszeres találkozási alkalmai.

A szomszédos településen élők meghívása, aktív részvétele a programokban a szélesebb körű kapcsolatépítés eszköze lehet. A részvételi hajlandóságot pozitív irányba befolyásolja az, ha a helyi gyermekek is aktív résztvevői (szereplői) a programoknak. Egyrészt a szülők, nagyszülők szívesebben kicsalogathatóak, másrészt hosszú távon, mint felnövekvő nemzedékben – már most kialakíthatóak bennük a közösségi lét, a helyi identitás alapjai.

A „terülj asztal”, azaz úgymond a megvendéglés szerves része volt a szomszédünnepeknek. A közös étkezés, az egy asztaltársaság kialakulása, jó helyszín és alkalom a kötetlen beszélgetésre, mely lehetővé teszi a célterület településiről érkezőknek, hogy jobban megismerjék egymást, és közösségeiket, új kapcsolódások jöhetnek létre, vagy régi kapcsolatok mélyüljenek.

A szomszédünnepek többi tartozéka, úgymint a moderált közösségi beszélgetések nemigazán voltak megvalósíthatók, mivel inkább gátló tényezőként tekintettek rá a szakmai vezetők és a lakosság, a résztvevők is. A közösségi térképek ötletét nagyon gyorsan elvetették, mert Vajszlót kivéve a települések nagyságából adódóan szinte mindenki ismert mindenkit. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a kérdőívezés és az irányított beszélgetés rendkívül idegenül hatott volna e környezetben, nem segítette volna a rendezvényeket és a kapcsolatok erősítését, hanem bizalmatlanságot szült volna, amely a közösségfejlesztési folyamatot gátolta volna.

A résztvevők megszólítása/összehívása a szervező településen és a konzorciumi településeken egyaránt a tradicionális, helyben szokásos módon és eszközökkel történt, minden családhoz eljuttatott meghívókkal, hirdetőtáblára kihelyezett plakátokkal, személyesen és a közösségi oldalakon.

A rendezvényeken kapott információk azt igazolták, hogy a közösségi interjúk, közösségi beszélgetések, közösségi felmérés eredményei, konklúziói megalapozottak.

Számos esetben a települések vezetői szándékosan egy már megszokott rendezvényhez, eseményhez „csatolták” a közösségek szomszédolását, hogy minél magasabb legyen a résztvevői létszám és mind a helyi lakosság, mind a konzorciumot alkotó települések lakossága részt vegyen a rendezvényen. Ezen esetekben a két rendezvény programjának lehatárolására volt szükség, amely külön bonyolította az adminisztrációs tevékenységeket.

A másik problémás terület a szórakoztató és a közösségi programok közötti „arany középút” megtalálása volt. Sok esetben a már bejáratott rendezvényhez kapcsolódtak a szórakoztató és sztandard szolgáltatások, míg a szomszédünnepekhez a helyi közösséget bevonó, közös tevékenységre indító programok, műsorszámok, illetve a helyi hagyományőrző csoportok fellépései, vagy a szomszédos településeken is ismert előadók.

A szomszédünnepek voltak azok az alkalmak, amikor a térségbeli érdeklődők egyszerre voltak jelen a rendezvényeken, függetlenül attól, hogy a konzorciumot alkotó településekről vagy egyszerűn a környékből érkeztek. Számos esetben előfordult, hogy a konzorciumon kívülről érkezők igen magas létszámban voltak jelen egy-egy szomszédünnepen. Ők is hozzájárultak a rendezvény sikeréhez, de az indikátor számokba természetesen nem kerültek bele.

A projektben megfogalmazott eredmények, várható kimenet eléréséhez időre, rendszereségre, több szervezett programra van szükség. A település ünnepeihez, kiemelkedő alkalma-hoz kapcsolódó rendezvények, események hosszútávon erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást.

5.3. LAKOSSÁGI RÉSZVÉTELI FÓRUMOK

A Felhívás által meghatározott ütemezés szerint kellett részvételi fórumokat tartani, amelyek a projektben lakossági fórumként, illetve közösségi beszélgetésként valósultak meg.

A részvételi fórumok keretében a közösségfejlesztési folyamat eredményeit értékelik a résztvevők, az érzékelt hatásokat elemzik és a Helyi Cselekvési Tervet aktualizálják, közösségi bizottságok keretén belül. Ezek demokratikus elven működő önszerveződő csoportok, melyek célja a helyi esélyegyenlőségi programok, közművelődési rendeletek, és egyéb stratégiai dokumentumok áttekintése. A fórumokat a szakmai vezető moderálja, aki a hét település mind-egyikére kiutazik és a döntési folyamatot támogatja. Eredményképpen a közösség tagjai felelősséget vállalnak a közösséget érintő ügyekért, érdekeiket érvényre juttathatják.”

Közösségfejlesztés módszertani útmutatója alapján, a részvételi fórum: „egy konkrét célra szerveződött, a közösség tagjainak részvételével megvalósuló olyan nyilvános találkozók, melyeken a helyi közösséget foglalkoztató kérdéseket, problémákat járják körbe, abból a célból, hogy közösségi válaszok szülessenek az adott problémára. Lehet kiscsoportos, strukturált beszélgetés, melynek célja a közös gondolkodás (pl. párbeszédkörök, szomszédos tanácsok, kerekasztal beszélgetések), vagy a tágabb közösséget megszólító találkozó is (pl. lakossági fórumok), melyek célja az információk bevitele a közösségbe, vagy új cselekvő tagok bevonása, vagy egy civil szervezet, esetleg szociális szövetkezet létrehozása.”

A tevékenység célja volt:

- a helyi társadalmat érintő kérdések megvitatása,
- a döntésekben való részvétel lehetőségének biztosítása
- lakosság részvételével történő problémafeltárás,

-
- elemzés és tervezés folyamatában az állampolgári attitűd fejlesztése, hogy a tagok átéljék: ez az én településem, közöm van hozzá, hatással lehetek, alakíthatom a körülöttem levő világot

Projekt során megrendezésre került részvételi fórumok:

- Lakossági fórumok:
  - 2019.06.07. Vajszló
  - 2021.11.05. Vajszló
  - 2021.11.06. Zaláta
  - 2021.11.20. Piskó
  - 2022.01.15. Vejti és Zaláta
  - 2022.01.22. Piskó
  - 2022.01.29. Adorjás és Kémes
- Közösségi beszélgetések:
  - 2021.11.13. Vejti
  - 2022.01.08. Adorjás és Kémes

A TOP-5.3.1-16 felhívás 3.4.1.1. pontja szerint a helyi cselekvési terv elkészültét követően kötelező részvételi fórumok működtetése. Az első évben legalább négy, a továbbiakban évente legalább két alkalommal. A részvételi fórumok az előírtak alapján kellő számban megvalósultak, viszont figyelembevéve a pandémia miatti rendezvényszervezési jogszabályi korlátozásokat, nem mindig az előírt időtartamban kerültek megrendezésre.

A projekt keretében megtartott részvételi fórumok bizonyították, hogy a Helyi Cselekvési Tervben meghatározott megvalósítandó tevékenységek, a helyzetelemzésben feltárt problémák megoldását szolgálják.

A fórumon résztvevő, elkötelezett és aktív lakosság, biztosítéka a részvételi demokrácia erősítésének, a csoportos érdekek megjelenésének a helyi közösségben, a kooperációs hajlandóság erősítésének, az elkötelezettség létrejöttének, a megvalósításban való részvételre.

Bízunk abban, hogy a lakossági részvételi fórumok hosszútávon eredményesek voltak, remélhetőleg megtettük az első lépést afelé, hogy a lakosság a jövőben aktív szereplője lesz a helyi közösségnek.

5.4. TANULMÁNYÚT

A közösségfejlesztés minőségét javítja egy – egy tanulmányút megvalósítása. A tevékenység célja új együttműködések kialakítása, a meglévők fejlesztése, a közös gondolkodás megteremtése és jó gyakorlatok megismerése. Célcsoport a közösségfejlesztési folyamatban érintett lakosok, szakemberek, a települések vezető tisztségviselői, hivatali dolgozók és a civil szervezetek munkatársai vettek részt.

2022.07.27. Tanulmányút Szlovéniába

20 fő jelentkezett a tanulmányútra Vajszló és környékének konzorciumi településeiről. A meghívás zárt körben történt, hogy a résztvevők az önkormányzatokat, nemzetiségi önkormányzatokat, a Vajszlói Közös Önkormányzati Hivatalt, és a helyi civil szervezeteket képviseljék, hiszen ők meghatározóak a települések életében, a helyi közösségek formálásában. A tanulmányút célja a helyi közösségek és a települések fejlesztésével kapcsolatos közös tapasztalatszerzés, külföldi jó gyakorlatok megismerése volt.

2022. július 27-én a projekt „kemény magja” a szlovéniai Bled és Bohinj településeket kereste fel. A tanulmányi út célja az volt, hogy elősegítse a közösségfejlesztési folyamatokat, jó gyakorlatok megismerésével. A résztvevők megismerhették a Bledi kastély múzeumát, komplex és sikeres tevékenységét, valamint, hogy a helyi erőforrások kihasználásának lehetőségeit.

Első megállóhely Trojane pihenő volt, itt megkóstolhatták az igazi, méltán híres óriási szalagos szlovén fánkot a kroit, melynek a tésztája nagyon könnyű. Többféle ízesítéssel kapható, mindenki megtalálja az ízlésének megfelelőit.

Innen egyenesen a Bledi tóhoz vezető útra tértek rá. Cél: a tó közepén található sziget felfedezése volt. A tavon át a szigetre sokféle módon juthatunk el, beleértve a pletna hajónak nevezett hagyományos hajót is. A pletna a helyiek által gyártott és csak Bledben ismert hajó, eredete 1590-be nyúlik vissza. A pletnázás izgalmas és ismeretlen élmény volt minden résztvevőnek. A pletnázás közben a Dráván való hajózásról beszélgettek. Szinte mindenki hajózott már a folyón. A kivételes növény- és állatvilág irigylésre méltó. Vejtí a Dráva partján fekszik, rengeteg kiránduló, horgász és pihenni vágyó látogatja.

A szigetre déli részéhez érve a hatalmas Déli-lépcső fogadta a Tanulmányút résztvevőit a maga 99 lépcsőfokával. Ez a helyi mennyegzői tradícióknak is fontos része – az ifjú férjnek ugyanis fel kell vinnie a menyasszonyát a lépcsőkön, hogy fent az Isten színe előtt egybekel-hessenek. Miután sikeresen feljutottak a lépcsők tetejére és kifújták magukat, megtekinthették Mária Mennybemenetele kegyhely templomot.

A templomlátogatás közben össze-hasonlították az Ormánság jellegzetes református fakazettás templomjait a szigeten található templommal. Az ormánsági református fakazettás templomjaink színpompásak, a kazetták jellegzetes színe vörös, kék és sárga. Ezek a fakazetták vonzzák az emberi tekinteteket. Az adorjási templomban a mennyezetet nem borítják fatáblák, sajnos ezek szinte teljesen megsemmisültek. Mindössze kettő maradt meg az utókornak, a nagy becsben őrzött pelikános és egy rozettás. A karzat színes táblái azonban megmaradtak, ezeket a festett szószékkel és padokkal együtt szépen helyreállították. Az adorjási templomban még kézi erővel harangoznak, de ehhez még nem fűződött eddig legenda.

Érdekesség még, hogy 2014-2017 között feltárt és restaurált festett vajszlói templom, az elsőként épült szilárd falú, tornyos református templom a Dráva mentén és egyben a Kárpát-medence legrangosabb hímes templomai közé tartozik.

Az ormánsági templomok nagy kincset jelentenek, a helyi közösségek számára óvandó felbecsülhetetlen értéket, és potenciálisan nagy vonzerőt idegenforgalmi aspektusból.

A vissza pleznázást követően busszal a Bledi várhoz érkeztek, ami macskaköves úton megközelíthető, meredek sziklafalon található, amelyben a vár és a város történetét bemutató múzeum és egy lélegzetelállító panorámával rendelkező étterem is helyet kapott.

A várban sok részből álló interaktív kiállítás látogatható, valamint számos kulturális rendezvénynek is otthont ad. 16–18. századi fegyvergyűjtemény, lovagi páncélok, ékszerek is láthatóak, vetítésen pedig a Bledi-tó kialakulása és a Bécs–Trieszt vasútvonal építése. A felső udvar mentén egy múzeum képviseli Bled legrégebbi történelmét, a legkorábbi ásatásoktól kezdve és a kastélyt a történelmi fejlődés különböző szakaszaiban, az akkori tipikus felszerelésekkel.

A vár látogatást követően megbeszélték, hogy a jó marketing elengedhetetlen egy múzeumhoz, valamint, hogy a helyi települések története mindenki számára fontos és érdekes. Érdemes lenne kialakítani Vajszlón is egy interaktív kiállítási részt a múzeumban, amint fejlesztésre lesz lehetőség. Az Ormánság helyi nevezetességei, története, népviseletei, az „egykezés” története is egyedülálló, szintén sok turistát és helyi lakosokat is vonzana.

A Bledi vár látogatása után tovább indult a csapat. Cél Bohinjban: Vogel egy 1922 m magas hegy Szlovéniában, ami a déli Júliai - Alpok és a Triglav Nemzeti Park része. Bohinj-Vogel nagykabinos felvonót célozták meg. A Vogel hegyre közlekedő felvonó egészen páratlan perspektívából mutatja meg a Bohinj völgyet. 2002-es szezontól a Vogelen üzemel Európa egyik legmodernebb, 80 fős kabinja. A felvonó a közel 1 kilométeres szintkülönbséget 5 percen belül teszi meg. Az 1663 méter magasban található felső állomáshoz elég gyorsan repít fel a szerkezet, felérve nem volt más dolguk, mint ámulni. A megálló mellett kiépített rámpáról szinte az egész völgyet beláthatták, gyönyörködhetek a tó kékjében, s megcsodálhatták a földközélebről már megismert kis falvakat is.

Az Ormánság nem büszkélkedhet olyan földrajzi adottságokkal, mint Bled és Bohinj, ugyanakkor lehet egyes gyakorlatokat átvenni, adaptálni. Bled és Bohinj fő attrakciója a táj, ez vonzza a turistákat messze földekről is. Ezzel az Ormánság nem vetélkedhet a maga kevésbé tagolt laposságával. Szintén nem vetélkedhet a rendelkezésre álló pénzügyi erőforrásokkal. Viszont vannak olyan adottságai, csak a természeti, épített környezeti, kulturális és közösségi tényezőket figyelembe véve, amelyek fejlesztésével a közösség összekovácsolható és közösen több lehetőség kifejlesztésével hosszú és rövid távon eredmények érhetők el.

Az egyik épített környezeti kincsek a fakazettás templomok. A templomok karbantartása, álagmegóvása és turisztikai vonzerejének növelése a térség összefogásával oldható csak meg, abból is kiindulva, hogy 1 templom megtekintése nem tölt ki 1 napot, tehát össze kell vonni, valamilyen más programlehetőséggel.

Nem mellesleg a templomok megőrzésére a legjobb lehetőség a helyi lakosok bevonása a műemlékvédelembe és/vagy hitéletbe.

A helyi múzeumok fejlesztése szintén összefogással oldható meg. „Mindig arra várunk, hogy valaki és általában külsős megcsinálja” – most itt tart az Ormánság. „Belülről kell kezdeményeznünk és összefogással” – ez lehet a mi megoldásunk. A résztvevők egyik lehetőségként

azt vetették fel, hogy a helyi múzeumokba lehetne készíteni egy drón felvételekből készített filmet a helyi településekről, ahogy a Magyarország madártávlatból c. sorozat is készült.

A természeti környezet óvása és bemutatásával kapcsolatban azt meg kell jegyezni, hogy a Dráván való „hajókázás” nagymértékben eltér a tavi hajózástól. A Bledi tavon gyakorlatilag a táj és az épített környezet a fő attrakciók, míg a Dráván kismértékben a táj, annál inkább a vízvilág a fő vonzerő. A Duna-Dráva Nemzeti Parknak Tésenfán, nem messze Kémestől már van bemutató központja. A helyi gyerekek már voltak ott. Ha a meglévő múzeumokat, művelődési házakat, polgármesteri hivatalokat egy kicsit fel lehet fejleszteni, kicsi, állandó pl. fénykép kiállításokat lehet bennük berendezni a helyi lakosok közreműködésével.

Szintén lehet fejleszteni a horgászturizmust, esetleg összekötni valamilyen gasztró-kulturális rendezvénnyel, vagy éppen versennyel.

A Tanulmányút résztvevői feltérképezhették a házigazda segítségével a Bleden már jól bevált programokat, valamint a közösségi kezdeményezéseket. Elmondta, hogy a legnagyobb rendezvény a településen a Bled Fesztivál, amely közel 30 éve egyesíti a különböző zenék rajongóit - a klasszikustól a modernig, idén is visszatért Bledbe. A látogatókat lenyűgözte a változatos zenei program, amely július 1-től 19-ig tartott. A nemzetközi fesztivált Jernej Brenca művészeti vezető és alapító tervezte, és a Bled Kulturális Intézet égisze alatt kerül megrendezésre több helyszínen. Ez a fesztivál lehetőséget nyújt a helyi és nemzetközi zenészeknek, hogy bemutassák tehetségüket a nagyközönség előtt. A fesztiválon számos koncert, hangverseny és kamarazenei előadás várja az érdeklődőket. A különböző zenei stílusok, mint például a klasszikus zene, a jazz, a népzene és a világzene, gazdag választékot nyújtanak a zene szerelmeseinek.

Ehhez kapcsolódóan például cigányzenei versenyt lehetne szervezni fiatal előadóknak. Kicsiben kell elkezdni és folyamatosan újabb és újabb lehetőségekkel bővíteni.

Bleden a vár történelméből adódóan vannak állandó kiállítások, valamint többször rendeznek változatos témában időszakos kiállításokat a Várban. A folyamatosan turisták által látogatott helyen eltérő lehet az igény, mint egy vagy több kisebb település közös kiállításánál. Beszélgettek arról, hogy szinte az összes településen van olyan kézműves, vagy művész, akinek a munkáit érdemes lenne kiállítani. Megbeszélték, hogy felméri, milyen részvétellel tudnak egy látványos kiállítást megszervezni Vajszlón.

Ezen kívül Bleden nagy hangsúlyt fektetnek a helyi gazdálkodók, termelők támogatására, számukra egy helyi termelői piac került kialakításra, ahol a saját termékeiket árusíthatják. A bledi lakosság kifejezetten kedveli a termelői piacot, fontos számukra a helyi termelőktől való házi jellegű termékek beszerzése. Lehetőséget adnak kézműves termékek árusítására is, a turisztikai vonzerő miatt szerencsére ez az ágazat is igen népszerű a vásárlók körében. Az apró Bled-i szuvenírek nagy népszerűségnek örvendenek, érdemes minden településnek beruházni a településre jellemző épületekkel, tárgyakkal díszített pl. képeslapra, hűtőmágnesekre.

A Tanulmányúton résztvevő települések képviselői jelezték, hogy Vajszlón már kialakításra került a Termelői piac, a helyiek már visszatérő vásárlók, sőt, más településről is érkeznek

eladó termelők és vásárlók is. A kifejezett kézműves vásárookra helyben csak nagyobb események alkalmával van igény. De rendeznek minden hónapban baba-mama börzét, amely szintén a Termelői piacon kap helyet, ez nagyon népszerű esemény lett. 2023-ban Vejtiben is fog Termelői piac létesülni. Vajszlónak már van a helyi Magyar Postán elérhető képeslapja, a hűtőmágnest a többi település képviselői is nagyon jó ötletnek tartották.

A tanulmányút során megállapították, hogy a nemzetközileg már bevált turizmus fellendítésére alkalmazott jó gyakorlatokat továbbfejlesztve, az apróbb települések vonatkozásában is sikeresen alkalmazhatják. Az Ormánság is rendelkezik hasonló értékekkel, melyeket a turisták számára vonzóvá tehetnek.

Most is híres a „Vajszlói dinnye” és pár éve a vajszlói eper is. A térségre jellemző kötött tészta leves, valamint a szármánt, és az ormánsági fehérhurka és főtt percc is utánozhatatlan.

5.5. TANULÓKÖRÖK

A tanulókörök lényege, hogy a résztvevők és az önkéntesek tudásbázisára alapozottan megosztják egymással a helyi ismereteket, egyéni tudásukat. Ezáltal megvalósul a generációk közötti tudásátadás, az egymástól tanulás. A tanulókörök tulajdonképpen demokratikus kiscsoportos párbeszéd. Minden tanulókör végeztével a résztvevők végig gondolják, összefoglalják, hogy mit tanultak, milyen készségeket sajátítottak el egymástól és ezzel miként tudják segíteni a helyi közösség fejlődését.

A tevékenység célja volt:

- helyi tapasztalatok és tudás kölcsönös kommunikációja;
- a helyi közösségi önképzés és aktivitás fejlesztése;
- a közösségi-társadalmi cselekvések melletti elköteleződés megalapozása;
- kommunikációs készség fejlesztése, egymásra figyelés, generációk közötti tisztelet elmélyítése, egymás munkájának elismerése.

A programtól elvárható eredmények az alábbiak voltak:

- jelentős közösségi aktivizáció;
- önképzés, mely kihat a későbbiekben az egyéni érvényesítő képességre és boldogulásra;
- önkéntesség eszméjének terjedése;
- motivációs- és motiváló képesség javulása;
- új tapasztalatcserén alapuló programok kialakítása.

A Közösségfejlesztés módszertani útmutató alapján a tanulókör olyan önszerveződő kiscsoport, ahol a résztvevők egyeztetett rendszerességgel összejönnek, hogy az általuk meghatározott terv szerint tanuljanak, vitázzanak adott témáról, vagy kulturális tevékenységet végezzenek. Az önképző körök munkája a tagok tapasztalatára épül, céljuk, hogy egymástól tanuljanak, együtt gondolkodjanak az általuk választott témakörben.

A tevékenység célja az Útmutató alapján, hogy:

- a társadalmi tapasztalat és tudás kommunikációja
- a társadalmi tudatosság, aktivitás fejlesztése
- elköteleződés a közösségi-társadalmi cselekvések mellett
- fejlődjön a helyi demokrácia a demokratikus készségek begyakorlása által: kommunikációs készségek fejlesztése, egymásra figyelés, udvariasság, kölcsönösség, egymás munkájának elismerése, tisztelet stb.
- a lehető legegyszerűbb módon tárjuk fel, rendszerezünk és adjuk át egymásnak azt a tudást, tapasztalatot, hozzáértést, melyet önszerveződő formában, informális tanulási módszerrel átadhatók egymásnak a helyi közösségekben.

A helyi cselekvési terv szerint, a tanulókörök lényege, hogy a résztvevők és az önkéntesek tudásbázisára alapozottan megosztják egymással a helyi ismereteket, egyéni tudásukat.

A közösségfejlesztési folyamat tanulási folyamat is, elsősorban cselekvés általi tanulás. Az emberek megtanulják a közös cselekvés közben, hogy hogyan kell közösségben viselkedni, megszólalni, bemutatni saját magukat, együttműködni másokkal – megtapasztalják állampolgári mozgásterüket, kitanulják szerepeiket.

E mellett szervezett, formális tudásbevitelre is szüksége van a közösségeknek ahhoz, hogy tovább tudjanak lépni.

A közösség bizonyos fokú szervezettségi szintje alapfeltétele az együttműködő, önmagát fejlesztő helyi közösségnek. A szervezetlenség az izolációnak, a megosztottságnak és a kiszolgáltatottságnak a talaja. A szervezettség ezzel szemben a közösségi kommunikációt és programcserét, az elköteleződést, a közösségi tervezést és cselekvést, az együttműködést hozza létre. A külső rásegítés, a megfelelő alkalom teremtés az első lépés ahhoz, hogy a helyi lakosok kimozduljanak passzivitásukból és pozitív érzelmi viszonyulást követően elkezdjenek tevékenykedni.

A helyi lakosság mobilizálása, vagyis megszólítása és bevonása a közös gondolkodásba és helyi cselekvésbe, valamint a folyamatos közösségi kommunikáció megszervezése és fenntartása komoly feladat volt.

Az aktivizáló módszerek közül, figyelembe véve a közösség adottságait és a kezdeményezők csoportjának sajátosságait, mérlegelniük kellett, hogy melyik módszer a legalkalmasabb a cselekvők körének kialakítására.

Jó módszernek ígérkezett a tanulóköri mozgalom elindítása, amelynek célja nem csupán tudás átadása és növelése, hanem hosszú távú eredményként a társadalmi tapasztalat kommunikációja és a társadalmi tudatosság, aktivitás fejlesztése.

A tanulókör emberek kis csoportja, amely hosszú időn keresztül újra meg újra összejön, hogy a terv szerint tanuljon, vagy kulturális tevékenységet végezzen. Egy jó tanulókör alapja nem más, mint a kör vezetőjének és résztvevőinek együttes tudása, jó tananyagokkal párosítva.

A tanulókörben a munka a résztvevők saját szükségleteik és érdeklődési területeik szerinti tudáskeresésére épül. A munkát a demokratikus értékek jellemzik, melynek fényében az egyének közötti tapasztalatcsere és az elemzés kerülnek előtérbe, és a végső eredmények függenek a résztvevőknek a munka megtervezése és kivitelezése során tanúsított aktív részvételétől.

Nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy közösséggé szerveződtek azok az emberek, akik észrevették a helyi problémákat, van ötletük annak kezelésére, megoldására. A közösségeknek a kötődés, a valahová tartozás érzésének biztosítása az egyik fontos funkciója. A másokhoz való kapcsolódás fenntartó és szabályozó erő az ember számára, a másik ember jelenléte is ösztönöz, sokféle cselekvést facilitál. A másokkal való kölcsönhatás a belső szabályozás eszköze. A közösség viselkedési és problémamegoldási mintákat nyújt, érzelmi biztonságot ad, korrektív visszajelzések forrása.

A tanulókörök megtervezése a Helyi Cselekvési Tervben megtörtént. A HCST mellékleteként, előre egyeztetve, megterveztük a tanulókörök ütemezését. A tanulókörök megtervezésekor adaptálásra került a Közösségfejlesztés módszertani útmutatóban leírtak azzal, hogy a Helyi Cselekvési Terv és a rendezvénynaptár tekinthető a tanulókörök megtervezésének, és ütemezésének alapidokumentumának. A helyi javaslatok, igények adták meg azt a tematikai keretet, ahogyan a közösségfejlesztési tevékenység a tanulókörökben megvalósul.

A konzorciumban részt vevő hét településen összesen 18 alkalommal kerültek megszervezésre tapasztalatcsere, tudásátadás céljából a foglalkozások. A foglalkozások témái a következők voltak: sütés-főzés, kreatív és készségfejlesztő, hitéleti programok, Ormánság, elsősegélynyújtás, Advent (tk. ez is kreatív és készségfejlesztő volt), ismeretterjesztés.

Projekt során megrendezésre került tanulókörök:

Dátum	Település	Témakör
2018.07.21.	Vajszló	Sütés-főzés: Palacsintasütés
2018.09.08.	Vejtő	Sütés-főzés: Punya készítés
2018.09.15.	Piskó	Sütés-főzés: Cigány lecsó készítés
2018.10.06.	Zaláta	Sütés-főzés: Vadpörkölt készítés
2018.12.05.	Piskó	Sütés-főzés: Mézeskalács sütés
2019.06.28.	Vajszló	Kreatív és készségfejlesztő: Papírhajtogatás
2019.12.20.	Vajszló	Kreatív és készségfejlesztő: Karácsony
2020.06.19.	Vajszló	Kreatív és készségfejlesztő: Hitéleti készségfejlesztő és kézműves foglalkozás gyerekeknek
2021.06.18.	Kémes	Ormánság: Ormánsági hagyományok
2021.06.20.	Piskó-Vajszló	Hitéleti programok: Biblia ismeretek
2021.06.25.	Vajszló	Hitéleti programok: Templomdíszítés
2022.04.16.	Adorjás	Hitéleti programok: Templom és hitélet
2022.04.23.	Adorjás	Sütés-főzés: Disznótoros
2022.12.01.	Vajszló	Advent: Kézműves foglalkozás
2022.12.05.	Páprád	Ismeretterjesztés: A bűvészkedés művészete

2022.12.07.	Vajszló	Elsősegélynyújtás: Elsősegélynyújtás alapjai
2022.12.10.	Páprád	Ismeretterjesztés: Hagyományos gyümölcsfajták termesztése, szaporítása és felhasználása
2022.12.18.	Vajszló	Sütés-főzés: Forraltbort készítés

- **Sütés-főzés (7 alkalom)**

A Sütés-főzés tanulókörök Vajszló, Vejti, Piskó, Zaláta és Adorjás településeken valósultak meg. Részben egy nagyobb rendezvényhez, pl. szomszédünnephez kapcsolódva, részben önállóan kerültek megszervezésre. A lényeg, hogy a készített ételek a készítőik, illetve a résztvevők, meghívottak által elfogyasztásra kerültek.

A tanulókörök alkalmával a családi tradíciók és a közösségi értékek is szerepet kaptak. Egyrészt a receptek a családon belül hagyományozódnak anyáról lányára, apáról fiára, illetve személyes kapcsolatok, barátok által kikerülnek a közösségekbe, így például a punya- és palacsintasütés, cigány lecsó főzés vagy a mézeskalács készítés. Így válik egy egykori családi tradíció közösségi értéké. Másrészt egyes tanulókörökön profi szakácsok adták át tudásukat az érdeklődőknek, így tanulták meg a helyiek egyes ételek elkészítését, amelyek elkészítése a saját rokonságukban, baráti körükben már nem volt ismert. Ezek a tanulókörök a vadpörkölt főzés, a disznótoros finomságok és a forraltbort készítés voltak.

A programokon együtt dolgoztak, munkálkodtak a közösség tagjai. Fejlődött a kommunikációs készségük, a közösségi aktivitásuk. A közösséghez való érzelmi viszony, tudatosság-tudás, szervezethez és az arra épülő közösségi cselekvés fejleszthető. Ha úgy érzik a családok, hogy ebben a közösségben meghallgatják őket, szívesen jönnek, megosztják gondjaikat, családi problémáikat. A nehezedő életkörülmények ellenére is jönnek, hiszen itt kikapcsolódhatnak.

Ha van olyan ember, akire hallgatnak, aki a közösségben vezető szerepet vállal fel, fiatalos, lendületes, meg tudja mozgatni a környezetében élő embereket, akkor elindulhat a közösség összefogása.

- **Kreatív és készségfejlesztő tanulókörök – Advent (3 + 1 alkalom)**

A tanulókör munkája lehetőséget biztosít, hogy egymástól tanuljunk, együtt legyünk, egymásra figyeljünk, tiszteljük a másik embert.

A Kreatív és készségfejlesztő tanulóköröket Vajszlón szervezték meg 4 alkalommal, beleszámítva az Advent elnevezésű alkalmat is. A különböző foglalkozásokba eltérő célcsoportok kerültek bevonásra. A papírhajtogatás (origami) a fiataloknak szólt, a Karácsony és Advent alkalmak a gyermekes családoknak, míg a Hitéleti készségfejlesztő és kézműves foglalkozás gyerekeknek a kis/iskolásoknak.

A foglalkozások részben a téli ünnepekörhöz kapcsolódtak. Advent és Karácsony közeledtével az emberek igénylik, hogy együtt legyenek; a közös élmények még jobban összehozzák a közösség tagjait.

Mindenki aktívan részt vett a programon. Beszélgettek, különböző technikákat osztottak meg egymással, közösségi élményben volt részük. A gyerekek nagyon élvezték az ötletes megoldásokat, mindent szívesen kipróbáltak és elkészítettek, amíg a felnőttek tippeket és praktikákat osztottak meg egymással. Karácsonyfadíszek, adventi koszorúk és asztali díszek egyaránt készültek, amelyeket a résztvevők hazavihettek és velük otthonukba varázsolhatták az ünnepeket.

A fenyőfára akasztható karácsonyi dísz készítése:

Natur fa alapot diszperziós fehér festékbe mártott szivacs darabbal lealapozzuk több rétegben a teljes fedés érdekében. Száradást követően a karácsonyi hangulatú szalvétát rétegeire bontjuk, csak a felső réteget fogjuk használni. Körülbelül olyan nagyságúra tépjük a szalvétát óvatosan mint a fa alap. Fontos, hogy ne ollóval végezzük ezt a folyamatot, mert azzal túl szabályos lesz a szalvéta széle és nehezebb eldolgozni. Ráigazítjuk az alapra a szalvétát, ezután ecset segítségével tapétaragasztóval rögzítjük a szalvétát, figyelve arra, hogy a szalvéta alatt ne maradjon levegő. Lehetőség van hungarocell golyókat ragasztani a dísz szélére, majd ezt fehér diszperziós festékkel alapozni. Ezután selyem szalagból masnit kötünk, melyet a megszáradt fa alaphoz ragasztunk, majd a dísz hátuljára akasztót ragasztunk ragasztópisztoly segítségével.

Asztaldísz készítése:

20 cm átmérőjű natúr fa alapot szivacs segítségével fehér diszperziós festékkel lealapozunk, majd száradást követően, ráragasztunk egy fém karikát, melyet szintén lealapozunk fehérre. Száradást követően az alapra széthuzigált vattát helyezünk, ami a havas tájat jelképezi. A táj jellegzetessége, a fekvő szarvas és néhány karácsonyi gömb, alma, gomba melyeket az alaphoz ragasztunk ragasztópisztoly segítségével. A fém karikát elemmel működő led szalaggal díszítjük, amit körbe tekerünk rajta. Az elemtartót a fa alap hátsó részéhez rögzítjük, olyan módon, hogy lehetőségünk legyen bene elemet cserélni, valamint könnyen bekapcsolni. Választhatunk egyszínű és színes ledszalagot is. A világítás rögzítését követően 3 db karácsonyi gömböt arany színű zsineggel egyforma távolságban rögzítünk a fém karikán. Mindvégig törekszünk arra, hogy a választott díszítés színben harmonizáljon. A végén hópihe díszítést ragasztunk a „hó”-ba.

A kézműves foglalkozásokon bebizonyosodott, hogy a jól megszervezett programon aktívan vesznek részt a közösség tagjai, az együtt eltöltött idő a közösségben rejlő erőt felszínre hozza. Olyan közösségi élményben volt része mindenkinek, mely alapul szolgálhat későbbiekben tanuló körök folytatására az ünnepekör téma köré szervezve, vagy más témában, melyet együtt alakíthatnak ki a közösség tagjai.

A rendezvénysorozat az alkotó és teremtő tevékenység kibontakozásához és az ehhez kapcsolódó örömhöz kívánt segítséget és lehetőséget biztosítani.

A református hitélet alapjaira épült készségfejlesztésre és kreativitásra fókuszáló tanulókör keretében a gyerekek személyes és társas kompetenciáinak fejlesztésére koncentráltak a megvalósítók.

A hitélet a tanulókör. Az Ormánságban komoly múltja szerepe és értéke van a református hitéletnek a gyönyörű festett kazettás templomoknak. Így ez fontos szempont a közösség fejlődése, a kulturális élet fejlesztése, az itt élő vallásos családok számára és szempontjából.

A nap frissítő reggeli tornával kezdődött, egyházi gyermek énekek közös éneklésével, csapatépítő, közösség összetartására tanító játékokkal. A játékos torna alatt, ormánsági református énekeket tanultak a gyerekek, amik csapatmunkára ösztönözte őket.

A frissítő reggeli torna után a vírus helyzetre való tekintettel megtanulták a maszk készítését, amit kedvük szerint különböző mintákkal dekorálhattak. Nagyon vidámak és jókedvűek voltak, örültek, hogy mindenkinek egyedi saját készítésű csodaszép maszkja lehet.

Miután a maszkok elkészültek, gyöngyöket, betűs kockákat fűztek, melyekből mindenki kirakhatta a nevét és díszíthette a karkötőjét kedve szerint.

Ismét egy kis mozgás következett, megtanultak egy szuper jó táncot koreográfiával együtt. Ami komoly csapatmunkát és összedolgozást igényelt. A lányok nagyon élveztek a táncot, a fiúk picit szégyenlősek voltak, de azt hiszem ők is nagyon jól érezték magukat.

A tánc után, hogy a kézügyességet is építsük, különböző elemek segítségével házat építettek, állítottak össze a gyerekek. Amely a kézügyességet és a koordinációs képességet is fejleszti.

Az egészséges táplálkozásra nevelve, helyben termesztett zöldségeket és gyümölcsöket kóstolhattak meg a gyerekek, melyeket helyi termelők és gazdák biztosítottak a szülők számára, akik friss gyümölcs és zöldség salátát készíthettek és csomagolhattak belőle tízórai gyanánt a gyerekeknek.

A frissítő tízórai után színes papírból és maguk által készített elemekből fát készítettek, amire kis ember figurát ragasztottak, megtanulva ezzel egy Bibliai történetet Zákeusról, hogy a hitélet is folyamatosan jelen legyen. Ezzel motiválva, tanítva őket a közösségi életben belül a tisztességre, adakozásra, segítő készségre, becsületre.

A kézművesség után ismét egy kis tánc következett, hogy felfrissüljenek és átmozgassák magukat. Miután a jókedv a tetőfokára hágott, egy csapatépítő játék következett, kötél és lufik segítségével. A jó időnek köszönhetően pedig különböző sporteszközöket is kilóbálhattak a szabadban, a mozgás nevelésére tanítva.

A sportolás után megtanulták a gyerekek a helyes kézmosás technikáját, ügyelve a folyamatos higiéniára, ami nem csak jelen vírus helyzetre való tekintettel nagyon fontos, hanem a mindennapi életben is. Ha már most rögzül a gyerekekben a helyes kézmosás, akkor a jövőben ez nagyon pozitív hatással bírhat. UW lámpa segítségével ellenőriztük a kis kezek megfelelő tisztaságát. Amit a gyerekek kifejezetten élveztek, nagyon tetszett nekik, hogy láthatják a lámpa segítségével, hogy mennyire sikerült alaposan a kézmosás.

Az alapos kézmosás után mindenki elfogyaszthatta az otthonról hozott finom falatokat ebédre, kint a szabadban a friss levegőn.

Ezután papír házakat készítettek hajtogatás, vágás, ragasztás segítségével. Megtanítva a helyes eszköz használatot, fejlesztve a kézügyességet.

A házikók elkészítése után hang felismeréssel és auditív memóriafejlesztéssel is foglalkoztunk. Zajokat hallgattunk és emlékezni kellett rájuk.

A kézügyesség fejlesztése jegyében szalvéta és fatábla segítségével ajtódíszeket készítettek.

Finommotorika fejlesztésére is komoly hangsúly helyeződött az iskolai előkészítésre való tekintettel. Házilag készített gyurma használatát bevonva.

Zárásként ismét egy kis mozgás következett a szabadban, énekekkel, táncsal, játékokkal, tornával.

A tanulókör középpontjában a református hitélet és az egyházi, iskolán kívüli nevelés állt. A tanulókör az egykori egyházi vasárnapi iskolák egy-egy könnyebb napjára emlékeztetett, ahol a készségfejlesztés és a hittan tanítás egyaránt jelen volt.

A gyermekek készségfejlesztése, a finommotorikus fejlesztések játékos foglalkozás keretében zajlottak és ezekhez lettek hozzákapcsolva, hozzáfűzve az egyházi tanítás elemei, az énekek és a bibliai történet, azok tanulságai. A gyerekek szinte észrevétlenül sajátíthattak el hittan ismereteket és erkölcsi és morális normákat, jelentőségüket, mint a közösségi életben belül a tisztesség, adakozás, segítő készség, becsület stb.

• **Hitéleti programok (3 alkalom)**

A hitéletet a középpontba állító programok Vajszló, Piskó és Adorjás településeken valósultak meg.

A Piskó-Vajszló településeken megszervezett *Biblia ismeretekre* irányuló tanulókör célja a Bibliában található történelmi ismeretek, magatartási normák, egészségügyi ismeretek, államtudományi ismeretek átadása, és a résztvevők megismerjék a jövődöléseket, a Bibliát átható költészetet, illetve útmutatást kapjanak a hitben való járásra. Összefoglalva a Bibliában található társadalmi, keresztyén értékek átadása, bemutatása, terjesztése, gyakorlása a napi életbe való beépítése, továbbadása a fiatal generáció számára.

A református hitéletben az emberek (idősebb és fiatalabb korosztály) rendszeresen összejönnek, az általuk meghatározott módon, formában átadják tudásukat, értékeik ismereteit, tanítják egymást, tapasztalatokat cserélnek. Élettörténeteket osztanak meg, melyekben a hit fontosságán van a hangsúly, hitben járva, élve, megtérve mi változik meg az ember életében. A Biblia, a Könyvek könyvének olvasása, értelmezése, a hozzá kapcsolódó segédletek az értelmezésben, olvasásban nyújtanak útmutatást. A tanulókör közvetett célja, hogy a helyi hitélethez kapcsolódó foglalkozások részévé váljon egy olyan foglalkozás, amely nem hittanóra, nem Bibliaóra, hanem a hitéletnek egy mindenki számára elfogadhatóbb, kötetlen beszélgetéseken alapuló közösségi foglalkozása, amelyen az idősebb és fiatalabb generáció is szívesen és együtt vesz részt.

A vajszlói és a piskói gyülekezet is a vajszlói lelkészhez tartozik, ráadásul a piskói református templom életveszélyessé van nyilvánítva, így ott sem istentiszteletek, sem egyházi rendezvények nem tarthatók. Így Vajszlón került megszervezésre a program mindkét gyülekezet és település lakosai számára.

Bibliai ismeretek meghallgatása előtt kiosztásra kerültek a Bibliák a gyerekeknek, fiataloknak, akik a Bibliát reményeink szerint otthon is naponta olvassák majd, ezáltal gazdagabbá válva. Minden résztvevő részére külön összeszedett ismertető füzetet is készítettünk, melyben minden, amit a Bibliáról tudni lehet meg található.

E tanulókör jellegzetessége a vallás és hit mentén az ismeretterjesztés, illetve egy működő helyi közösség fejlesztése volt. Itt nem készítettek ünnepi díszeket, itt nem volt sütés-főzés, hanem lelkési vezetéssel bemutatásra kerültek a református egyházi hitélet egyes szegmensei, illetve közös aktivitásban vettek részt a programon megjelentek. Tehát a hangsúly a társadalmi együttélés, a helyi közösség, a református identitástudat erősítésén volt. Az ilyen típusú tanulókörök különösen fontos értékkel és feladattal bírnak, hiszen vallási ismeretek mellett erkölcsi normákat is közvetítenek a résztvevők számára, ami a mindennapjukra nézve is fontos és jelentőséggel bíró lehet.

A *Templomdíszítés* program célja a térségben a lakosság hovatartozásától, hitétől függetlenül való bevonása a református hitéletbe, azon belül bemutatva a templomok virágokkal, csokrokkal való díszítését. Ezen keresztül a résztvevők megismerhették a kiemelt alkalmaink hitéletben játszott szerepét, továbbá a használt virágok jelentését, jelentőségét, a díszítés színeinek, formai követelményeinek bemutatását, ismertetését.

A virágkötészet változik az idők során, követi a divatot, mint bármi más. Egy esküvő, temetés, bizonyos rendezvények virágok nélkül ma már szinte elképzelhetetlenek, a templomok, mint különböző események helyszínei is mindig virágokkal vannak feldíszítve. A virágdíszek elkészítése előtt egy rövid ismertetőt kaptak az érdeklődők az egyházi díszítési szokásokról.

A templom díszítésénél figyelembe kell venni a templom méreteit. A kis virágok nem érvényesülnek, messziről alig láthatók. Szép díszítés lehet a kardvirág, a liliom, és a hasonlóan magas, illetve nagy virágú vagy nagy térfogatú növények, mint pl. az orgona. Virágdíszítésnél nagy zöldet is alkalmazhatunk, mint a pálmalevél. Általában az oltárt, az oda vezető utat, és a padsorokat szokták díszíteni.

A virág kompozíciók elkészítésében a szakmai vezető is segített, aki számára ez különös fontossággal és jelentőséggel bírt, hisz hívő keresztény emberként egy ilyen jellegű rendezvény még inkább közel állt hozzá. Ráadásul virágkötő végzettséggel rendelkezett, így sok év alatt megszerzett tapasztalatát és szakmai tudását adhatta át a résztvevőknek. Ebben segítségére volt még egy helyi virágkötő is. A lakosok örömmel fogadták ezt a tanulókört, hiszen a virágokat, a szépet mindenki szereti. A virág sokféle szépséggel bír, mint esztétikai, mint lelki szépséget ad, értéket, maradandó szépséget biztosít.

Lelkesen, boldogan, mosolygó arcok között születtek a virág kompozíciók. Igazi boldog nap, alkalom volt ez. A kompozíciók készítése közben nem feledkeztek meg arról sem, hova készülnek a gyönyörű alkotások, így lelkészek közbenjárásával, akik mindig lelkesen, rengeteg

segítséget nyújtva, támogatva, segítve, most is jelen voltak és gyönyörű énekekkel kápráztatták el a jelenlévőket. Milyen hatása és értéke van egy-egy ilyen alkalomnak, az is énekelt és boldogan csatlakozott, aki nem szeret énekelni, aki nem hívő ember, aki nem szívesen szokott ilyesmiben részt venni.

A templomdíszítés a települési hitéletben aktívan résztvevők számára egy jó szívvel végzett kötelezettség, Isten házához kötődő szolgálat. A templomdíszítés nem kell, hogy ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódjon. Vannak olyan települési közösségek, akik minden héten kitakarítják, előkészítik, feldíszítik a templomot az egyházi összejövetelekre. Ezekben a kisközösségekben a nagyszülőkről, szülőkről szállnak át a templomdíszítési szokások a fiatalabb nemzedékekre. Nem volt ez másképp jelen tanulókör esetében sem. Az idősebbek, illetve a hitélet aktív tagjai fogadták az érdeklődőket a tanulókörön. A tanulókör végére a templom megtisztult és ünnepi díszbe öltözött, bár enyhén eklektikusan. A tanulókörön ugyanis készültek húsvéti, hétfégi (nem ünnepi), konfirmálási és esküvői díszek is, amelyek híven tükrözték vissza a református visszafogottságot, mellette a lelki és tárgyi tisztaságot is.

E tanulókör jellegzetessége a vallás és hit mentén az ismeretterjesztés, illetve a református hitélethez kapcsolódó templomdíszítéshez a virágdíszek, kreációk elkészítése volt. Sok ember nincs tisztában a református protokollal, így most a helyiek segítséget nyújthattak nekik. A helyben elérhető informális tanulási lehetőség hiánypótló lehet, ennek megoldását is szolgálta a tanulókör. A hittanórák tananyagában nem szerepel a templomdíszítés, ez a foglalkozás az emberek ismereteinek egy szép és tanulságos kiegészítése volt

A *Templom és hitélet* tanulókör célja, a térségben a lakosság bevonása az ormánsági hagyományok, jellegzetességek ismertetésébe. Az emberi kapcsolatok szorosabbá tétele azzal, hogy néprajzi, vallástörténeti és hitéleti ismereteket szerezzenek a települések lakosai, érdeklődők. Ezen ismeretek átadása, a népművelés egyik ága, amely mindig fejlesztő, nevelő, tanító jelleggel bír, ami értéket képvisel, közvetít. A kulturális ismeretszerzés, tanulás egy életen át tartó folyamat, amely révén minden ember gazdagíthatja tudását. Fontos cél minden település és korosztály tekintetében, hogy a lakosok a településeikre vonatkozó értékeket, hagyományokat megismerjék, képviseljék, sőt tovább vigyék, hogy azok fent maradhassanak, hiszen ezek a közösség kulturális és társadalmi értékei, a helyi közösség jövőjének záloga. A program célja ezért az ormánsági református értékek bemutatása, megismertetése volt, valamint a református vallásgyakorláshoz kapcsolódó szeretetvendégség hagyományának ápolása.

Az Ormánság értékeinek, hagyományainak felkutatása, gyűjtése, ápolása, megismertetése, továbbadása a helyi és környékbeli közösségeknek, vagy akár távolabbról érkező emberek számára egyaránt célja és fontos feladata a tematikus rendezvényeknek, programoknak. Iránymutatók lehetnek az itt élő emberek számára.

Napjainkban egyre inkább terjed, illetve népszerűvé válik az ormánsági régi (szocializmus előtti) hagyományok felelevenítése, illetve a hagyományok megőrzése. E folyamatok egyike a református hagyományok ápolása. A lakosság többsége nem is látja milyen hatalmas jelentőséggel, értékkel bírhat egy-egy régi hagyomány, de az-az egy két ember, aki ezt képviseli, jól tudja, hogy nem véletlenül értékek. Ezért különösen fontos, hogy a teljes lakosság megismerje, felismerje, képviselje ezeket az értékeket.

A tanulókörben először a Templom bemutatására vállalkoztak a lelkész vezetésével. A gyönyörű templombelsővel rendelkező hit házára méltán büszkék lehetnek az adorfási lakosok, mégis kevesen ismerik a fakazettákon megjelenített motívumok mögötti jelentéseket. A helyi lelkészasszony előadása közben a résztvevők megtekintették a festett kazettákat, amelyek így már nem csak esztétikai élményt nyújtottak, hanem megismerték az egyes képek értelmét is. A kérdéseikre a lelkész adott válaszokat. A lelkész asszony elmondta, hogy Zentai Tünde írt egy nagyon szép kötetet az Adorfási templomról, illetve a Reformátusok Baranyában című kiadványból lehet tájékozódni, amiket ő is felhasznált az előadásához. A templom megtekintése és az előadás meghallgatása után a résztvevők átmentek a Faluházba a szeretetvendégségre.

Tudni kell, hogy Adorfáson már nagyon kevés a református gyülekezeti tag, de mint látható az érdeklődés vallásokon átívelő. A jelen szeretetvendégséghez kapcsolódó alkalom a templom ismeretterjesztő bemutatása volt. Amiben mindenki részesült: az alkalom üzenete, a lelkész vezette közös éneklés. A szeretetvendégségen aprósüteményt, teát fogyasztottak a jelenlévők.

A tanulókör arra a helyi igény kiszolgálására jött létre, hogy a falu lakossága megismerkedjen Adorfás meghatározó értékével, a református templommal, illetve gyakorolják, vagy éppen bevonják a nem református lakosságot is a református szeretetvendégségbe.

- **Ormánság (1 alkalom)**

A program célja, az Ormánságban élő lakosság bevonása az ormánsági, azon belül a kémesi értéktár, értékek, hagyományok, jellegzetességek ismertetésébe. Az emberi kapcsolatok szorosabbá tétele azzal, hogy kulturálisan is ismereteket szerezzenek a települések lakosai, érdeklődők. A lakosság minden korosztály részéről érdeklődést mutatott a rendezvény iránt, kicsiktől az idősebbekig, bár alacsony létszámban. A kulturális ismeretek átadása, a népművelés egyik ága, amely mindig fejlesztő, nevelő, tanító jelleggel bír, ami értéket képvisel, közvetít. A kulturális ismeretszerzés, tanulás egy életen át tartó folyamat, amely révén minden ember gazdagíthatja tudását. Fontos cél minden település és korosztály tekintetében, hogy a lakosok a településeikre vonatkozó értékeket, hagyományokat megismerjék, képviseljék, sőt tovább vigyék, hogy azok fent maradhassanak, hiszen ezek a közösség kulturális és társadalmi értékei, a helyi közösség jövőjének záloga.

Az Ormánság értékeinek, hagyományainak felkutatása, gyűjtése, ápolása, megismertetése, továbbadása a helyi és környékbeli közösségeknek, vagy akár távolabbról érkező emberek számára egyaránt célja és fontos feladata a tematikus rendezvényeknek, programoknak. Iránymutatók lehetnek az itt élő emberek számára.

Napjainkban egyre inkább terjed, illetve népszerűvé válik az ormánsági régi (szocializmus előtti) hagyományok felelevenítése, régi fotók segítségével a múltidézés, a népviseletek bemutatása, a régi vidéki életmód, gazdálkodás visszaállításának lehetőségeiről való beszélge-

tés, illetve szakértő bemutatása. A lakosság többsége nem is látja milyen hatalmas jelentőséggel, értékkel bírhat egy-egy régi hagyomány, eszköz használata, de az-az egy két ember, aki ezt képviseli, jól tudja, hogy nem véletlenül értékek. Ezért különösen fontos, hogy a teljes lakosság megismerje, felismerje, képviselje ezeket az értékeket.

A résztvevők a tanulókör keretén belül megnézhatték, megismerkedhettek a Kémes Tájháza népviseleti anyagát, néprajzi és helyi gyűjtésből származó képek fotókópiáit tarthatták a kezükben, illetve a népviseleti öltözetek bemutatása révén. Megnézhatték a régi ruhákat, a teljes öltözet részeit, illetve a kelmék, anyagok szerkezetét.

Még a múlt század elején is majdnem minden házban saját maguk szőtték ruháikat az asszonyok szövőszékek segítségével. A Tájháza gyűjteményében is van egy szövőszék, azonban ez már nem működőképes, így a szövőszék használatának bemutatására itt már nincs lehetőség. A gyűjteményben több különböző szőttés is bemutatásra került, így az érdeklődők megnézhatték, megismerhették a különböző tájjellegű népi motívumokat is.

A népviseleti ruhák ma is gyönyörűek, jó állapotban vannak, a gyűjtemény értékes darabjai. Az anyagok tartósságát tekintve ma is olyan minőséget, értéket képviselnek, ami példa értékű. Mindenkinek lehetősége nyílt arra, hogy felpróbálhassa a népviseleti ruhákat, de csak kevesen éltek az alkalommal, pedig több méretben és korosztálynak megfelelőek a gyűjtemény felpróbálható darabjai.

A népviseleti bemutató után sor került egy előadásra, melynek a régi népszokások, hagyományos tájjellegű táncok volt a témája. Amiben ezeknek a szokásoknak hatalmas értékteremtő szerepe volt, az az, hogy olyan mértékben összekovácsolta, összetartásra ösztönözte az embereket, ami manapság szinte elveszett, és amit igazán fontos lenne újra építeni.

Képsorozat segítségével a résztvevők egy régi lakodalomba nyerhettek bepillantást. Ennek hatására az idősebbek felelevenítették a saját lakodalmaikat, az akkor még élő szokásokat, ezeknek a hagyományoknak a fontosságát, eredetét. A több napig is eltartó lakodalmak csodás emlékeit, ahol együttes erővel, egymást segítve, egymással összefogva életre szóló emlékek, barátságok születtek. A fiatalok is mosolygós vidám arccal hallgatták és nézték végig a bemutatókat, élménybeszámolókat. Milyen sokszor elhangzik ilyen alkalmakon, a „de jó lehetett akkoriban ezt átélni”, „Milyen jó volt nektek, milyen összetartóak és segítőkészek voltatok egymással”. Ezekben a sorokban rejlik a jelen fiatal nemzedék legfontosabb feladata, ezt újraépíteni, feleleveníteni, újjáteremtteni.

Több régi könyv, irat segítségével bemutatásra kerültek a hagyományos régi ormánsági ételek receptjei. Ezek közül több étel jelenleg is a mindennapok ételeként ismert a környékben, ami arra utal, hogy a helyiek továbbadják családjaikban a recepteket, a tájjellegű ételek elkészítésének hagyományát.

E tanuló kör jellegzetessége a kulturális népművelés volt. Itt nem közösen készítettek ünnepi díszeket, itt nem volt sütés-főzés, hanem interaktív előadások, bemutatók segítségével próbálták megismertetni a településük történetét, múltját, az egykori lakosok életének bemutatásán keresztül. A „szegényes” étkezés, annak tartalma szintén kapcsolódott az egykori mindennapokhoz. Tehát a hangsúly a társadalmi tapasztalat, az identitástudat alakításában lényeges társadalmi tudás átadásán volt. Az ilyen típusú tanulókörök különösen fontos értékkel és feladattal bírnak, hiszen olyasmint adnak a résztvevők számára, ami a mindennapjaikra, identitásukra nézve is fontos és jelentőséggel bíró lehet.

- **Elsősegélynyújtás (1 alkalom)**

Az elsősegélynyújtó tanuló kör hasznos tudásanyaggal segített a résztvevőknek abban, hogy készüljenek fel egy esetleges újraélesztésre, sebkötözésre. A programot egy egészségügyi szakoktató koordinálta.

Az elsősegély oktatás alapvetően azt jelenti, hogy az emberek megtanulják, hogyan kell azonnali segítséget nyújtani balesetek és sérülések esetén. Az elsősegély nyújtása lehetővé teszi, hogy az elszennvedett sérülés súlyosbodása elkerülhető legyen, és biztosítja a mentők megérkezéséig a legmegfelelőbb kezelést.

Az elsősegélynyújtó tanuló kör meghirdetése során nagyon sok pozitív visszajelzést kapott a szakmai vezető a témaválasztással kapcsolatban. Az újraélesztés fontosságára a közösségi média és más platformok is felhívják a figyelmet, és egyre több helyen találkozhatunk az újraélesztést bemutató videókkal vagy posztokkal. Ezáltal az emberek tudatosabbá válnak arról, hogy mennyire fontos az elsősegélynyújtás, és hogyan lehetnek képesek segíteni a bajba jutottakon.

A tanuló körrel kapcsolatos elvárás az volt, hogy a mindenki megtanulja az újraélesztés lépéseit, tudja alkalmazni a megfelelő eljárásokat, képes legyen mellkaskompresszióval a mentők kéréséig ellátni a sérültet bármilyen helyzetben.

- **Ismeretterjesztés (2 alkalom)**

Az ismeretterjesztő témakörű tanuló körök Páprádon valósultak meg új szint hozva a palettába.

A *bűvészkedés művészete* tanuló körön Kalányos Richárd a meghívott bűvész úr tájékoztatta az érdeklődőket, hogy a bűvészkedés egy olyan művészet, amely az emberi elmére és érzékszervekre gyakorolt hatásra épül. A bűvészek általában trükkökkel, manipulációval és illúziókkal érik el, hogy a közönségük megtapasztalja a varázslatot. A bűvészet egy olyan műfaj, amelynek gyökerei az ősi időkre nyúlnak vissza. Az ókori Egyiptomban például a papok nagy varázslók voltak, akik az istenek által adományozott tudás segítségével különböző trükkökkel általában hatalmi és vallási célokat szolgáltak. Azóta a bűvészet jellege jelentősen megváltozott. A modern bűvészet általában szórakoztató jellegű, és elsősorban a közönség szórakoztatását szolgálja. A bűvészek ma már különböző eszközöket használnak, például kártyákat, érméket, varázspálcákat, köteleket, kendőket és számos egyéb tárgyat.

Két trükköt tanított meg a bűvész az érdeklődőknek.

A kitalált lap trükköt, ami az alábbiak szerint néz ki: fogni kell egy kártyapaklit. Meg kell mondani a nézőnek, hogy emelje fel a kártyapakli kb. a felét és fordítsa meg és tegye vissza a paklira. Ezután a bűvésznek fel kell emelnie a felénél nagyobbbat megfordítani és betennie az aljára. Szét kell terítenie a paklit és az első olyan lapot amit a bűvész nem lát (színével lefelé van) fel kell húzni és ne megnézni, majd odaadni az nézőnek a legelső lefordított lapot, hogy nézze meg és a bűvész tudni fogja, hogy melyik lap volt az.

A trükk előtt a bűvész megnézi a legelső lapot. Az lesz a legelső lefordított lap. Így tehát tudni fogja melyik lap a legelső lefordított.

A láthatatlan 5 Ft-os trükköt is megtanulhatták. A bűvész fog egy tíz forintost, behelyezi a tenyerébe majd becsukja. Megrázza, kérdi a nézőtől: Csörög? A néző feleli: Nem. Persze hogy csöröghetne, ha egy van benne... Ezután a bűvész el vesz az asztalról egy (láthatatlan) 5Ft-ost, rácsapja az öklére, megcsörgeti, és lám a 10 Ft-os mellet ott az 5 Ft-os.

A megvalósításban az alábbiakat gyakorolták: nem csak egy tíz forintost tettek a markukba, hanem alatta van egy 5 Ft-os, persze úgy kellett mutatni, mintha egy 10 Ft-os lenne. Ezt a nézők nem látják, ki is próbálták. Amikor behelyezték a tenyerünkbe a két pénzt, a bőrükkel jól egymáshoz szorították őket. Így, ha csörgetnék, az nem fog csörögni. Ezután mintha felvették egy láthatatlan 5Ft-ost, megmutatják a nézőnek. Majd erősen rácsaptak az ököbe szorított tenyerükre. Ilyenkor engedniük kell a fogáson, és az 5Ft-os kicsúszik a 10Ft-os alól, lehetőleg lentebb vagy föntebb csúszson mint ahol a 10Ft-os van, mert az feltűnő lenne, ha pont alatta lenne.

A bűvész elmondta, hogy kezünk minden részét érdemes megmutatni mielőtt belevágnak a varázslatba, de a 2 pénzzel amikor a tenyerükbe tesszik őket egyként, nem érdemes sokat vacakolni, csak gyorsan rakják bele, zárják be, és jöhet a többi lépés.

A résztvevők lelkesen gyakorolták a megismert bűvésztrükköket, többen sikeresen elsajátították a tanultakat. A fiatalabb gyerekek kitartóan szurkoltak idősebb társaiknak, ismerőseiknek, egy-egy sikeres trükk után hangosan éljeneztek. Volt, akinek hosszas gyakorlás után sikerült a varázslat, de a bűvész elmondta, hogy neki is rengeteg gyakorlásra van szüksége, hogy tökéletesen tudjon kivitelezni egy illúziót, ne csüggedjenek, gyakoroljanak! Megtanulhatták a résztvevők, hogy sosem szabad feladni és hogy a folyamatos tanulás, kitartás, gyakorlás mindig látványos eredményhez vezet.

Az igazság az, hogy a bűvésztrükkök tanulása nem csak szórakoztató, hanem számos előny is jár:

- Fejleszti a kézügyességet és a finommotorikus készségeket: A bűvészkedéshez szükséges kártyatrükkök, manipulációk és egyéb mozdulatok kiválóan fejlesztik a kézügyességet és a finommotorikus készségeket.
- Növeli a magabiztosságot: A bűvésztrükkök megtanulása és bemutatása megerősítheti az önbizalmat és növelheti a kommunikációs készségeket, hiszen a bemutató során szükség van összpontosításra, kreativitásra és bizalomra.

-
- Segít az emlékezet fejlesztésében: A bűvésztükkök megtanulása során számos információt kell megjegyezni majd alkalmazni.

A hagyományos gyümölcsfajták termesztéséről, szaporításáról és felhasználásáról egy helyi ormánsági szakember tartott előadást, aki a Dráva menti gyümölcsstermesztésről is írt könyvet, valamint sokat tett eddig is a környezetben az emberekért, a helyi gazdálkodásért.

A jelenlévők megtudhatták, hogy a faápolás tudománya az egyik legfontosabb terület a növényvédelem és a környezetvédelem szempontjából. A faápolás magában foglalja a különböző fafajták megismerését, azok növekedési folyamatainak elemzését, valamint az egészséges fák megőrzéséhez és a beteg fák gyógyításához szükséges technikák megismerését.

Az egészséges fák fontos szerepet játszanak a környezetünk védelmében. A fák megkötik a szén-dioxidot, oxigént termelnek, tisztítják a levegőt és csökkentik a hőmérsékletet. Emellett az erdők és az egyéb zöldfelületek fontos élőhelyeket biztosítanak az állatoknak és a növényeknek. A faápolás tudománya segíthet abban, hogy az erdők és a zöldfelületek egészségesek maradjanak, és védelmünk alatt álljanak.

Az egyik legfontosabb technika a faápolás során a metszés. A helyesen végrehajtott metszés lehetővé teszi, hogy a fa megfelelő formát kapjon, illetve a beteg, sérült vagy elhalt ágak eltávolításával segíti a fát abban, hogy megőrizze egészségét és növekedési potenciálját. A metszés során azonban nagyon fontos figyelembe venni a fafajtát és a metszés célját. A fafajtaától függően a metszésnek különböző időpontokban kell megtörténnie, és a metszési technikáknak is különbözőeknek kell lenniük.

A metszés pontos technikáját a tanulókör résztvevői megtanulhatták, a helyszínen kipróbálhatták. Megismerték a metszésre leggyakrabban használt eszközöket. Favesszőn kipróbálhatták, mi a metszés ideális helye, formája. A tanulókör résztvevői elsajátíthatták a metszéshez szükséges eszközök biztonságos használatát is.

A faápolásban használt egyéb technikák közé tartozik a növényvédelem, a permetezés, a trágyázás, az öntözés és a faültetés. A faápolóknak meg kell ismerniük a különböző növényvédő szereket és azok alkalmazásának megfelelő módját, valamint a trágyázás és az öntözés helyes technikáit is.

Az oltási eljárások a helyszínen bemutatásra kerültek, hogy hogyan a legcélszerűbb a megvalósítás. Lehetőségük volt a jelenlévőknek, hogy kipróbálják a bemutatott oltási technikák kivitelezését. A tanulókör vezetője türelmesen segített az érdeklődőknek, miközben magyarázta azt, hogy mit miért az elmondottak alapján érdemes eljárni. Többen kérdeztek metszéssel és ültetéssel kapcsolatban is, a résztvevők által feltett kérdésekre nem csak a tanulókör vezetője, hanem a tanulókör többi résztvevője is a saját tapasztalatait megosztotta a többi résztvevővel.

A tanulókört úgy terveztük, hogy a téli-tavaszi időszakban már mindenki tudja hasznosítani a tanulókörön szerzett tudását. Az utóbbi években a magyar gyümölcsfajták iránti érdeklődés visszaesett, és az importált fajták egyre inkább elterjedtek. Ezért fontos, hogy támogassuk a magyar gyümölcsfajták termesztést.

5.5.1. TAPASZTALATOK

A tanulókörök megszervezésébe és lebonyolításába igyekezett a projekt minden települést bevonni, minden településen legalább egy alkalmat megvalósítani. Ami sikerült is.

A másik fő cél volt, hogy minél sokrétűbb legyen a tanulóköri paletta, minél több témakörben sikerüljön megvalósítani eseményeket: tágabb értelemben 7 különböző, szűkebb értelemben 6 tematikai irányvonal mentén valósultak meg tanulókörök.

A Felhívás alapján félévente egy új tematika alapján kellett megvalósítani a tanulóköröket. Ezt a követelményt a COVID járvány miatt és a tagcsere elhúzódása okán nem sikerült tartani.

A tanulókörök meghatározása a Helyi Cselekvési Tervben megtörtént, ütemezését a rendezvénynaptár is tartalmazza. A konzorciumot alkotó településeken összesen 18 tanulókör foglalkozás valósult meg különböző témakörökben. A tanulókörök meg- és újra tervezésekor adaptálásra kerültek az Útmutató 3.2.2.4. pontjában foglaltak azzal, hogy a Helyi Cselekvési Terv és a rendezvénynaptár tekinthető a tanulókörök megtervezésének, és ütemezésének alapdokumentumának. A helyi javaslatok, igények adják meg azt a tematikai keretet, amelyben közösségfejlesztési tevékenység a tanulókörben megvalósul. Ezeket a településeken közreműködő érintettek segítik. A tanulókörök lebonyolítása a szakmai vezető feladata, amelyet megoszt a helyi témavezetővel, illetve témavezetőkkel (ez alatt értendők a szakértők, illetve a témában jártas helyi önkéntesek is).

A 8-10 fő aktív részvétele a tanulókörök megszervezésében a helyi motiváció tekintetében gyakorlatilag nem megvalósítható, de pár önkéntest mindig sikerült találni. A projektben a tanulókörök dokumentációja a projekt megvalósítása során a szakmai vezető kezelésében volt. A programokról készített szakmai beszámoló volt tekinthető az Útmutató szerinti jegyzőkönyveknek.

A tanulókörök esetében mindig valamelyik önkormányzat biztosította a helyszínt, kivéve a hitéleti programokat, továbbá az adott településről érkeztek az önkéntesek.

A létszámok rendkívül változóak voltak, kevésbé voltak magasak a sütés-főzés tekintetében, de jóval meghaladta a várakozásokat az Elsősegélynyújtás, a bűvészes, a hitéleti és a készségfejlesztő tanulókör.

Szintén sikeresnek tekinthetők egyes tanulókörök abban a tekintetben is, hogy a Helyi Cselekvési Tervben meghatározott megvalósítandó tevékenység, a helyzetelemzésben feltárt problémára reflektálva a helyben elérhető informális tanulási lehetőség hiánypótló megoldását szolgáltatta.

5.6. KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁG ÉS BŰNMEGELŐZÉS PROGRAMOK

A projekt keretében a települési szinten kerültek megszervezésre a közlekedésbiztonsági, bűnmegeelőzési és közbiztonsági rendezvények. A rendezvények megvalósításával egy, a területen jól ismert vállalkozót bízott meg Vajszló Nagyközség Önkormányzata, ők vonták be a Megyei Rendőrfőkapitányságot és a helyi Polgárőrséget is a rendezvényekbe.

A különböző bűnmegeelőzési és közbiztonság javítását előtérbe helyező programok 2022. augusztus végén a Bűnmegeelőzési táborral kezdődtek, és 2022.12.18-án volt a programsorozat zárása. Ez időtartam alatt 17 rendezvény, illetve esemény volt az időseknek, a családoknak, a gyerekeknek, függetlenül attól, hogy óvodás, alsós vagy felső tagozatos iskolás, vagy éppen SNI gyerekekről volt szó. Az öt közlekedésbiztonsági program 2022.09.23-2022.12.12. között valósult meg.

Az Európai Unió Tanácsa 2001. május 28-án hozott döntése értelmében a bűnmegeelőzés minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést előidéző okok hatásának mérséklésével, vagy a sértetté válás megelőzésével. A 38/2012. (III.12) Kormányrendelet, illetve ennek melléklete a 1744/2013. (X.17.) Kormányhatározat - a Nemzeti Bűnmegeelőzési Stratégia - megfogalmazza azokat az alapelveket, beavatkozási területeket, illetve intézkedéseket, amelyek alapján középtávon, illetve hosszútávon, megfelelő együttműködéssel elérhetők a kitűzött biztonsági célok.

A bűnmegeelőzés alapelve a társadalom hagyományos közösségeiben meglévő szolidaritás támogatása, az alulról induló, összefogáson alapuló kezdeményezések felkarolása.

A bűnmegeelőzés az egész társadalom közügye, melyben az állami szervezeteken kívül önkormányzati, civil és egyházi szervezetek, a gazdaság szereplői, tágabban fókuszban a családok és maguk az állampolgárok vesznek részt. Akkor sikeres, ha a szereplők mindent megtesznek az áldozattá és az elkövetővé válás megelőzéséért, a bűnalkalmak csökkentéséért és a bűnisméltés megelőzéséért.

A bűnmegeelőzési tevékenység résztvevői, többek között: rendőrség, büntető-igazságszolgáltatás, önkormányzatok, nevelési-oktatási intézmények, gyermekvédelmi intézményrendszer, családsegítő szolgálatok, egészségügyi ellátórendszer, Igazságügyi Szolgálatok, büntetés-végrehajtási szervezet, egyházak, civilszervezetek, polgárőr egyesületek, kulturális intézmények, sportegyesületek, gazdasági élet szereplői, családok, a társadalom egyes tagjai.

A projektben érintett települések bűnügyi statisztikáinak elemzéséből megállapítható, hogy kisebb súlyú bűncselekmények váltakozó tendenciában előfordulnak. A települések közbiztonsága átlagosnak, inkább jónak értékelhető.

Az érintett települések által megvalósított jelen projekt eredményeként amellet, hogy célzottan csökkenteni kívánják az áldozattá válás veszélyét, fejlődik a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, erősödik a civil aktivitás, kialakulnak, illetve megerősödnek a szükséges

kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, településrészekhez, térséghez való kötődés.

Az együttműködésben tervezett beavatkozások hozzájárulnak egy pozitív jövőkép kerül felvázolásra az emberek számára, erősödik a helyi kötődés, szorosabb lesz a kapcsolat a helyi lakosság, valamint a projektben közreműködő önkormányzatok között, nő a közbiztonság a településeken, biztonságosabb lesz a közlekedés, fokozódik az együttműködés a környező településekkel, a települések imázsa javulni fog, a lakosság jobban bevonásra kerül a települések fejlesztéseibe és egy biztonságosabb, élhetőbb környezet kerül kialakításra.

Helyi bűnmegelőzési stratégia és végrehajtási terv készült a konzorciumra.

A két programsorozaton összesen 830 fő vett részt, közülük 457 fő nő.

A projekt szempontjából stratégiai célterületek:

✓ A közbiztonság fokozása

Az állampolgárok szubjektív biztonságérzetének javítása, a bűnözést eredményező folyamatok kontrollálása, valamint a bűnözés mennyiségi csökkentése csak átfogó célkitűzések meghatározásával valósítható meg. A legfontosabb célkitűzéseket specifikus célkitűzések elérésével lehet konkretizálni. A prioritások és az azokon belül található beavatkozási területek adják azt a keretrendszert, amelyben a konkrét feladatként jelentkező intézkedések definiálhatók.

- **Közösségi rendészet megteremtése:** A közösségi rendészet a közösségek biztonságának megteremtése érdekében végzett tevékenység. Része annak a rendőrség által végzett rendészeti munkának, amelynek fő célja a közbiztonság megteremtése és fenntartása. A közösségi rendészeti tevékenység az adott település rendőrségének olyan működése, amely ezen új filozófia alapján törekszik a helyi közösség legszélesebb körének bevonásával a közbiztonság és a biztonságérzet megteremtésére, a rendőrség és lakosság közötti bizalom kialakítására, ezáltal is az életminőség javítására.
- **Vagyonvédelem:** A tulajdonhoz való jog a modern demokráciák egyik alappillére. Az állampolgárok tulajdonának védelme közhatalmi eszközökkel az állam egyik alapvető feladata, ugyanakkor az állam nem lehet kizárólagosan felelős a tulajdon garantálásában. A viktimológia által bizonyított, hogy a bűncselekmények egy részében a sértett maga is „közreműködik” azzal, hogy valamilyen módon lehetővé teszi, vagy megkönnyíti annak végrehajtását.

✓ Az időskorúak védelme

Az időskorúak sérelmére jellemzően vagyon elleni bűncselekményeket követnek el. Ezen bűncselekmények helyszíne többnyire az idős emberek otthona, esetenként a közterület. Gyakran előfordul, hogy a „trükkös” lopás észlelésekor az áldozatok ellenállását követően a vagyon elleni bűncselekmény akár testi épséget is veszélyeztető erőszakos bűncselekménnyé alakul át. Az időskorúak gyengülő szellemi állapotát, hiszékenységét kihasználva a trükkös lopások

---

elkövetői (rendszerint kettő vagy több személy, de előfordult egyedüli elkövető is) a legkülönbébb ürügyeket találják ki annak érdekében, hogy bejussanak az idős személyek otthonába.

✓ Gyermek- és ifjúságvédelem

A gyermek- és ifjúságvédelem, a fiatalok nevelése annak érdekében, hogy a társadalom hasznos tagjaivá váljanak, az egész társadalom és az állam egyik legfontosabb és legalapvetőbb feladata és értéke. A gyermek és ifjúságvédelem célcsoportját a 0-24 éves korú gyermekek és fiatalok alkotják. Ez a korcsoport kiemelten veszélyeztetett, ezért a stratégia kiemelten fókuszál a tagjaira. A gyermek- és ifjúságvédelem területén elsődlegesen fontos szerepet játszanak az úgynevezett nevelési és kulturális szinterek, amelyeknek elengedhetetlen szerepe van a fiatalok védelmében, a védelmi mechanizmusaik kialakításában, az erkölcsi normák közvetítésében, az emberré válásban, a jogkövető magatartás kialakításában. Ezek a család, a nevelési-oktatási intézmények és a hasznos szabadidő-eltöltés szinterei.

A legszervezettebben és leghatékonyabban a nevelési-oktatási intézmények színterén lehet olyan beavatkozási pontot kialakítani, amely hosszú távon hat, amennyiben tudatosan célozza meg a fiatalok elkövetővé és áldozattá válásának megelőzését.

A pedagógusokat el kell látni a legfontosabb – a bűncselekmények megelőzését szolgáló – információval. Erősíteni kell a szülők tanárok együttműködését a sikeres megelőzés érdekében.

✓ A bűncselekmények áldozatainak segítése, az áldozattá válás megelőzése

A kriminálpolitika napjainkra már felismerte, hogy az elkövetők alapvető emberi jogainak betartása mellett az áldozatok jogait is biztosítani kell. Az állam áldozatpolitikai feladatai, ezen belül áldozatsegítési kötelezettsége is, egyrészt az állami büntetőhatalom monopóliumából, másrészt a bűnmegelőzés alapjogi céljából és az állam azon kötelezettségéből ered, amely szerint az alapvető jogok tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelezettsége. Az állam alapjogvédelmi kötelezettsége magában foglalja, hogy pozitív intézkedésekkel gondoskodik az érvényesülésükhöz szükséges feltételek kialakításáról. Az állam nem lehet tétlen az olyan helyzetekkel szemben, amelyek az alapjogokat sértik, ilyen esetekben az összes rendelkezésre álló eszközzel, mindig fel kell lépnie.

✓ Áldozattá válás megelőzése

A célterület szempontjából meghatározó terület az áldozattá válás megelőzése. Az áldozattá válás megelőzéséhez elengedhetetlen a szükséges információk eljuttatása az állampolgárokhoz. Kiemelten kell kezelni azokat a csoportokat, amelyek fizikai, pszichikai állapotuk miatt is fokozottan veszélyeztetettek, mint például a gyerekek, időskorú, magányosan, elszigetelten élő személyek, nők, stb. Ezen tevékenység keretében, minél gyakrabban, minőségi tájékoztatást kell adni az érintetteknek, illetve érzékenyíteni a problémával kapcsolatosan a környezetükben élőket, hozzátartozókat.

Bűnmegelőzési stratégiában a célok megvalósítása érdekében megfogalmazott (javasolt) intézkedések:

- tájékoztatás nyújtása a területen dolgozó családsegítő és civil szervezetek bevonásával az érintetteknek, továbbá
- a helyi lakosság érzékenyítése a problémakörrel kapcsolatban.

A programelemek, mint beavatkozási pontok nem kezelhetők külön-külön, azok szinergiában, egymásra épülve értelmezhetőek. A lakosság településenként, a helyben szokásos módon (meghívó, szórólap, plakát) értesült a rendezvény aktuális programjainak helyéről és idejéről.

A meghívók programonként, a szórólapok – plakátok település szinten (adott településen megvalósuló programok felsorolásával) készültek.

- ✓ Közlekedésbiztonsági programok

Közlekedésbiztonsággal, közlekedési kultúra fejlesztésével kapcsolatos programok megvalósítása volt a cél. A programsorozat célja a konzorciumot alkotó településeken élő lakosság közlekedésbiztonságának javítása, kerékpáros kultúra kialakítása és javítása, vezetéstechnika fejlesztése volt. A tevékenység eredményeként javulást vártak a szervezők a teljes lakosság közlekedésbiztonsága, a kerékpárosok attitűdje tekintetében. Továbbá a gyermekek sokkal jobban tisztában lesznek a KRESZ szabályaival, a gépjárművezetők részéről ismétlésre kerülnek a KRESZ szabályok, illetve javul a vezetéstechnika.

- ✓ Közlekedésbiztonsági kerékpáros kiadvány készítése kicsiknek és nagyoknak

A megvalósító (Vállalkozó) egyeztetve a Megrendelővel, 2 000 példányban - A5 méretben elkészítette a közlekedésbiztonsági kiadványokat, amelyeket a Záró rendezvényen is osztottak az érdeklődőknek.

5.6.1. BŰNMEGELŐZÉSI ÉS KÖZBIZTONSÁG JAVÍTÁSÁT ELŐSEGÍTŐ PROGRAMOK

Program	Program ismertetése	Alkalm Megvalósítási helyszín
Helyi bűnmegelőzési stratégia és végrehajtási terv kidolgozása és megvalósítása	Helyi bűnmegelőzési stratégia kidolgozása, következtetések levonása, célkitűzések meghatározása. Ezek ismeretében a végrehajtási terv elkészítése.	1 db Vajszló

<p>Óvodai programok</p>	<p>Játékos, mesés foglalkozások óvodásoknak. A korosztályuknak megfelelő veszélyhelyzetek bemutatása bábozás és szituációs játékok segítségével. Eszközök, módszerek: szituációs játékok, bábszínház, vagy bábozás,</p>	<p>6 csoport Vajszló</p>
<p>Bűnmegelőzési interaktív továbbképzés pedagógusok részére</p>	<p>Célja az általános iskola alsó és felső tagozatában tanító pedagógusok számára az alapvető bűnmegelőzési prevenciós információk és ismeretek elsajátítása, majd azok továbbadása a tanulók felé. Koncentráció a Nemzeti Alaptanterv „Családi életre nevelés” és „A testi és lelki egészségre nevelés” célkitűzéseire.</p>	<p>2 csoport Vajszló</p>
<p>Programok alsó tagozatos korosztály számára</p>	<p>Klubnapok alsó tagozatos korosztály számára 4 kiemelt témában: 1. áldozattá válás 2. internet veszélyei 3. rendőrség, polgárőrség feladata 4. érzékenyítés Eszközök, módszerek: Erdőváros meséi 1-2, szituációs játékok, mesefeldolgozás</p>	<p>4 alkalom Piskó</p>
<p>Iskolai programok felső tagozatos korosztály számára</p>	<p>Klubnapok felső tagozatos korosztály számára 6 kiemelt témában: 1. áldozattá válás; 2. internet veszélyei; online függőség 3. kábítószer és hatása, egészségfejlesztés; érzékenyítés, 4. környezeti értékek, kulturális örökség tisztelete; 5. erőszakmentes konfliktuskezelés, agressziókezelés; 6. rendőrség, polgárőrség feladata, szerepük, jelentőségük a település életében; Eszközök, módszerek: - Előadás - Szituációs játékok (drámapedagógiai eszközök) - Prevenciós filmek: - Miért? - Győztess légy, ne áldozat - Cyberbully - Vigyázz, mit osztasz meg</p>	<p>6 alkalom Piskó</p>
<p>Bűnmegelőzési tábor</p>	<p>Célcsoport az általános iskolák felső tagozatos diákjai. Programok: áldozattá válás; internet veszélyei; érzékenyítés; kábítószer, egészségfejlesztés; környezeti értékek, kulturális örökség tisztelete; erőszakmentes konfliktuskezelés, agressziókezelés; rendőrség, polgárőrség feladata, szerepük, jelentőségük a település életében; Használt eszközök - Előadás,</p>	<p>1 db 4 nap Vajszló</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Szituációs játékok (drámapedagógiai eszközök), - Magyarázat - Megbeszélés - Beszélgetés, konzultáció - Szemléltetés - Prevenációs filmek: - Miért? - Győztess légy, ne áldozat - Cyberbully - Vigyázz, mit osztasz meg <p>A tábor 4 napos, mely tartalmazza a szállást, étkezést, oktatást, felügyeletet, eszközöket.</p>	
Önvédelmi képzés	<p>Tudatosságnövelés, az önvédelem képességének fokozása.</p> <p>Program: vészhelyzet felismerés, konfliktus kerülés, technikai és taktikai megoldások oktatása gyerekeknek</p>	2 sorozat × 6 csoport Vajszló
Családok számára programok	<p>A család minden tagjának szóló programok akár az időssek otthonában, nyugdíjas klubokban, közösségi házban, esetlegesen Falunapok keretében.</p> <p>Korosztályoknak megfelelően külön, vagy együtt tartott programok valósulnak meg.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tájékoztató előadások témái <ul style="list-style-type: none"> • A család szerepe • A család és az iskola szerepe, összehangolt feladatai • A média hatása • Generális prevenció • Áldozattá válás Internet veszélyei • Alkohol, kábítószer hatásai • Önvédelmi, otthonvédelmi eszközök 2. Játszóház, kézműves foglalkozás, filmvetítés gyerekeknek 3. Családi akadályverseny a bűnmegelőzés témakörében. 4. vagyonvédelemmel kapcsolatos prevenciók pult – eszközök bemutatása, rendőr szakértőkkel személy- és vagyonvédelmi tanácsadás 5. Családi „festmény” készítése a adott témában – az elkészült alkotások kiállítása a közösségi házban. 6. Eredményhirdetés: <ul style="list-style-type: none"> - a legaktívabb családi cím kiosztása, jutalmazása - előzetesen – a gyerekeknek – meghirdetett verseny értékelése, díjazása 7. Közös ebéd elfogyasztása zárásként. <p>Használt eszközök, módszerek: tájékoztató előadások, filmvetítés, szituációs játékok</p>	3 alkalom Veji Piskó Vajszló

Programok SNI-s tanulók számára	Klubnapok sajátos igényű tanulók számára, ahol a képességeiknek megfelelő eszközöket és módszereket alkalmazva ismerkedhetnek meg a 4 kiemelt témával: 1. áldozattá válás 2. internet veszélyei 3. rendőrség, polgárőrség feladata 4. konfliktusok és azok kezelése Eszközök, módszerek: szituációs játékok, mesefeldolgozás	6 alkalom Veji Piskó
Kiadvány készítés	Kiadvány készítése általános iskolásoknak az Internet veszélyeiről. Méret: 4 oldal, A5	500 db Vajszló
„Védd a vagyonodat, értékeidet!”	Vagyonvédelmi előadás a felnőtt, kiemelten az idősebb korosztály számára. Lakatok, záruk, biztonsági rácsok, mozgásérzékelők, riasztóberendezések bemutatása. Szakemberek tanácsadással egybekötve mutatják be a használatukat. kérdőívet kitöltve mindenki a saját helyzetére vonatkozóan kaphat személyre szabottan tájékoztatást, segítséget a továbbiakra vonatkozóan. A térfigyelő rendszer bemutatása.	3 alkalom Veji Piskó
Záró rendezvény	Bemutatásra kerülnek a program eredményei. Mindenki elmondhatja egy „megterített asztal” mellett a saját tapasztalatait, összegzésre kerülnek azok. A résztvevőknek átadjuk a projekt során elkészített kiadványt. 2 MP HD felbontású 4 kamerás éjjellátó kamera rendszer ajándékozása.	1 alkalom Vajszló

✓ Bűnmegelőzési tábor: 2022.08.22-25.

A bűnmegelőzési és közbiztonság programsorozat a bűnmegelőzési táborral kezdődött. Vajszlóról és Piskóról 18 általános iskolás korú gyermek vehetett részt Vajszlón megrendezett Bűnmegelőzési táborban.

A résztvevők számára napi háromszori étkezésein túl, változatos, élményekben és ismeretekben gazdag programokat biztosított a projektelem.

Mivel minden település jövőjének meghatározója a felnövekvő generáció, így ez a program is őket helyezte a középpontba. A tábor ezen célok teljesítése érdekében a fiatal korosztály körében prevenciók célokat szolgált. Az alkalmazott pedagógiai eszközök, módszerek és alkalmazási területek a tábor programjában jól nyomon követhetők, ugyanakkor alkalmazkodnak a résztvevők korosztályi igényeihez, szükségleteihez.

A nehézségek ellenére a tábor időtartama és struktúrája és a gyerekek létszáma számos módszertani lehetőség alkalmazását nyújtotta. A gyerekek életkorának megfelelően sok volt a szituációs játék, a játék, melyekhez felvezetésül beszélgetések, megbeszélgetések szolgáltak esetenként szemléltetéssel kiegészítve.

A szituációs játék során a gyerekek egy (konfliktus) helyzetben öltenek magukra szerepeket és az interakciójuk során kerül megoldásra a helyzet. Fontos, hogy a szituációs játékban az adott foglalkozás vezetője, a közreműködő felnőtt beavatkozhat, hogy a végén az elérni kívánt cél teljesüljön (ne legyen káosz, illetve extrém esetben verekedés, sértődés a vége). A szituációs játék során ezért igen nagy a foglalkozásvezető felelőssége. A gyerekek életkorának megfelelően így csak válogatott esetekben és rövidebb, a gyerekek számára érthető szituációkban került sor az alkalmazásukra. A szituációs játék ugyanakkor a gyerekek számára élményt, tartós „gyakorlati” tudást biztosít és fejleszti az empátiát, az érzelmi intelligenciát.

A játék során a győzelem elérése a cél, de ez lehet egy másik csapat legyőzésével, vagy egy helyzet megoldása is. A játékok a tábor folyamán több célt szolgálnak: a vetélkedők a csapat-szellem, a közösség erősítését, egyes fogalmak jelentésének elmélyítését szolgálják, esetenként a megszerzett tudás hasznosítását, illetve a motiváció fenntartását.

Klasszikus gyakorlati foglalkozás keretében ismerhették meg a gyerekek az elsősegély nyújtás alapjait.

A gyerekek és a foglalkozásvezető közös munkáján alapuló irányított megbeszélés, beszélgetés interaktív formájában történt egyes témák feldolgozása, illetve a fogalmak jelentésének megismerése. A beszélgetéseket a foglalkozásvezetők és közreműködők az elméleti tudásanyag átadásánál alkalmazták. A beszélgetés a szituációs játékok előtti felkészítést szintén szolgálták, mivel annak elengedhetetlen feltétele az egyes szerepkörök, személyiségek viselkedésének előzetes megismerése. A beszélgetésekhez esetenként szemléltetés is kapcsolódott.

A táborban az egyetemes és nemzeti örökségek és értékek bemutatása esetében beszélhetünk egyedül klasszikus előadásokra jellemző módszertanról limitált időben.

Pedagógiai követelmény, hogy az adott tematikában előírt „tanulás” mellett a szabadidő hasznos eltöltésére irányuló foglalkozásokat is tartani szükséges, mivel a gyerekek koncentrációja csak véges időtartamban tartható fenn egy adott témakörben. Ahogy az iskolában sem egyféle tantárgyból áll egy tanítási nap, e pedagógiai követelményeknek eleget téve pár lazábban kapcsolódó programelem is bekerült a tábori napokba, így a játékok, kreatív foglalkozások stb.

A gyerekek választhattak az ügyességi játékok, csapatversenyek, manuális tevékenységek, kulturális- és sportprogramok stb. közül. A programok célja minden esetben a készségeik, képességeik fejlesztése volt kötetlen (nem tanítási) formában, valamint a tábori közösség kialakítása (ismerkedés) és fejlesztése.

A táborral több célt is szeretnénk volna megvalósítani:

1. Tematikus tábor lévén, a pályázatban előírtakkal (bűnmegelőzési és közbiztonság javítását célzó tudás és készségfejlesztés) megismertetni a gyerekeket.

---

2. A gyerekek új élményekhez juttatása.

3. A hosszú, otthon eltöltött idő után, egy kicsit mentesíteni a szülőket.

A fentiek mellett még célunk volt a közösségfejlesztés is, amelyet különböző szabadidős programok keretén belül igyekeztünk megvalósítani a jelenlévőknek.

A gyermekek első nap délelőtt érkeztek meg a táborba. Az első nap kezdete az ismerkedés jegyében zajlott, de természetesen a tematikus jellegből adódóan, kiemelt témák is terítékre kerültek. A „táborhely” elfoglalását követően a bemutatkozó foglalkozásra került sor, ahol a gyermekek és a szervezők megismerhették egymást. Itt több csapatépítő játék segítségével igyekeztünk az egymás iránti bizalmat kiépíteni. Fontos, hiszen több teljes napot is eltöltöttek ezután egymással.

Kötetlen beszélgetés során jártuk körbe a konfliktuskezelés és az áldozattá válás megelőzése témakörét. Sajnos, egyértelműen az rajzolódott ki, hogy náluk a leggyakoribb megoldási mód a testi vagy verbális erőszak. Igaz ez a fiúkra és a lányokra egyaránt. A vulgáris beszéd már az alapszókészletükbe épült be, nem is értik, hogy mi ezzel a gond.

Az érzékenyítés sokkal több, mint egy egyszerű tájékoztatás, hiszen nem csak ismereteket ad át, hanem a hozzáállás és a viselkedés megváltozását is célul tűzi ki. Gyakorlatilag azt szeretnénk, hogy az emberek sokkal figyelmesebbek, toleránsabbak és elfogadóbbak legyenek embertársaik iránt. Legyenek nyitottabbak a másik felé, és tudatosan figyelmen kívül tudják hagyni az előítéleteiket, és képesek is legyenek ezeket kezelni a mindennapi helyzetekben. Természetesnek veszik, hogy vannak tőlük különböző adottságú vagy tőlük eltérő életet élő emberek, akik ugyanolyan emberek, mint ők. Az érzékenyítés során játékos formában próbálták ki a gyerekek a különböző élethelyzeteket, saját élményeken keresztül tapasztalják meg azokat a nehézségeket, melyekkel minden nap szembesül egy fogyatékosággal élő kortársuk.

A második nap célja a Pécsi Állatkert meglátogatása volt. A bűnmegelőzési programoknak nagyon fontos része a környezeti értékek, a kulturális örökség tisztelete. Tilos a természeti, épített és kulturális értékek és örökségek védett elemeinek veszélyeztetése, megrongálása, megsemmisítése, meghamisítása. Védelmük közérdek, megóvása mindenkinek kötelessége. Éppen ezért fontos már ezekkel a lehető legkorábban megismertetni mindenkit. Az Állatkert meglátogatása a természeti értékek, a biológiai sokszínűség megőrzését állította a központba. Pécs városa a magyar és az egyetemes kultúra és történelem szempontjából is kiemelten fontos szereppel bír, így ez kellő keretet adott a programnak.

Az Állatkertben külön vezetőt kértünk a csoportnak, hogy szakavatott ember vezessen végig bennünket. Szerencsére sikerült egy olyan kísérőt kaptunk, aki nagy hozzáértéssel mesélt az állatokról érdekesebbnél érdekesebb történeteket. Türelemmel válaszolt a gyerekek kérdéseire, akik nagyon érdeklődők és nyitottak voltak minden iránt. Az állatok megtekintése mellett lehetőséget kaptunk a majmok etetésére is. Hatalmas élményt jelentett ez a gyerekeknek, hiszen bemehettek a ketreche, és a kezükből etethették a majmocskákat, akik kíváncsian ugrottak a vállukra is. Lehetetlen felsorolni azt a sok új információt, amelyhez hozzájutottak a

gyerekek. Érdekes volt megtapasztalni, hogy a nagy „vagány” gyerekek is mennyire élvezték ezt a programot.

Az ebédet Pécssett, a McDonalds-ban fogyasztottuk el. Nagy élményt jelentett ez valamennyi kisgyereknek, hiszen a többségük álmodni sem mert arról, hogy eljuthat ide. Mindenki az étel és ital mellé még ajándékot is kapott.

A szerdai program először a szenvedélybetegségek közül leginkább az internet és mobilfüggőséggel kapcsolatos beszélgetésekkel telt. Ezt követte az internet veszélyeivel kapcsolatos foglalkozások, az internetes áldozattá válás megakadályozása. A téma aktualitását növelte, hogy nagyon őszintén meséltek a saját élményeikről is. Egy osztálytársuk éppen ez idő tájt vált internetes zaklatás áldozatává, és ez nyilvánosságra is került. E mellett többen is kerültek már ilyen helyzetbe, de a szüleik nem tudnak róla semmit otthon.

Ezután visszatértek a nemzeti és kulturális örökségek témaköréhez a foglalkozásokon, amelyeket igyekeztek részben a pécsi kiránduláshoz csatolni.

Csütörtökön a függőségek és az egészség összefüggéseiről beszélgettek. A függőség okozta veszélyhelyzetek is szóba kerültek. Ehhez a témához hozzáfűzték a szervezők a rendőrség és a polgárőrség szerepét és feladatait.

A kézműves foglalkozások keretében a hagyományos ragasztós, festéses kreatív sarkok mellett helyet kapott a nemezelés is, amely a kulturális örökségünk része.

Nagyon fontos volt a gyerekek energiájának lekötése, így a koncentráció növelését támogató, de a mozgásjavító ügyességi játékok, csapatjátékok mellett íjászat és rolleres akadálypálya is volt.

- ✓ Bűnmegelőzési programok családok számára (3 alkalom)

Veji: 2022.09.10.

Piskó: 2022.11.05.

Vajszló: 2022.12.17.

Interaktív foglalkozások gyerekeknek és szüleiknek:

A kamaszok, kis kamaszok egyik legfontosabb életkori sajátossága a kíváncsiság. Ezáltal, nemcsak tudásuk, érdeklődésük, látásmódjuk szélesíthető, sajnos különböző ártó szerek és viselkedésformák kipróbálására is rávehetők. Életükben nagy szerepe van a kortárs csoportoknak, amik esetenként nem a pozitív irányú magatartásformákat erősítik bennük. A tinédzser kor és az ezzel járó változások, sok kihívást hoznak az életükbe, ugyanakkor szemléletmódjuk formálható, jó irányba terelhető, de ehhez elengedhetetlen a prevenció. A szülők bevonása a prevenció folyamatba elengedhetetlen.

Nagyon fontos cél, hogy a preventív foglalkozások során az élethelyzetek átbeszélése, feldolgozása játékos formában, kötetlen módon történjen.

A felkínált interaktív foglalkozások több nagy téma köré épültek fel, hiszen ezeknek van napjainkban a legnagyobb időszerűsége:

- Szendélybetegségek
- Mobilfüggőség

-
- Az internet veszélyei

Bűnmegelőzési tájékoztatás felnőtteknek:

Kötetlen beszélgetés vagy interaktív előadás keretében a szülők tájékoztatása a fenti témakörökről. Figyelmük felhívása a gyerekek viselkedésében megnyilvánuló jelekre. Az interneten felmerülő kisebb-nagyobb veszélyhelyzetek ismertetése. Továbbá tanácsadási jelleggel megoldási alternatívák bemutatása.

Játszóház, kézműves foglalkozás gyerekeknek:

Nagyon fontosnak tartottuk, hogy azoknak is biztosítsunk programot, akik szeretnek manuális tevékenységekkel is foglalatostkodni. Több, kézműves dologgal készültünk, amelyet szívesen készítettek el a gyerekek és szüleik is. Mivel a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia központi része a kulturális örökség is, így a nemezeléssel való megismertetése a gyerekeknek éppen ezt a cél szolgálta. A gyapjúval való foglalatosság, felhasználása a magyarság egész történelmében megfigyelhető. Amíg készültek az alkotások, a legfontosabb tudnivalókat is megismerehették az érdeklődők, hiszen nagyon sok információt kaphattak a foglalkozást tartótól.

A Rolleres akadálypálya az egyik legnépszerűbb program, a gyerekek előzetes kívánságának megfelelően erre is lehetőséget biztosítottunk. Igazából, ha nem is kapcsolódott közvetlenül a nap témájához, de játékos – mozgásos és tanulós programnak szántuk. A legkisebbek, illetve az alsós gyerekek örömmel hajtották végre a feladatokat a felállított akadálypályán. A közlekedési jelzőlámpa is fontos eleme volt a pályának, nagyban segítette a jelzéseinek az elsajátítását és rögzítését. Szinte alig akarták abbahagyni a gyerekek ezt a feladatot. Természetesen minden alkalommal, mindenkivel átismételtük a legfontosabb szabályokat. Nagyon hangsúlyosan hívtuk fel a figyelmüket a legfontosabb közlekedési szabályokra. Még fokozottabban figyeltünk a balesetmentes játéokra, hiszen az adottságok nem voltak a lehető legideálisabbak, de a segítők kellő óvatossággal igyekeztek örömet szerezni a gyerekeknek.

Az íjászat szintén kapcsolható a történelemhez, így ezt is kipróbálhatták az érdeklődők. Előtte külön balesetvédelmi tájékoztatást kaptak az érdeklődők.

- ✓ Programok SNI-s tanulók számára (6 alkalom)

Vejti: 2022.09.10. (4 alkalom)

Piskó: 2022.12.15. (2 alkalom)

A kiskamaszok és a kamaszok életkorukból adódóan gyakorta lázadnak a család, a közösség szabályai és elvárásai ellen. A kortársak hatása mindent felülír az estükben. Ezek következtében nagyon könnyen lesznek azok az áldozatok, akiket mások szednek rá és így lesznek akár elkövetők is. Éppen ezért fontos a prevenció. Fontos megtanulniuk, hogyan is tudják megelőzni, vagy baj esetén megoldani az adott helyzetet. Különösen igaz ez az SNI-s gyerekekre, hiszen nekik sajátos adottságaik, képességeik miatt még nehezebb bizonyos esetekben.

A sajátos Nevelési Igényű (SNI) gyermekek fogalmát a következőképpen határozza meg a hatályos köznevelési törvényünk:

„Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi

vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.” (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről)

- Ezeknek a fogyatékosággal vagy részképesség zavarral küzdő gyerekeknek speciális – gyógypedagógiai - eszközökre és módszerekre van szükségük a saját képességük szerinti fejlődésükhöz.
- Mivel értelmi képességeiktől függetlenül kerülhetnek vészhelyzetbe gyerekek, így a tanulási nehézségekkel küzdőket ugyan úgy fel kell készítenünk ezek elkerülésére vagy megoldására. Természetesen velük, sokkal lassabb tempóban, kisebb feldolgozandó anyagmennyiséggel a gyógypedagógiai módszerek és minden lehetséges eszközök felhasználásával tudunk eredményeket elérni. Nincs lehetetlen, csak idő és szakértelem kell hozzá.

A sajátos nevelési igényű gyermek nevelése és fejlesztése tehát különleges bánásmódot igényel mindenki részéről, akik velük valamilyen kapcsolatba kerülhet.

A foglalkozások meghirdetésénél természetesen nagyon fontos volt, hogy semmilyen módon nem legyenek megcímkezve a gyerekek. Az SNI-s csoportok kiválasztása az iskolaigazgatók segítségével történt, hiszen ők tudják, hogy a gyerekek szakvéleményei alapján kik is tartoznak ide hivatalosan.

Úgy próbáltuk felépíteni a témák feldolgozását, hogy a gyerekek egyéni képességeit maximálisan figyelembe vegye. Minden lehetséges eszközt és gyógypedagógiai módszert igyekeztünk felhasználni a siker érdekében. Sokkal kevesebb anyagot dolgoztak fel – legtöbbször több játékos módszereket alkalmazva-, sokat szemléltetve és beszélgetve a gyerekeknek.

Interaktív beszélgetőkör formában történtek a témakörök feldolgozása, alapul véve az a tény, hogy nagyon szívesen beszélgetnek, csak legyen valaki, akinek ideje és kedve van meghallgatni őket. Közben kiderült az is, hogy van bizonyos ismeretanyaguk, de nagy a kuszaság.

Kiindulásként a legfontosabb fogalmak tisztázására került sor. A feldolgozott fogalmak témakörönként kerültek megbeszélésre:

- Áldozattá válás: félelem, veszélyhelyzetek, bántalmazás, áldozat, elkövető, bűnöző, rossz, jó, áruklodás, zsarolás, zaklatás, internet
- Szervedélybetegségek, az internet veszélyei: szervedélybetegség és típusai: alkohol, kávé, drog, sport, vásárlás, munka, televízió, szerencsejáték, internet, mobiltelefon, a segítségkérés formái, lehetőségei: hívószám, rendőrség, egyenruha stb.
- Rendőrség, polgárőrség: hívószám, fegyveres szervezet, egyenruha, erőszak, bűnözés, rendőr, rendőrség, fegyver, körzeti megbízott, internetes bűnözés, polgárőrség, társadalmi szervezet, járőrözés, önkéntes munka, gázspray
- Konfliktusok és azok kezelése: konfliktus, kompromisszum, érzelem, probléma, érvelés, meggyőzés, pártatlan fél, stressz, düh, düh elfojtása, verekedés, beszólás, jogok, kötelességek, döntés, következmények, felelősségvállalás, megbánás, közösség érdeke, áldozat, vétke

A beszélgetések során kiderült, hogy minden gyerek számára ismerősek voltak ezek a fogalmak, többségében tisztában is voltak a jelentéstartalmukkal.

Ezután szituációs játékok segítségével gyakoroltuk a tanultakat. A gyerekekkel közösen találtuk ki a feladathelyzeteket, majd önkéntes jelentkezés után mondták el, játszották el a gyerekek, hogy hogyan oldanák meg az adott helyzetet. A többiek a végén véleményezhették, hogy szerintük mit kellett volna csinálni.

Végezetül közösen átismételték, hogy mivel is foglalkoztak a foglalkozás alatt. Milyen fogalmakra emlékeznek? Mit jelentenek azok? és arra a kérdésre is válaszoltak, hogy Mit fogsz esetleg másként csinálni majd?

A foglalkozások végén mindenki elmondhatta a véleményét, azt is kifejthették mi tetszett, mi nem tetszett a foglalkozásokon.

- ✓ Vagyonvédelem: „Védd a vagyonedat, értékeidet!” (3 alkalom)

Vejtí: 2022.09.10.

Piskó: 2022.12.12. és 2022.12.13.

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiában (1744/2013. (X.17.) Kormány határozat) meghatározott kiemelten kezelendő beavatkozási területek kaptak a felnőtteknek szóló előadások tematikájában prioritást. Elsődleges cél a vagyonvédelem és a szubjektív biztonságérzet növelése volt. Sajnálatos módon, napjainkban sok veszély leselkedik mindannyiunkra, korosztálytól függetlenül. Akár például az utcán vagy még az otthonaikban is. Ezért fontos az – különösen valamilyen okból kifolyólag a védtelenebb - emberek megfelelő tájékoztatása személy- és vagyonvédelem témakörben.

A bűnmegelőzési tanácsok keretén belül a legnagyobb hangsúlyt az emberi jóhiszeműség kihasználása kapta. Sajnálatos módon éppen ezt használják ki a bűnözők, hogy illetéktelen anyagi javakhoz jussanak. Számos példát is megismerhettek a jelenlévők

Fontosabb témakörök:

- az utcán ért támadások, lopások;
- telefonos átverések: unokázós csalók, banki csalók;
- emailcsalások, átverések;
- bekéretőzés az otthonukba: vizet kérnek, nyereményt hoztak - közben otthon kirabolják;
- bankkártya csalások: e-mailek banktól, ismeretlen telefonszám visszahívása;
- hamis ígérekkel kecsegtető termékbemutatók;
- emberi jóhiszeműség kihasználása: pl. vöröskereszt nevében pénzt gyűjt, önkormányzati dolgozó segínyt hoz, szerszámot szeretne tárolni, házalók: toll, arany-lábos eladás;
- lakatok, zárok, biztonsági rácsok, mozgásérzékelők, riasztóberendezések hasznossága és fontossága.

Gyakorlati példák bemutatásán keresztül tapasztalatot szerezhettek önvédelmi technikákról, eszközökről, segélyhívás, segítségkérés és segítségnyújtás menetéről. Érdekes volt hallani, hogy mennyire másként gondolkodnak a rosszban sántikálók, mint a rendes emberek. A bűnelkövetők többsége ma már nem arra indul rá, hogy mi az az érték, amit meg lehet szerezni,

hanem hogy mennyire könnyű megszerezni azt, illetve mennyire lehet könnyen becsapni, rászedni őket. Ráadásul az is köztudomású, hogy az idős emberek könnyebben kihasználhatók.

A célcsoport kérésére a szülők és nagyszülők számára egy olyan bűnmegelőzési programnapot is beillesztettünk, amelynek középpontjában az internet és annak veszélyei álltak. Különösen azokról a virtuális veszélyekről volt szó, amelyek a gyerekekre és fiatalokúra leselkednek a világhálón. Ma, az internet mindent átható világában ők még fokozottabb veszélynek vannak kitéve, és ezekkel foglalkozni kell. Nem elég, ha csak velük ismertetjük meg azokat, de a szüleikkel – adott esetben a nagyszüleiket is. Meg kell próbálnunk megelőzni ezeket a bajokat, illetve megvédeni tőlük a gyerekeinket.

A foglalkozások végén az érdeklődőktől érkező kérdésekre válaszoltak a foglalkozáson közreműködők. Közösén megbeszélték a még felmerült, a témával kapcsolatos tapasztalatokat, saját élethelyzetüket.

✓ Óvodai programok (6 alkalom): Vajszló 2022.09.23.

Már óvodás korban fontos, hogy a gyerekek a nekik megfelelő módon tanuljanak, halljanak arról, hogy mennyire fontos a saját biztonságuk. Ezért azonban saját maguknak is tenni kell: Hogyan is kerülhetik el azokat a helyzeteket, amelyeknek a végén nagyobb baj is lehet majd. Fontos azt is rögzíteni, hogy tudják, kit kell keresni, ha mégis megtörténik a baj.

Az óvodai programoknál kellett talán a legnagyobb hangsúlyt fektetni a gyerekek életkorára, szükségleteire, igényeire. A korosztályi sajátosság, hogy a figyelem fenntartása, a gyerekek lekötése érdekében minél színesebb, minél játékosabb témafeldolgozásra van szükség.

A programok 3 témakörben kerültek megtartásra:

- Biztonságos környezet. Veszélyhelyzetek.
- Nem szabad bántani egymást! Érzelmek, indulatok kezelése.
- Nem szabad bántani egymást! Verekedés, agresszió, balesetek stb.

Biztonságos környezet. Veszélyhelyzetek.

A rövid bemutatkozást követően a téma legfontosabb fogalmainak jelentését próbáltuk közösen megbeszélni, illetve a számukra eddig ismeretleneket megmagyarázni. Fogalmak: Veszély, veszélyhelyzetek, bántalmazás, bűnöző, rossz, jó, árulkodás, segítségkérés, baleset, rendőrség, mentő, tűzoltóság, polgárőrség. A téma feldolgozásának főbb elemei: képes vetítés, meseolvasás, színező, témával kapcsolatos képek.

Az életkorukhoz képest viszonylag pontosan el tudják magyarázni a kérdezett fogalmak jelentését. Érdekes volt az is hallani, hogy azokat is ismerték, amiről mi nem is gondoltuk.

A Biztonság kastély című mesébe ágyazva került feldolgozásra a téma. Fontos volt, hogy a hallottak mellett vizuálisan, tehát képeken is megerősítést kapjanak a gyerekek. Mindenki saját maga választhatott egy képet és az azon látottakról mesélt a többieknek.

A következő kérdések segítségével beszéltük át közösen a mesében hallottakat:

- Milyen veszéllyel találkozta már? – saját élmények összegyűjtése

-
- Veszélyforrások, katasztrófák csoportosítása 1-1 példával történt, majd a fotók segítségével került kibővítésre, illetve rendszerezésre az eddigi ismereteik.
  - Mit tehetünk, a természeti katasztrófa esetén mit tehetünk? – Mit pakolnál a hátizsákba, ha hirtelen ki kellene költözni a házatokból?
  - Kik az idegenek? Mit hallottál róluk? Jók vagy rosszak?
  - Kiemelt hangsúlyt kapott az idegenekkel való beszélgetés, idegenektől való ajándék elfogadás, elkóborlás veszélyessége.
  - Kitől kérhetsz segítséget? Legelőször a rendőrség neve került szóba, szinte mindegyik kisgyereknél. – Mentő, rendőr, tűzoltó
  - Ezek után megbeszéltük, hogy mikor kiktől is számíthatunk segítségre, védelemre, ha veszélybe kerültünk, vagy valami baj fenyeget bennünket.
  - Nagyon fontos, hogy felkészítsük a gyermekeket a veszélyhelyzetek elkerülésére és kezelésére. Hosszú folyamat ez, és következetes rendszerességet is igényel, hiszen csak úgy lehet elmélyíteni a gyerekekben.

A legfontosabb tanácsok a következők:

- Fontos, hogy a gyerekek magabiztosan tudják szüleik nevét, telefonszámát, pontos lakcímüket.
- Jegyezzék meg a 112-es segélyhívószámot, és tudjanak annak használatáról.
- Fel kell hívni a kicsik figyelmét arra, hogy idegenekben - még ha kedvesek is - ne bízzanak meg, velük ne menjenek sehová, még útbaigazítás céljából sem!
- Soha ne szálljanak be ismeretlenek autójába!
- Ha egyedül vannak otthon, soha senkinek ne nyissanak ajtót!
- Meg kell tanítani a gyermekeknek, hogy idegentől - még ha ajándékot is kínál – ne fogadjanak el semmit!

Ezt követően szituációs játék keretén belül eljátszottuk, hogyan is kell valakitől személyesen, illetve mit is kell mondanunk a telefonba, ha segítséget akarunk kérni?

Nem szabad bántani egymást! Érzelmek, indulatok kezelése.

Már az óvodában is egyre inkább megfigyelhető a gyerekek közötti az agresszió, a verekedés, a csúfolódás, egymás kritizálása.

Fontos, hogy:

- megvédjék saját magukat vagy a társaikat az őket ért bántalmaktól,
- merjenek a velük lévő felnőttek szólni,
- otthoni családi körben az adott problémát megbeszélni.

Szükséges, hogy megtanulják azt, hogy az érzelmeik nem jók vagy rosszak. Nyugodtan lehet dühös, mérges, haragos, ugyanúgy ahogy lehet boldog, vidám, felszabadult. A viselkedése, ahogy egy érzelmi állapotban reagál társaira, családjára, környezetére, az viszont okozhat rossz, negatív kimenetelt.

Az érzelmeik kezelésének tanulása hosszú folyamat, de már óvodás korban is vannak elsajátítható módszerek ennek kordában tartására.

A témához kapcsolódóan a legfontosabb fogalmak megbeszélésével kezdtük: veszély, bántalmazás, bűnöző, rossz, jó, árulkodás, segítségkérés, veszélyhelyzetek, rendőrség.

Mit kell tenned, ha bántanak? Mit kell tenned, ha más bántanak, és Te látod? Fontos: Ne nézd tétlenül! - Kérj segítséget: a családtagjaidtól, tanáraidtól, társaidtól!

Kötetlen beszélgetés során jártuk körbe ezt a témát, amelynek során a következő kérdésekre válaszoltak a gyerekek:

- Ki volt már nagyon mérges valakire?
- Honnan tudad, hogy mérges vagy? Mit éreztél?
- Meddig tartott? Mitől múlt el?
- Mit csináljunk, ha mérgesek vagyunk?

Hogy érzed magad, ha valaki:

- Csúnyán beszél veled?
- Kedvesen megdicséri a hajadat, ruhádat?
- Elveszi a labdádat, amivel játszol?
- Segít felállni amikor elestél?

Ezek után megbeszéltük, hogy kiktől is számíthatunk segítségre, védelemre, ha veszélybe kerültünk, vagy valami baj fenyeget bennünket.

Nem szabad bántani egymást! Verekedés, agresszió, balesetek stb.

Konfliktusok és azok kezelése: Minden kisebb - nagyobb közösségben jelen van a konfliktus kialakulásának lehetősége. Igaz ez a már az óvodásokra is, így fontos ezt a témát is hangsúlyozottan kezelni. A gyerekek között kialakult konfliktusok kezelése is sokféle lehet.

Fogalmak: konfliktus, stressz, düh, düh elfojtása, verekedés, beszélés.

A foglalkozás során a főbb érzelmek kifejezés módját beszéltük meg.

- Milyen is egy szomorú – boldog, mérges – vidám ember arca, hogy beszél másokkal, milyen a mozgása?
- Megbeszélésre került kérdések: Honnan tudhatom, hogy a másoknak jó vagy rossz kedve van? Hogy tudok neki segíteni?
- Feladat: Adott képen érzelmeket kellett felismernie a gyerekeknek, majd utánozni, amit a képen láttak.

Kötetlen beszélgetés során jártuk körbe ezt a témát, amelynek során a következő kérdésekre válaszoltak a gyerekek:

- Ki volt már nagyon mérges valakire?
- Honnan tudad, hogy mérges vagy? Mit éreztél?
- Meddig tartott? Mitől múlt el?
- Mit csináljunk, ha mérgesek vagyunk?
- Ki került már valakivel valamilyen veszekedős (konfliktus) helyzetbe? Mi volt az? Hogyan oldotta meg?
- Volt, aki verekedéssel oldotta meg?

-
- Mi lett a vége a verekedésnek?

Hogy érzed magad, ha valaki:

- Csúnyán beszél veled?
- Elveszi a labdádat, amivel játszol?

Ezek után megbeszéltük, hogy kiktől is számíthatunk segítségre, védelemre, ha veszélybe kerültünk, vagy valami baj fenyeget bennünket.

- ✓ Iskolai programok alsó tagozatos korosztályok számára (4 alkalom): Piskó 2022.11.05.

Kisiskolás korban már nagyon fontos, hogy a gyerekek a nekik megfelelő módon tanuljanak, halljanak arról, hogy mennyire fontos a saját biztonságuk. Ezért azonban saját maguknak is tenni kell. Hogyan is kerülhetik el azokat a helyzeteket, amelyeknek a végén nagyobb baj is lehet majd. Fontos azt is rögzíteni, hogy tudják, kit kell keresni, ha mégis megtörténik a baj.

Feldogozott témakörök:

- áldozattá válás, biztonság
- veszélyhelyzetek, internet veszélyei
- rendőrség, polgárőrség
- érzékenyítés

Áldozattá válás, biztonság

Az áldozattá válás és biztonság témaköre hasonlatos volt az óvodai programokhoz, az alapok megbeszélgetése ugyanazt a tematikát követte. Azonban mivel ezek a gyerekek napjuk legnagyobb részét az iskolában töltik, így a legmeghatározóbb életterük is ez. Ebből adódik, hogy kiemelten kell kezelni és megbeszélni az iskolában átélt élményeiket. Ehhez kapcsolódóan hangsúlyoztuk az iskolai bántalmazás fogalmát: a szóbeli és a fizikai formáit egyaránt. Szinte valamennyiüknek jelen van a szókincsében a kiközösítés, verekedés, „csicskáztatás”, csúfolódás fogalma. Sok-sok példát is tudtak mondani ezekre a fogalmakra. Szintén jól megfogalmazták azt is, hogy mi a bántalmazó és a bántalmazott közötti különbség. Ebben a csoportban is szinte valamennyien voltak már mind a két szerepben.

Ezt követően egy rövid filmrészlet megtekintésére került sor, amely azokat a veszélyhelyzeteket mutatta be, ahol bántalmazhatják őket, illetve azt, hogyan is lehet azokat elkerülni. A film a következő helyzeteket mutatta be: Veszélyek: iskolai-, otthoni-, internetes bántalmazások.

<https://www.youtube.com/watch?v=9Bssxs4Deol>

<https://www.youtube.com/watch?v=LNtZWIOS0g>

<https://www.youtube.com/watch?v=Pj2q6OMfJfs>

A filmrészletek után közösen megbeszéltük a látottakat, illetve meséltek arról, hogy milyen veszélyhelyzetbe kerültek már eddig.

Fontosnak tartottuk azt is kihangsúlyozni, hogy a bántalmazásnak bizony súlyos következményei lehetnek. Fogalmak: zsarolás, zaklatás. Azt pontosan tudta szinte mindenki, hogy nem jó

dolog, és büntetés jár érte, hiszen többen átérték már valamilyen formában akár az iskolában vagy akár otthon. De, hogy a felnőtteknek mi is, azt nem igazán tudták. Fontos volt tudatosítani bennük, hogy ez bizony súlyos bűncselekmény, amiért a felnőtteket nagyon szigorúan bünteti a törvény.

A „Ha beléd kötnek, piszkálnak, akkor ez a megoldás” című film megtekintése, az eddig elhangzottak összegzéséhez, ismétléséhez. A látottak megbeszélése. Fogalmak: Tolerancia, jogok, kötelességek, döntés, következmények, felelősségvállalás, megbánás, közösség érdeke, áldozat, vétke.

Veszélyhelyzetek, internet veszélyei

„A veszélyek a mindennapokban” című prezentáció segítségével közösen beszéltük meg a képeken látottakat. A képek azokat a leggyakoribb vészhelyzeteket mutatta be csoportosítva, amelyet életkoruk szerint ismerhettek. Célunk az volt, hogy tájékozódjunk arról, hogy melyik az a veszélyhelyzet, amelyet ismernek és melyik az, amelyet nem. Ezáltal tudunk esetlegesen részletesebben kitérni azokra, amelyekről kevesebb információjuk van, vagy amelyeket nem is gondolnak veszélyesnek. Fogalmak: természeti katasztrófák; közlekedési balesetek, háztartási balesetek; szennvedélybetegségek; stressz (iskolai); konfliktusok,

- Természeti veszélyek: árvíz, villámlás, erdőtüz, szélvihar, hóvihar, földrengés,
- Közlekedési veszélyek: kerékpáros balesetek, gyalogos balesetek – zebrán gázolás, karambol
- Háztartási balesetek: vágás, égés, tűz, szén-monoxid mérgezések, elcsúszások, törések, kullancs csípése, gyógyszermérgezés. A „Háztartási balesetek” című kisfilm megtekintése és a látottak megbeszélése, hiszen a leggyakoribb balesetek otthon történnek.
- Napozás, fürdőzés veszélyei: kiszáradás, leégés, uv sugárzás, vízi balesetek, romlott étel fogyasztása
- Szennvedélybetegségek: kávé, alkohol, cigaretta, drog, mobil, internet, szerencsejáték.

Szenvedélybetegségek: Hazánkban a szenvedélybetegségek különböző formában történő megjelenése és rohamos terjedése figyelhető meg, így fontosnak tartjuk, hogy ezekről az életkoruknak és az értelmi képességeiknek megfelelően beszéljünk. Fogalmak: szenvedélybetegség és típusai: alkohol, kávé, drog, sport, vásárlás, munka, televízió, szerencsejáték, internet, mobiltelefon.

Mi az, ami őket leginkább érintheti a véleményük szerint? Egyöntetű volt a válasz:

- internetfüggőség
- mobilfüggőség:

Felmerült kérdések, témák:

1. Kinek van mobiltelefonja? Kinek van már Facebookja vagy Messengere?
2. Mennyi időt foglalkozol a telefonoddal?
3. Mit csinálsz leggyakrabban az interneten? játék, zenehallgatás, de messze a Tik-tok, a Facebook és a Messenger a legnépszerűbb.
4. Mi az, ami hasznos és mi az, ami káros az internetben?
Hasznos: szórakozni lehet, tanulni lehet, ismerkedni lehet.
Káros: idegenek bánthatnak

Az internet veszélyei: Milyen veszély fenyegethet bennünket? Igyekeztünk közösen összeszedni –akár a saját élményeik alapján:

- Idegenek akarnak ismerkedni velem.
- Rossz emberek akarnak ismerkedni velünk.
- Feltörik a fiókjainkat.
- Leemelik a pénzünket.
- Káros oldalakra juthatunk.
- Hamis híreket írnak.

Fogalmak: troll, mém, cyberbulling, lelki bántalmazás, fenyegetés, zsarolás, cikizés, kiközösítés, megszegényítés, illetéktelen képek, lejárató mobilfelvételek, rosszindulatú megjegyzések, álprofil, áldozat, internetes zaklató,

Mit lehet tenni, hogy ne legyünk áldozatok? Hogyan védekezhettek?

Szabály:

1. Vigyázz a felrakott képekkel!
  2. A saját neved, a lakcímedet vagy a telefonszámod tabu az interneten!
  3. Gyakorta váltogasd a jelszavaidat!
  4. Illegális tartalom letöltését a törvény bünteti!
  5. Amit egyszer beírsz vagy felteszel az internete, az mindenkihez eljut!
  6. Az internet nem felejt!
- Mikor és kinek szólnának? – A szülőknek, idősebb testvérnek, barátoknak.
  - Milyen szakemberhez fordulhatunk? – Kiderült, hogy nem szólnának önszántukból azonnal!

A veszélyhelyzeteket hogyan tudjuk elkerülni? Vagy mit kell tenni, ha veszélyhelyzetbe kerülünk? A „Vészhelyzetek - váratlan esetek. Mit tennél, ha....?” prezentáció megtekintése és megbeszélése. Először saját maguk próbálták meg a kérdésekre válaszolni, illetve megoldást találni, és csak utána beszéltük meg részleteiben.

Többek között a következő esetekre kaptak tanácsokat: leszólítanak idegenek az utcán; tűz van a szomszédban; idegen becsönget hozzátok; idegen felnőtt rád ír a Facebookon stb.

Mit kell tennem, ha vészhelyzetben vagyok?

- Bajban vagy azonnal kérj segítséget!
- Hívd a Rendőrséget!
- Telefonos segítségnél mondd el!
- Nevedet. Telefonszámodat.
- Mi a baj?
- Hol vagy most? Ki bántott?
- Mikor bántott?
- Egyszer bántott?
- Máskor is bántott?
- Egyedül vagy?

-
- Más is látta mi történt?
  - Szóltál már másnak is?

Rendőrség, polgárőrség:

A segítségkérés formái, lehetőségei. Rendőrség és munkája

A téma feldolgozása interaktív módon történt, beszélgetés keretében videók megtekintésével. A fogalmak tisztázásakor szerepet kapott a rendvédelmi szervek feladatainak átbeszélése, csoportosítása. Fogalmak: hívószám, fegyveres szervezet, egyenruha, erőszak, bűnözés, rendőr, rendőrség, fegyver, körzeti megbízott,

Közös beszélgetés közben elmondják az eddigi életeseményeiket, pozitív és negatív élményeiket, a témáról eddig tanultakat, és ezek alapján igyekeztünk egy reális képet adni.

- Kik is azok a rendőrök? Mi a munkájuk?
- Ki lehet rendőr?
- Hogyan lehet rendőr valaki?
- Van valakinek közeli ismerőse, családtagja, aki rendőrként dolgozik? Mesélt a munkájáról?
- Kinek a településén dolgozik például körzeti megbízott?
- Mi a feladata? Mit csinál?

A célunk a rendőrség, a rendőr feladatainak ismertetése, a pozitív rendőrkép kialakítása, a rendőrtől való félelem oldása, a rendőrrel, a rendőrséggel szembeni negatív előítéletek semlegesítése és a jogkövetésre, a törvények betartására történő nevelés voltak.

Rövid filmek segítségével bemutatásra került a rendőrök munkáját, betekintést kaphattak a rendőrség napi életébe.

„Rendőrség – játékműsorok rendőrsre” – látogatás egy rendőrsre:

<https://www.youtube.com/watch?v=WQMZSMEynzg>

„Rendőr szeretnék lenni” – Gyermeknapi kívánságok:

<https://www.youtube.com/watch?v=XS7XPd139Zk>

Fogalmak: trafipax, járőr, közlekedési rendőr, szonda, igazoltatás, okmányok, nyomozó, rendőrkutya, személyleírás, térfigyelő kamera. A filmek megtekintése után közösen megbeszéltük a látottakat.

Internetes bűnözés témakörben a gyerekek a <https://www.youtube.com/watch?v=fo6Ni5qvV4E> videón megnézték, hogy egy internetes csaló lebuktatása hogyan is történik.

Polgárőrség és tevékenységük témakör fogalmai: polgárőrség, társadalmi szervezet, járőrözés, önkéntes munka, gázspray.

Először a gyerekek a saját tapasztalataikat mondták el, majd az „Úgy nézek ki, mint egy rendőr” – polgárőrök motorral- rövidfilm megtekintésére került sor: <https://www.youtube.com/watch?v=8vi0j8CMeUo>

A téma feldolgozása után szituációs játékok segítségével történt a tanultak gyakorlása, az új fogalmak elmélyítés és rögzítése. Feladatok:

- „Betörés az ékszerboltba”: A szomszédod, két napja elment nyaralni, de reggel arra ébredsz, hogy valahol kitört az ablak. Kimész, körbe nézel, de a környezetben nem látsz semmi feltűnő változást. Fák nem dőltek ki, vihar sem volt. Mi történhetett? Mit tennél? Kit értesítenél?
- Kit hívnál ha,...?: A játék során fő cél, a segélyhívószámok ismeretének elmélyítése, telefonos segítségkérés folyamatának átbeszélése, gyakorlása. (rendőr, mentő, tűzoltó, katasztrófavédelem)
- „Mit csinál, miért felel?” – feladatlap kitöltése.

Érzékenyítés

Az érzékenyítés olyan elvi felvilágosítás vagy gyakorlati nevelés, aminek célja, hogy valaki könnyebben elfogadja azokat az embereket, akik valamiben különböznek tőle, vagy éppen eltérnek a megszokottól. Az emberek érzékenyítésére ott van szükség, ahol a kisebbséghez tartozók megkülönböztetéssel és sokszor (teljes) kiközösítéssel szembesülnek. Ilyenek például:

- jól látható külső ismertetőjegyek (pl. bőrszín, elhízás, szőke haj, testi fogyatékoság, tetoválás stb.)
- egy találkozás vagy beszélgetés során észrevehető tulajdonságok (pl. értelmi fogyatékoság, beszédhiba)
- alaposabb megismerés után feltároló jellemvonások vagy élethelyzetek (pl. más vallás, homoszexualitás, büntetett előélet stb.)

Az érzékenyítés azonban sokkal több, mint egy egyszerű tájékoztatás, hiszen nem csak ismereteket ad át, hanem a hozzáállás és a viselkedés megváltozását is célul tűzi ki. Gyakorlatilag azt szeretnénk, hogy az emberek sokkal figyelmesebbek, toleránsabbak és elfogadóbbak legyenek embertársaik iránt. Legyenek nyitottabbak a másik felé, és tudatosan figyelmen kívül tudják hagyni az előítéleteiket, és képesek is legyenek ezeket kezelni a mindennapi helyzetekben. Természetesnek veszik, hogy vannak tőlük különböző adottságú vagy tőlük eltérő életet élő emberek, akik ugyanolyan emberek, mint ők.

Az érzékenyítő programunk különböző korosztályok részére lett felépítve, de az általános cél, hogy az életkori sajátosságok figyelembe vételével különböző tevékenységeken, játékos feladatokon keresztül mutassuk be a gyerekek, fiatalok részére, hogy sérült embertársaiknak milyen nehézségekkel kell megküzdeni a mindennapok során.

A tevékenység célja, hogy az érzékenyítés során játékos formában próbálják ki a különböző élethelyzeteket, saját élményeken keresztül tapasztalják meg azokat a nehézségeket, melyekkel minden nap szembesül egy fogyatékosággal élő gyermek.

További cél, hogy a gyermekek bátran merjenek kérdezni, természetesen tudják kezelni a fogyatékosággal élő embereket, és ennek megfelelően szocializálódnak.

A foglalkozások a következő területeket érintik: látássérülés, hallássérülés, mozgásfogyatékoság, értelmi fogyatékoság.

Mindig az adott fogyatékoság legjellemzőbb tulajdonságainak átbeszélésével kezdünk. A foglalkozások megtartásával – melyet minél kisebb életkorban szükséges elkezdeni – szeretnénk elérni a pozitív szemléletváltást, a kirekesztő magatartás csökkenését és a befogadó attitűd erősödését.

2. Alkalmazott játékok

A látássérülés fogalmával, a látássérült emberek jellemzésével indítottunk. Érdekes volt, hogy ők a szemüveges gyerekeket és felnőtteket egyáltalán nem sorolják közéjük, még akkor sem, ha nagyon erős szemüvege van az illetőnek.

„Bekötött szemmel” című játékokkal a látássérültek életébe nyerhettünk bepillantást:

- Beletettünk egy zsákba különböző tárgyakat (ceruza, radír, kréta stb.). A bekötött szemű gyermek pedig megpróbálták kitalálni, hogy mit is fogtak meg a zsákban.
- Szintén bekötött szemmel rajzoltattuk és írtattuk a gyermeket. Kiderült, hogy ez nem is olyan egyszerű annak, akinek ép a látása.
- Olyan jellegzetes illatú anyagokat, fűszereket válogattunk össze, amiket reményeink szerint nagy valószínűséggel mindenki ismer: a kakaó, az ecet, fahéj, vanília, fokhagyma, citrom.

A figyelemzavaros gyerekeknél nem az a gond, hogy nem figyelnek, hanem éppen ellenkezőleg az, hogy mindenre egyszerre figyelnek. Ez azért baj, mert akár tanórán a figyelmét akár egy szellő is képes elvonni, mert a figyelme nem koncentrált, hanem szétszórt.

A következőt játszottuk a gyerekekkel: az egyik gyereknek az egyik fülébe a szomszédja énekel, míg egy másik kisgyereke éppen egy verset olvasott fel neki. Érdekes jelenetek voltak, hiszen nem igazán ment a legtöbbször az egyszerre figyelés.

Értelmi sérüléssel élő gyerekek és felnőttek jellemzője az alacsonyabb intelligenciaszint, a beszédértési nehézségek, a nehezebb önkifejezés, naivitás, lassabb tanulási tempó. Megbeszéltük, hogy a mi is az a Down-szindróma, hiszen az ismerőseik között is van egy kislány, aki érintett ebben. Miben szorul leginkább támogatásra ez a kislány? (önállóság, önkiszolgálás, tanulásban több idő biztosítása, lassabb tempó, több magyarázat, tevékenykedésen keresztüli tanítás, beszéd kiegészítése képekkel stb. Saját maguk jellemezték a rá jellemző tulajdonságait: kedves, barátságos mindenkivel. Óvodába együtt jártak, de most speciális – gyógypedagógiai – iskolában tanul. Közösen beszéltük meg azt is, hogy ez az iskola miben is különbözik a saját iskolájuktól.

- ✓ Iskolai programok felső tagozatos korosztályok számára (6 alkalom):

Piskó 2022.11.05.

Az iskola, ahol a gyerekek a napjuk legnagyobb részét töltik a másodlagos szocializáció egyik legfőbb színtere. Ráadásul a felsős gyerekek ebben az időszakban élik a serdülőkorukat, amelyben a kortárs kapcsolatok és azok visszajelzései sokkal fontosabbak számukra, mint akár a családé vagy a pedagógusé. Sokkal öntudatosabbak, és gyakorta megpróbálják fesze-

getni a társadalmi szabályrendszert. Nagyon érzékenyek is és az újfajta önállóságukból adódóan rengeteg veszély is leselkedik rájuk, többek között a bullying vagy internetes zaklatás témájában is. Sajnálatosan, egyre gyakrabban hallhatunk arról is, hogy az iskolai erőszak gyakoribbá vált szerte a világon, így Magyarországon is. Arra is sok példát találunk, hogy az intézményekben dolgozó felnőttek is alkalmazzák a diákokkal szemben a szóbeli bántalmazást, pedig a diákok éppen tőlük várnák el a mintaadást. A leggyakoribb az, hogy a gyerekek egymással szemben alkalmazzák az erőszakos verbális kommunikációt, amely sokszor fizikai bántalmazásba torkollik.

A program rávilágított arra, hogy a felső tagozatos diákok igencsak ki vannak téve az áldozattá válás kockázatának. Elsősorban a szülői odafigyeléssel lehet csökkenteni e kockázatokat, azonban szakértői segítséggel lebonyolított iskolai foglalkozások is segíthetnek a gyerekeknek, illetve a gyerekeken.

Főbb témakörök:

- Áldozattá válás
- Internet veszélyei. Online függőség.
- Kábítószer és hatása. Egészségfejlesztés. Érzékenyítés.
- Környezeti értékek, kulturális örökség tisztelete.
- Erőszakmentes konfliktuskezelés, agressziókezelés.
- Rendőrség, polgárőrség feladata, szerepük, jelentőségük a település életében.

Áldozattá válás

Főbb fogalmak: fizikai bántalmazás, szóbeli bántalmazás, áldozat, elkövető, bűnöző, rossz, jó, árulkodás, zsarolás, zaklatás, bántalmazó, bántalmazott, segítségkérés, veszélyhelyzetek.

Megbeszélgetett kérdések:

- Mit kell tenned, ha bántanak? Mit kell tenned, ha mást bántanak, és jelen vagy?
- Fontos: Ne nézd tétlenül! - Kérj segítséget: a családtagjaidtól, tanáraidtól, barátaidtól!
- Mi lehet a következménye, ha Te bántasz valakit?

A szóbeli bántalmazás

- Mit jelent ez a fogalom?
- Honnan tudod, hogy szavakkal bántanak?
- Voltál már ilyen helyzetben?
- Mit éreztél ilyenkor?
- Mit tettél Te?

Annak, akit szavakkal bántanak, az agyában ugyanazok a reakciók jönnek létre, mint ha éppen fizikailag bántalmazták volna. És ez hosszú távon bizony feldolgozhatatlan és nagyon komoly traumát is okozhat, amely megbetegedéshez vezethet.

Mit kell tenned?

- Időben ismerjünk a jeleket! (sértegetnek, bántanak, hibáztatnak, fenyegetnek, stb.)

Rövidtávon:

- Fejezed ki az érzéseidet és fogalmazd meg a másik érzéseit is (Például: „Úgy látom, dühös lettél”).

-
- Kéréseket fogalmazz meg (Például: „Szeretném, ha tisztelettel beszélnél velem”).

Hosszabb távon: Amennyiben a bántalmazó fél nem ismeri fel a hibáit, és nem hajlandó változni:

- Lépünk le onnan a legrövidebb időn belül!
- Merjünk segítséget kérni!

Te mit csinálnál? / Kisfilm az iskolai zaklatásról c. film megtekintése és a látottak átbeszélése:
https://www.youtube.com/watch?v=0S_oC0EfpJQ&t=18s

Internet veszélyei. Online függőség

Hazánkban a szenvedélybetegségek különböző formában történő megjelenése és rohamos terjedése figyelhető meg. Kiindulásként egy rövid bemutatkozás után a legfontosabb fogalmak tisztázására került sor. Közösen – rávezető kérdések segítségével - történt a csoportosítás illetve a fogalmak pontosítása.

Mobilfüggőség:

- Kinek van mobiltelefonja?
- Kinek van Facebookja és Messengere?
- Mennyi időt foglalkozol a telefonoddal?
- Mit csinálsz leggyakrabban az interneten?
- Miben volt más az életed előtt telefont kaptál?
- Mit szólnak a szüleid a telefonozásodhoz, netezésedhez?
- Mi az, ami hasznos és mi az, ami káros az internetben?

Összességében nagyon reálisan látják a saját viszonyukat a telefonjukhoz és a közösségi oldalakhoz. A legtöbbjüknél semmi szülői korlátozás vagy kontroll nincs ezen a területen.

A mobiltelefon-függőség elképesztő veszélyei - hi-tech című film megtekintése.
<https://www.youtube.com/watch?v=yglXMK4H7RQ&t=23s>

Az internet veszélyei:

- Feltörik a fiókjainkat.
- Leemelik a pénzünket.
- Káros oldalakra juthatunk.
- Rossz emberek akarnak ismerkedni velünk stb.

Fogalmak: szexuális és erőszakos tartalom, troll, mém, lelki bántalmazás, fenyegetés, zsarolás, cikizés, kiközösítés, megszégyenítés, illetéktelen képek, lejárató mobilfelvételek, rosszindulatú megjegyzések, álprofil, áldozat, internetes zaklató, darkweb, cyberbulling,

Sok fogalmat ismertek, a saját szavaikkal igyekeztek viszonylag pontosan körbe írni. Az ismeretleneket pedig közösen próbáltuk meg értelmezni, majd pontosítani. Jól látszott, hogy már foglalkoztak korábban is ezzel a témával, ha nem is ilyen részletesen.

Facebook és internet, függőség és más érdekességek című film megtekintése és a látottak átbeszélése. <https://www.youtube.com/watch?v=UmGHYbNsGeg>

Kiemelten is szó esett az internetes zaklatásról, hiszen napjainkban egyre többen esnek áldozatul ennek.

Az „áldozat vagy internetes zaklató voltam?” feltett kérdéskor egyértelműen kiderült, hogy többen is voltak már érintettek. Vagy elmerték mondani vagy az arcukról jól leolvasható volt. Sajnálatos módon, szinte minden csoportban van egy vagy több olyan gyerek is, akik már váltak internetes zaklatás áldozatává és otthon nem is tudnak erről. Arra, hogy mit lehet tenni, hogy ne legyünk áldozatok kérdésre a 10 INTERNETES ÁTVERÉS ✓ AMINEK SOHA NE DÓLJ BE! című film segítségével szedtük össze. A film megtekintése után, és a látottakat közös átbeszéltük még egyszer. <https://www.youtube.com/watch?v=wiqKqgBxAWs>

Kábítószer és hatása. Egészségfejlesztés. Érzékenyítés.

Sajnálatos módon, a legfrissebb nemzetközi vizsgálatok azt mutatják, hogy a magyar fiatalok az átlagnál jóval érintettebbek a dohányzás és alkoholfogyasztás vonatkozásában, de a droghasználat terén is a középmezőnyben helyezkednek el.

Célunk preventív foglalkozás megtartása volt szituációs játékok segítségével, élethelyzetek átbeszélésével és beszélgetésekkel.

Először az alábbi kérdésekre válaszoltak a gyerekek:

- Szerintetek mi a drog? (alkohol, nikotin, gyógyszer is.)
- Miért használnak az emberek drogot? / Miért van erre szükségük?
- Mi a hatása a drognak? Mi történik azzal, aki drogot használ?
- Szerintetek ártalmas-e drogot használni? Ha igen, miért?
- Hol szoktak az emberek drogot használni? Mikor? Mennyire nehéz hozzájutni?
- Szerintetek meg kell akadályozni, hogy valaki drogot használjon? Ha igen, miért? Ha nem, miért?
- Ti mit tudtok tenni, hogy egészségesek maradjatok?

Kábítószeres és típusai – prezentáció bemutatása és közös megbeszélése:

- A fogyasztásra utaló vészjelek-jellegzetes tünetek: Pszichés tünetek, testi tünetek, magatartási változások.
- Gyanút keltő használati tárgyak, eszközök
- Pszichoaktív szerek csoportosítása

Feldolgozott fogalmak voltak: kábítószer, függőség, rehabilitáció, elvonás, viselkedés függőség, kémiai függőség, szerhasználat, eljárás - jog, bíróság.

A továbbiakban feldolgozásra került a függőségek csoportosítása, felosztása (kémiai és viselkedés függőségek, az ide tartozó elemek megbeszélése).

Felmerült kérdések:

- A felsorolt függőségek közül jelenleg rájuk nézve melyik lehet a legveszélyesebb, melyikre szoknának rá könnyebben. (internet és mobiltelefon illetve a cigaretta).
- Hova sorolnák az internet és telefonfüggést?
- Szerintük milyen lehet az arról való leszokás? Kitől, kiktől lehet segítséget kérni?
- Mi a különbség, mennyivel nehezebb leszokni egy viselkedés vagy egy kémiai függőségről. (Telefon és drog volt az összehasonlítási alap.)
- Melyikről nehezebb leszokni?

-
- Felmerült kérdésként, hogyha valaki leszokik, és utána újra kínálják, akkor meg tudja e állni, hogy újra drogozzon?
  - Mennyi szerepe van a környezetnek és mennyi szerepe annak, aki függő?
  - Mit vált ki belőled, ha társaságban vagy és nem érinthetted meg a telefonod? Mennyi időn belül következik be?

Ezek után az életből vett helyzetek megbeszélésével igyekeztük elmélyíteni a tanultakat. Fontos, hogy több módszert alkalmazva sokszor elismételve rögzítsük az új ismereteket.

Szituációk:

- Testvéred segítséget szeretne kérni Tőled. Az elmúlt időszakban rossz társaságba keveredett és egy – egy buli során kipróbált egyet a designer drogok közül.(Hogy zajlana a beszélgetés? Mit tanácsolnál Neki? Szólnál –e másnak? Kinek? Hogyan tudsz a továbbiakban segíteni a testvérednek?)
- Osztálytársad rosszul lett a szünetben. Épp a mosdóban tartózkodik, hányt, szédül és zavarosan beszél. Arra kér Téged, ne szólj senkinek, de úgy látod, az állapota egyre csak romlik. (A beszélgetés során derüljön fény arra, hogy mi történhetett előző este – ebben segíthet a csoport is. Milyen segítséget tudnál hívni? Ki az, akit értesítenél? pl:szülők, hozzátartozó, osztályfőnök... Mit tennél ott rögtön a társad védelme érdekében? –elsősegélynyújtás)

Azután arra kerestük a választ, hogy hogyan lehet kigyógyulni a függőségekből? A főbb fogalmak a túladagolás, a felismerés, a menekülés motívuma és a rehabilitáció voltak.

- A szenvedélyek, függőségek sokfélék így nincs egységes és konkrét terápia.
- Minden szenvedélybetegségben közös eleme: a menekülés motívuma.
- Szakemberek (pszichiáter, pszichológus) bevonása a betegek és a családtagjaik számára is!
- Fontos: A betegek korábbi környezetükből, életmódjukból való átmeneti kiemelése!
- A betegséggel való küzdelem hosszú harc, amelyben segítségül kell hívni: drogambulanciákat, gyógyult betegek által vezetett klubokat, különféle segítő célú egyesületeket, alapítványokat.
- A szenvedélybetegségek és függőségek összetett és komoly problémákat okozó területe az orvostudománynak és a társadalomnak egyaránt!

Az érzékenyítés olyan elvi felvilágosítás vagy gyakorlati nevelés, aminek célja, hogy valaki könnyebben elfogadja azokat az embereket, akik valamiben különböznek tőle, vagy éppen eltérnek a megszokottól. Az emberek érzékenyítésére ott van szükség, ahol a kisebbséghez tartozók megkülönböztetéssel és sokszor (teljes) kiközösítéssel szembesülnek. Ilyenek például:

- jól látható külső ismertetőjegyek (pl. bőrszín, elhízás, szőke haj, testi fogyatékoság, tetoválás stb.)
- egy találkozás vagy beszélgetés során észrevehető tulajdonságok (pl. értelmi fogyatékoság, beszédhiba)
- alaposabb megismerés után feltároló jellemvonások vagy élethelyzetek (pl. más vallás, homoszexualitás, büntetett előélet stb.)

Az érzékenyítés azonban sokkal több, mint egy egyszerű tájékoztatás, hiszen nem csak ismereteket ad át, hanem a hozzáállás és a viselkedés megváltozását is célul tűzi ki. Gyakorlatilag azt szeretnénk, hogy az emberek sokkal figyelmesebbek, toleránsabbak és elfogadóbbak legyenek embertársaik iránt. Legyenek nyitottabbak a másik felé, és tudatosan figyelmen kívül tudják hagyni az előítéleteiket, és képesek is legyenek ezeket kezelni a mindennapi helyzetekben. Természetesnek veszik, hogy vannak tőlük különböző adottságú vagy tőlük eltérő életet élő emberek, akik ugyanolyan emberek, mint ők.

Érzékenyítés a gyerekek körében:

Az érzékenyítő programunk különböző korosztályok részére lett felépítve, de az általános cél, hogy az életkori sajátosságok figyelembe vételével különböző tevékenységeken, játékos feladatokon keresztül mutassuk be a gyerekek, fiatalok részére, hogy sérült embertársaiknak milyen nehézségekkel kell megküzdeni a mindennapok során. Egy rövid színes prezentáció segítségével közösen beszéltük át, hogy kik és miért szorulhatnak segítségre.

A foglalkozás célja, hogy az érzékenyítés során játékos formában próbálják ki a különböző élethelyzeteket, saját élményeken keresztül tapasztalják meg azokat a nehézségeket, melyekkel minden nap szembesül egy fogyatékossgal élő gyermek.

- További cél, hogy a gyermekek bátran merjenek kérdezni, természetesen tudják kezelni a fogyatékossgal élő embereket, és ennek megfelelően szocializálójanak.
- A foglalkozások a következő területeket érintik: látássérülés, hallássérülés, mozgásfogyatékossg, értelmi fogyatékossg.
- Mindig az adott fogyatékossg legjellemzőbb tulajdonságainak átbeszélésével kezdünk.
- A foglalkozások megtartásával - melyet minél kisebb életkorban szükséges elkezdni - szeretnénk elérni a pozitív szemléletváltozást, a kirekesztő magatartás csökkenését és a befogadó attitűd erősödését.

Környezeti értékek, kulturális örökség tisztelete.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy mindenki számára belső késztetésből adódóan jöjjön az egyetemes, a magyar és a szűkebb lakóhely környezeti értékeinek, kulturális örökségének a tisztelete. A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiában is központi helyet foglal el ez a téma.

Magyarország és a világ legismertebb épületei:

Kérdések alapján alapfogalmak tisztázása: nevezetesség, történelem, műemlék, védelem, kultúra, természet, kulturális örökség, természeti örökség, UNESCO, Világörökség, nemzedékek. A világörökségi helyszínek olyan – az emberiség számára – fontos kulturális vagy természeti szempontból egyedinek számító értékek, amelynek védelme és megőrzése minden ország számára kötelező! A gyerekeknek fotókról, illetve saját ismereteikből kellett megnevezniük egy-egy értéket.

Ezután a kulturális örökség jellemzőivel folytatódott a foglalkozás: Kulturális örökségünket emberek alkották. Fontos, hogy nem minden kulturális örökség, ami régi. Kulturális örökségnek tekinthetők az alábbiak:

Tárgyi örökség: épületek, műemlékek, leletek, gyűjtemények, ruhák, műalkotások, könyvek, gépek, történelmi városok, régészeti lelőhelyek stb. Szellemi örökség: Például tárgyak és kulturális helyszínek, például a fesztiválok. A nyelvi örökség, a szójhagyomány, előadó művészet és a hagyományos kézművesség. Tájak és földrajzi területek, például kertek, földrajzi képződmények. Digitális örökség: digitális formában létrehozott források, képek, videók és hangfelvételek.

Szellemi Kulturális Örökség Magyarországon téma feldolgozásakor egyes magyar települések értékeit beszéltük meg.

Az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség részei az UNESCO megahtározásával kezdődött.

Magyarországon található örökségek:

- Mohácsi busójárás,
- Táncház-módszer
- Solymászat
- Matyó népművészet
- Népzenei örökség Kodály koncepció szerinti megőrzése

A saját környezetünk kulturális örökségének bemutatásakor az „Idegenvezetés a lakóhelyen” című játékot játszottuk. Ennek keretén belül a gyerekeknek az volt a feladatuk, hogy úgy mutassák be a lakóhelyüket, mint ha olyan turisták érkeztek volna, akik nem ismernek a környéken semmit. Minden számukra fontos dolgot mutassanak be, úgy, hogy a turisták kérdezhetnek is közben. A feladat elvégzése után kötetlen beszélgetés közben a szűkebb és tágabb környezetükben lévő kulturális értékek felsorolása, és jellemzőik megbeszélése történt.

Erőszakmentes konfliktuskezelés, agressziókezelés

Az iskola, ahol a gyerekek a napjuk legnagyobb részét töltik a másodlagos szocializáció egyik legfőbb színtere. Ráadásul a felsős gyerekek ebben az időszakban élik a serdülőkorukat, amelyben a kortárs kapcsolatok és azok visszajelzései sokkal fontosabbak számukra, mint akár a családé vagy a pedagógusé. Sokkal öntudatosabbak, és gyakorta megpróbálják feszegetni a társadalmi szabályrendszert. Nagyon érzékenyek is és az újfajta önállóságukból adódóan rengeteg veszély is leselkedik rájuk, többek között a bullying vagy internetes zaklatás témájában is. Sajnálatosan, egyre gyakrabban hallhatunk arról is, hogy az iskolai erőszak gyakoribbá vált szerte a világon, így Magyarországon is. Arra is sok példát találunk, hogy az intézményekben dolgozó felnőttek is alkalmazzák a diákokkal szemben a szóbeli bántalmazást, pedig a diákok éppen tőlük várnák el a mintaadást. A leggyakoribb az, hogy a gyerekek egymással szemben alkalmazzák az erőszakos verbális kommunikációt, amely sokszor fizikai bántalmazásba torkollik. Ezért tartjuk fontosnak, hogy tanulják meg azokat a módszereket, amelyek segítik elkerülni, illetve kezelni a konfliktusokat.

A foglalkozást az áldozattá válás, a bántalmazás programon elhangzottak rövid ismétlésével kezdték a gyerekek. Ezután tértek rá a konfliktus helyzetek felismerésére, kezelésére.

Minden közösségi szintén jelen van a konfliktus kialakulásának esélye. Igaz ez az iskolára, a baráti közösségre egyaránt. Ezért fontos ezt a témát is hangsúlyozottan kezelni. A gyerekek

között kialakult konfliktusok kezelése is sokféle lehet. Főbb fogalmak: konfliktus, kompromisszum, érzelem, probléma, érvelés, meggyőzés, pártatlan fél, stressz, düh, düh elfojtása, verekedés, beszélés.

Kötetlen beszélgetés során jártuk körbe ezt a témát, amelynek során a következő kérdésekre válaszoltak a gyerekek:

- Ki volt már nagyon mérges valakire? Honnan tudad, hogy mérges vagy? Mit éreztél?
- Meddig tartott? Mitől múlt el?
- Mit csináljunk, ha mérgesek vagyunk?
- Ki került már konfliktus helyzetbe? Mi volt az? Hogyan oldotta meg?
- Volt, aki verekedéssel oldotta meg? Sikeres volt? Jó érzéssel töltött el?

A konfliktuskezelés módjai:

Nagyon fontos, hogy megtanítsuk azokra a technikákra a gyerekeket, amelyek nem az agresszív verbális és fizikai megoldáson alapulnak. A resztoratív szemlélet előtérbe helyezése, a technikák alkalmazásának elsajátíttatása az életkoroknak megfelelő szinten és formában. Főbb fogalmak: Tolerancia, jogok, kötelességek, döntés, következmények, felelősségvállalás, megbánás, közösség érdeke, áldozat, vétkes.

A „Ha beléd kötnek, piszkálnak, akkor ez a megoldás” című film megtekintése, az eddig elhangzottak összegzéséhez, ismétléséhez. A látottak megbeszélése. A fogalmak közös tisztázása, elmélyítése. <https://www.youtube.com/watch?v=nxf0I9JVggE&t=13s>

Főbb fogalmak voltak: sértés, támadás, beszélések, önbizalom, irigység, féltékenység, testbeszéd, magabiztosság, önvédelmi sport.

A stresszoldás módjai.

- Hogyan tudunk segíteni, hogy ne legyünk stresszesek, vagy ha azok vagyunk, akkor megnyugodjunk?
- Soroljunk fel ehhez lehetőségeket: sport, zene, rajz, kirándulás stb.
- „Mit tegyünk, ha mérgesek vagyunk?” című oktatófilm megtekintése, és a látottak megbeszélése. (testi tünetek bemutatása, érzelmek elfojtása, megoldási lehetőségek: beszélgetés, szereteteink ölelése stb.) https://www.youtube.com/results?search_query=Mit+tegy%C3%BCnk%2C+ha+m%C3%A9rgesek+vagyunk%3F

Rendőrség, polgárőrség feladata, szerepük, jelentőségük a település életében

A segítségkérés formái, lehetőségei, a rendvédelmi szervek:

- Szükséges, hogy a foglalkozásokon, a segítségkérés formáiról, lehetőségeiről is információt kapjanak a gyerekek. Így a jelenlegi témafeldolgozásban szerepe van a fogalmak megismerésének, eddigi esetek életesemények átbeszélésének.
- Fontos, hogy a kamaszok a rendvédelmi szervekkel kapcsolatos pozitív és negatív élményeiket egyaránt elmerjék mondani.
- A téma feldolgozása interaktív módon történt, beszélgetés és videók megtekintésével.
- Fogalmak tisztázásakor szerepet kap a rendvédelmi szervek hatásköreinek átbeszélése, csoportosítása.

Fogalmak: hívószám, fegyveres szervezet, egyenruha, erőszak, bűnözés, rendészeti szervek, rendőrség, fegyver, körzeti megbízott, megyei főkapitányságok, városi kapitányságok, börtön, javítóintézet, határőrség.

A rendőrség és munkája témakörben a célok:

- A rendőrség, a rendőr feladatainak ismertetése;
- Pozitív rendőrkép kialakítása;
- A rendőrtől való félelem oldása;
- A rendőrrel, a rendőrséggel szembeni negatív előítéletek semlegesítése;
- Jogkövetésre, a törvények betartására történő nevelés;

Rendőrmunka: <https://www.youtube.com/watch?v=EvRymMDZLTE>

Az „Ismerkedés a rendőrség munkájával” és a „Rendőr lettem 1 napra.” című rövid filmek segítségével bemutattuk a rendőrök munkáját, betekintést kaphattak a rendőrség napi életébe.

Fogalmak: trafipax, járőr, közlekedési rendőr, szonda, igazoltatás, okmányok, nyomozó, rendőrkutya, személyleírás, térfigyelő kamera,

<https://www.youtube.com/watch?v=XwWycS5HUJg&t=82s>

<https://www.youtube.com/watch?v=RsoCrax9GhY>

Rendészeti szervek bemutatása, az ismeretek bővítése:

Az egyéb rendészeti szervek bemutatását egy prezentáció segítségével végeztük. Fogalmak: Nemzeti Nyomozó Iroda, Köztársasági Őrezred, Készenléti Rendőrség, NAV, Katasztrófavédelem, Határrendészet, Büntetésvégrehajtási Szervezet, Országgyűlési Őrség, Terrorelhárítási Központ, Tűzoltóság.

Polgárőrség és tevékenységük témakörben a fogalmak a polgárőrség, a társadalmi szervezet, a járőrözés, az önkéntes munka és a gázspray voltak.

Polgárőrök a haza szolgálatában: <https://www.youtube.com/watch?v=Edt0F0ROebQ>

- ✓ Bűnmegelőzési interaktív továbbképzés pedagógusok részére (2 alkalom):
Vajszló 2022.11.17.-18.

A gyerekeknek szóló prevenciós programok egyik legfontosabb célja mindig az, hogy a lehető legtöbb fiatalhoz jusson el. Ehhez azonban feltétlenül szükséges bővíteni a felkészített és szakmailag sokoldalú pedagógusok körét. Az nevelő-oktató munkát végző szakemberek többsége sem a képzésük során, sem pedig azt követően nem kap olyan ismereteket és gyakorlatban is jól használható módszereket, amelyek a mai kor deviáns -, kihívásaira, illetve a szenvedélyekkel kapcsolatos problémáira is megfelelően alkalmazható lenne. Sajnos, a gyerekek ifjúság egészséges és harmonikus személyiségfejlődését veszélyeztető hatások oly mértékben felerősödtek, hogy a pedagógusok bűnmegelőzéssel kapcsolatos szakmai ismeretanyagát feltétlenül bővíteni kell.

Éppen ezért ennek a 2 alkalomból álló programunknak is az volt a kiemelt célja, hogy megismertessük az általános iskolában tanító pedagógusokat a legalapvetőbb bűnmegelőzési prevenciók információkkal úgy, hogy majd azokat megfelelő módon tovább tudják adni a tanulóik felé. Tudjunk, a pedagógusoknak segítséget adjunk ahhoz, hogy könnyebben felkészülhessenek a bűnmegelőzési órák – osztályfőnöki órák megtartására, illetve az ahhoz szükséges attitűdjeiket fejlesztése is történjen.

A bűnmegelőzési program nem egy statikus tananyag, hiszen folyamatosan kell igazítani többek között a bűnelkövetési módszerek alakulásához, a bűncselekmények mennyiségéhez, a bűnmegelőzési stratégiákhoz, az oktatáspolitikához. Legfontosabb cél, hogy megtanítsuk a diákoknak:

- Hogyan ismerhetik fel a számukra veszélyes helyzeteket.
- Tudjanak nemet mondani olyan dolgokra – a társaik biztatása ellenére is-, amelyeket nem igazán akarnak megcsinálni.
- Hogyan tudják, megtalálhatják a megoldást a felmerülő problémákra.
- A konfliktushelyzeteiket úgy oldják meg, hogy ne érezzék vesztesnek magukat.
- Legyenek tisztában azzal, hogy bármilyen döntést hoznak is, annak vannak következményei is.

A bűnmegelőzés egyre fontosabbá válik társadalmunkban, és az eredményes alkalmazása nagyon speciális ismereteket is igényel. Sajnos, egyre fiatalabb korosztály keveredik valamilyen bűncselekménybe akár elkövetővé akár áldozatként. Nagyon fontos, hogy azok, akik napi szinten velük töltik az idejük nagyobb részét, tudják mire is kell figyelni, ha baj van, illetve tudják, hogy mivel lehet elébe menni a bajoknak. Előadás keretén belül a következő témák kerültek feldolgozásra:

- A bűnmegelőzéshez kapcsolódó jogi és kriminológiai alapismeretekhez tartozó alapvető jogi fogalmak megismerése és megfelelő alkalmazása: bűncselekmény, szabálysértés, tettes, részes, felbújtó, bűnsegéd, sértett, elkövető stb.
- A bűnmegelőzés legfontosabb területei a mindennapi életünkben
- Az elkövetővé és áldozattá válás témaköreire kapcsolódó tanórák tervezése: az áldozattá válás és az elkövető válás leggyakoribb módjai a fiataloknál, és módszereket ezek megelőzésére.
- Az egyes korcsoportoknak megfelelő témák és a feldolgozási módszerek: egy osztály vagy közösség bűnmegelőzési oktatásának megszervezése, az ehhez szükséges fő témakörök és módszerek összeállítása.
- DADA – program: A Rendőrség általános iskolai ifjúságvédelmi, bűnmegelőzési programja, amely évek óta nagyon sikeresen működik. A DADA mozaikszó, amelyben a betűk jelentése: Dohányzás-Alkohol-Drog-AIDS. A betűk sorrendje, a fogalmak egymásutánisága sem véletlenszerű, hanem a fiatalok próbálkozásait és azok következtében jelentkező veszélyeket igyekszik követni.
- Ezt a programot azonban kizárólag csak rendőr oktathatja, mert ő olyan elsődleges, hiteles ismeretekkel áll a tanulók elé, amelyeknek sem a pedagógusok, sem a szülők nincsenek birtokában.

- Élménypedagógia fontossága a bűnmegelőzésben: Mivel élmény és öröm nélkül semmilyen tanulás nincs, így a bűnmegelőzés területén is elengedhetetlen az alkalmazása. Az élmények megélése során olyan mély bevéődés érhető el, amely minden helyzetben előhívható és hasznosítható. Ilyen lehet tehát a bűnmegelőzés vagy az erőszakmentes konfliktusmegoldás is.

Számtalan jó gyakorlat született már, amelyek közül nagyon sok már mindenki számára elérhető és nagyon jól alkalmazható az osztályához is. Sok területen megfigyelhető a Nemzeti Alaptanterv szerinti tantervi koncentráció is.

- Élménypedagógia a bűnmegelőzésben: A remekül alkalmazható szituációs játékokat próbáltuk meg rögtön hozzákapcsolni a korábban említettekhez. Számtalan felhasználható módszertani anyaggal ismerhettek meg a résztvevők.
- A fiatalok által leggyakrabban elkövetett bűncselekmények és ezek megelőzése és ezekkel kapcsolatos bűnmegelőzési kisfilmet néztünk meg közösen.

A közösen megtekintett prevenciós filmekben látottakat is megbeszéltük.

<https://www.youtube.com/watch?v=BaW9bdih5s0>

<https://www.youtube.com/watch?v=qt-E8TqtvRw&list=PL50Kfo4Nn11xhDzktzEyJck-nCwpU8PQU1&index=3>

<https://www.youtube.com/watch?v=gypmwDmZiJ8&list=PL50Kfo4Nn11xhDzktzEyJck-nCwpU8PQU1&index=5>

Ezek után bemutattuk azoknak az online továbbképzések elérhetőségeit, amelyet kimondottan ebben a témában a pedagógusoknak készültek.

Előadás keretén belül a következő témák kerültek feldolgozásra:

- A kompetenciafejlesztő és a tapasztalati tanuláson alapuló tanulásszervezési módszerek bemutatása. A kooperatív pedagógiai módszerek megismerése
- Az iskolai agresszió. Asszertív problémamegoldások
- Hatékony kommunikáció a pedagógiai folyamatban
- Családon belüli erőszak felismerése, jellemzői, megelőzési és kezelési módjai
- A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése. Hitek és tévhitek, tanári felelősség
- A pedagógiai munkához felhasználható bűnmegelőzési kisfilmek

Interaktív játékok keretében olyan területeket érintettünk, amelyek a leggyakrabban fordulhatnak elő a tanárok napi munkájában.

Sajnálatos módon egyre gyakoribb az agresszió a gyerekek között, amelynek mindig valamilyen konfliktus az alapja, és a megoldását is nagyon jól ismerjük. A gyerekek leggyakoribb eszköze a problémamegoldásra a fizikai vagy verbális erőszak. Nem egyszerű ezen változtatni, hiszen a családból, illetve az internet világából hozott példát, rendkívül nehéz „kitörölni” és helyébe valami egészen mást beépíteni. Következetes munkával azonban meg kell tanítanunk a gyerekeknek azokat az asszertív problémamegoldó technikákat, amelyek a verbális vagy a fizikai agressziót felválthatják. Néhány gyakorlati feladatban igyekeztünk megoldásokat megtanítani a résztvevőknek.

A másik hangsúlyos terület a családon belüli erőszak, és annak minden fajtája, amiről el sem hinnénk, hogy mennyire gyakoriak. Különösen megnövekedtek a gyerekek ellen elkövetett szexuális bűncselekmények száma, amely leggyakrabban a családokban érik őket. Tudnunk kell felismerni a jelekről és azt is, hogy mit kell ilyenkor tennünk.

Sajnos többeknek is volt már ilyen élménye a tanítványaival kapcsolatban. A „Mit tegyünk?” játék keretében néhány, a leggyakrabban előforduló bűncselekményekre kerestünk törvényes megoldást:

- Ha igazolványt, értékes tárgyat találunk?
- Ha magatehetetlen embert találunk az utcán?
- Ha gyanús alakok tűnnek fel a környéken?
- Ha megszarolnak?
- Ha tudomásunkra jut egy bűncselekmény?
- Ha a szomszédunk néhány napja nem jelentkezik?
- Ha eltűnik valaki a családból?
- Ha felismerünk egy körözött bűnözőt, gépkocsit?
- Ha ismeretlenek csengetnek az ajtón?
- Ha bent van a lakásunkban a betörő?
- Ha azt tapasztaljuk, hogy betörték a lakásunkba?

Olyan filmeket néztünk meg és utána beszélünk meg közösen, amelyek témájával a leggyakrabban kerülnek elő.

<https://www.youtube.com/watch?v=YpVhA6LWMc>

https://www.youtube.com/watch?v=0S_oC0EfpJQ

<https://www.youtube.com/watch?v=Vt4Q4G0hUMk>

- ✓ Önvédelmi képzés (2 sorozat × 6 csoport): Vajszló

Cél volt a tudatosságnövelés, az önvédelem képességének fokozása. Program során az alábbi témaköröket érintették: vészhelyzet felismerés, konfliktus kerülés, technikai és taktikai megoldások oktatása.

1. Fontos, hogy a gyerekek megtanulják felismerni a rájuk leselkedő vészhelyzeteket. Fontos, hogy tudják, minek mi lehet a következménye.
2. Ismerjenek meg olyan technikai és taktikai megoldásokat, amelyekkel el tudják kerülni a konfliktushelyzeteket.
3. Ha már elkerülhetetlen a konfliktushelyzet, akkor tudjanak mindenki számára kedvező technikai és taktikai megoldásokat.
4. Érvényesüljön a sport egyik legfontosabb feladata: az ifjúság erkölcsi nevelése, fejlesztése.
5. Ami még nagyon fontos, hogy mintát szerettünk volna mutatni, hogy lehet nagyon hasznosan eltölteni a szabad idejüket.
6. És nem utolsó sorban példaképet is mutattunk azzal, hogy olyanok tartották a foglalkozásokat, akiknek a családjában generációkra visszamenőleg több olimpikon is volt.

A bűnmegelőzésnek nagyon fontos eszköze a szabadidő helyes eltöltése, amelyhez kiváló lehetőséget ad a sport. A NBS is kiemelt feladatának tekinti, hogy erősíteni kell a bűnmegelőzés és a sport kapcsolatát. Éppen ezért nem titkolt célunk volt az, hogy utat mutassunk a birkózás, mint sportág irányába is és a továbbiakban lehetőségük lehetne a tanulóknak a helyi sportkörökben megismerkedni komolyabban is a sportággal.

Sajnálatos módon egyre többször kerülnek gyerekek, fiatalok olyan helyzetekben, ahol a fizikai bántalmazás is jelen van, hiszen az egymás közötti agresszió egyre gyakoribb. Kortársaik hatására hajlamosabbak belekeveredni a bűncselekményekbe, és akár fizikai erőszakot alkalmazni, vagy elszenvedni. Ezért tartottuk fontosnak, hogy a sport az önvédelmi képzések alkalmával is érvényesítse, segítse többek között:

- a csoportba való beilleszkedést,
- egymás támogatását,
- a kölcsönös és egymás iránti bizalom építését,
- a szabályok betartását,
- az önuralom kialakítását,
- a közös célok elérését,
- a hagyományok ápolását,
- a közösség hírnevének növelését.

Minden foglalkozáson a bemutatkozás után a rövid elméleti ráhangolódást követően a gyakorlati ismereteket elsajátítására került sor. A foglalkozásokon részt vevő gyermekek játékos mozgásfejlesztés közben sajátíthatták el az önvédelem egy-két fontosabb alapelemét. Ilyen volt például: a biztonságos, sérülésmentes eséstechnika, a veszélyhelyzet felismerése. Aktív sportolók segítették a tréner munkáját ők mutatták be először azokat a feladatokat, amelyekről szó volt, illetve amelyeket meg fognak tanulni a gyerekek.

A foglalkozások felépítése:

- A megfelelő bemelegítések elengedhetetlenek a sérülések elkerülése érdekében. Különböző feladatokkal hangolódunk rá a foglalkozásokra.
- Napjainkban sajnos egyre inaktívabbak a gyerekek, hiszen az idejük nagyobbik részében semmiféle mozgást nem végeznek. Így a megfelelő erőnlétük kialakításához saját súlyú vagy társsal végzett gyakorlatokkal igyekeztek hozzájárulni.
- Társtolások és húzások: Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel.
- Esések és tompításaik: Előre, hátra, oldalra, le és át.
- Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás a fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása.
- Küzdőjátékok: Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros küzdelmek.
- Önvédelmi fogások: Szabadulások egykezes, kétkezes lefogásból, mellső, hátsó egykezes és kétkezes átkarolásból. Alapállások, alaphelyzetek gyakorlása.
- Játékos feladatmegoldások szerepe az önvédelmi és küzdőjellegű sportok elsajátításában.

- Ellenfél képességeinek elismerése, együttműködés a gyakorló párral.
- A foglalkozások mindig valamilyen játékkal vagy versennyel zárultak.

✓ Bűnmegelőzési zárórendezvény: Vajszló 2022.12.18.

A Bűnmegelőzési és közbiztonság javítását segítő programok, valamint a Közlekedésbiztonsági programok záró rendezvénye – kérésre – a település adventi ünnepéhez kapcsolódva került megszervezésre, amely közvetlenül karácsony előtt volt. Mivel csak szabadtéren kapott lehetőséget a vállalkozó, ott is egy nagyon behatárolt területen, így elsősorban a kötetlen beszélgetést tartották legalkalmasabbnak, hiszen ehhez az alkalomhoz ez sokkal jobban kapcsolható, jobban megnyílnak a résztvevők. Igyekeztek valamennyi korosztály képviselőjét megszólítani. Az iskoláskorú gyerekek szüleikkel együtt, de az idősebbek közül is többen nagyon szívesen beszélgettek velük, és mondták el a véleményüket a programokról étel – ital mellett. Fontos volt a programok és a projekt számára a visszajelzés, hogy mi tetszett vagy nem tetszett nekik korábban. Nagy öröm volt mindenki számára, hogy sem most, sem korábban nem kaptak negatív visszajelzést.

Ez alkalommal került kiosztásra a Közlekedésbiztonsági programok projekthez kapcsolódóan elkészült Kiadvány is, amely elsősorban a gyerekeknek készült, de bármely korosztály számára nyújthat segítséget. Kisebb és nagyobb gyerekeknek is külön készült egy olyan tájékoztató, amely alapvető közlekedési ismereteket tartalmaz.

5.6.2. KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁGI PROGRAMOK

A tevékenység célja volt a konzorciumot alkotó településeken élő lakosság közlekedésbiztonságának javítása, kerékpáros kultúra kialakítása és javítása, vezetéstechnika fejlesztése.

KRESZ-NAP iskolások számára	Interaktív kerékpáros KRESZ-nap iskolások számára (ügyességi pálya, oktatás, tesztek, láthatósági autó, forgalomtechnikai eszközök) Témák: Látni és látszani. Átkelés az úttesten. Kerékpárral az úton. Részt veszünk a közlekedésben. A jövő mobilitása. Ütemezés: 2 alkalom
Közlekedésbiztonsági kerékpáros kiadvány	Közlekedésbiztonsági kiadványok kicsiknek és nagyoknak Méret: A5, 4 oldalas Mennyiség: összesen 2000 db
Közlekedésbiztonsági szakképzés pedagógusok részére	Célja, hogy az általános iskolás gyerekeket a tanárok is fel tudják készíteni a biztonságos közlekedésre, meg tudják tanítani a közlekedésbiztonsági alapelveket. Ütemezés: 1 alkalom

<p>Közlekedésbiztonsági és családi kerékpáros nap</p>	<p>Családi kerékpáros verseny. Családi kerékpározás útvonalának kijelölése, rendőrséggel polgárőrséggel való kapcsolatfelvétel, helyi médiának cikk, logózott "rajtszám" nyomtatás, regisztráció, jelentkezőkkel kapcsolattartás, KB 5 km-es útvonal közös bejárása családokkal. Mindenki kap: jelképes ajándék, rajtszám. Kísérők: önkéntesek, kamerával videó készítése, az útvonal 2-3 pontján feladatok végrehajtása (kresz teszt, ügyességi feladatok, ...) pontgyűjtés családi és egyéni kategóriában, a résztvevők számára frissítő biztosítása.</p> <p>A programban feldolgozandó témák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kresz elméleti és gyakorlati tesztek • Az okostelefonok és más eszközök vezetés közbeni zavaró hatása csökkenti az éberséget, (vezetéstől elvonó tényezők egyike) így veszélyezteti a vezetőt, az utasokat és a közlekedés többi résztvevőjét. Szükséges ezen kockázatokra is felhívni a kezdő, s a gyakorlott „sofőrök” figyelmét. • Szürkületben vagy sötétségben a közlekedési útvonalakat fényszórók világítják meg, amelyek a szemet elvakítják, ezért csak árnyékszerű körvonalak látszanak. Elég, ha éppen csak belepillantunk a szembejövő autó fényszórójába, már ettől is percekre elvakulunk. Aki ragyogó napsütéses időben hajtott már be sötét alagútba, tudja, hogy az ember ilyenkor eleinte nem lát, és csak nehezen képes uralni a helyzetet. Az éjszakai vezetés során ez az adaptációs folyamat még lassabban megy végbe. (A pupilla rugalmassága, alkalmazkodási képessége a világossághoz és a sötétséghez 40 éves kor után fokozatosan romlik.) • Biztonságos vezetés száraz és nedves úton (vezetéstechnikai elmélet) • Falunap, vagy más egyéb közösségi esemény részeként, vagy akár önálló programként autós ügyességi verseny. <p>Ütemezés: 2 alkalom</p>
--	---

✓ KRESZ-nap iskolások számára (2 alkalom): Vajszló 2022.12.12.

A KRESZ elmélete: Mit tudunk a gyalogos-, és a kerékpáros közlekedésről? – közös beszélgetés: Fontosnak tartottuk, hogy elméleti ismertetés, beszélgetés is szerepeljen a programban. A gyalogos és a kerékpáros közlekedés szabályairól volt szó, hiszen a többen gyalog vagy – még messzebről is – kerékpárral járnak iskolába. A témához kapcsolódó legfontosabb fogalmak tisztázására, átisméltésére került sor, hiszen már valamennyiük számára ismerősek voltak ezeknek a fogalmak a jelentéstartalmával. Több alkalommal is előkerültek már.

Fogalmak: KRESZ, közlekedés, autó, kerékpár, kerékpár kötelező felszerelése, zebra, láthatósági mellény, elsőbbség, közlekedési táblák, jelzőlámpa.

Többek között megbeszélésre került:

-
- Mi az a KRESZ?
  - Kikre vonatkoznak a KRESZ szabályai?
  - Járművek fogalma és csoportjai
  - Ki vezethet kerékpárt?
  - Kerékpár ajánlott és kötelező felszerelése.
  - Átkelés az úttesten – zebra
  - Látni és látszani – fényvisszaverő mellény, karszalag, stb fontossága
  - Közúti jelzőtáblák csoportosítása stb.
  - Részt veszünk a közlekedésben – Mire kell figyelni?

Nagyon sok ismeretanyaggal rendelkeztek a gyerekek, látszik, hogy az iskolában is rendszeresen előkerül ez a téma. Jól látják, hogy milyen szabályokat kell betartani a közlekedés közben, de sajnos a gyakorlatban sokszor elfeledkeznek ezekről maguk is!(saját elmondásuk szerint)

„Stop! Közlekedj okosan. Retro rajzfilm gyerekeknek” című oktató filmsorozat több részének megtekintése és közös megbeszélése.

<https://www.youtube.com/watch?v=geM5Cl8fKoY>

<https://www.youtube.com/watch?v=xyr7IRIXmek>

<https://www.youtube.com/watch?v=keVpoci7qrM>

A nagyobbaknak KRESZ-TOTÓ kitöltése. Az átismételt elméletet követően egy TOTÓ kitöltésével a témával kapcsolatos ismereteikből adhattak számot a gyerekek. A feladatlapok kiértékelésére rögtön sor került, a feladatokat közösen átbeszélték.

Ezt követően a kicsik az ügyességi pályán is kipróbálhatták magukat. Nagy lelkesedéssel vettek részt a gyerekek ezen a programon is, örömmel hajtották végre az ügyességi feladatokat a rollerrel. Többek között kerülgetni kellett a különböző távolságokban elhelyezett terelőbójákat megállás nélkül. Emellett a rollerrel különböző ügyességi feladatokat is végre kellett hajtani időre. Mindkét esetben közlekedési lámpa irányítására és a mutatott közlekedési táblákra is figyelni kellett. Egymással versenyezve ment a küzdelem a leggyorsabb, legügyesebb cím elnyeréséért. Természetesen mindenki részesült a jutalomba.

A felsősök kerékpárra pattantak és az iskolaudvaron kijelölt akadálypályán próbára teheték magukat:

- Szlalom: Kerülgetni kellett a kerékpárral az egyre kisebb távolságokban elhelyezett terelőbójákat a láb lerakása és megállás nélkül.
- Szállítmányozás: A kerékpárral a láb lerakása nélkül a két bója körül körözve kell az egyik oldalról a másik oldalra áthordani különböző tárgyakat úgy, hogy a láb nem érintheti a talajt.

✓ Közlekedésbiztonsági szakképzés pedagógusok részére: Vajszló 2022.11.16.

Napjainkra már közismertek azok az EU-s adatok, miszerint a 14 év alattiak körében bekövetkezett halálesetek közül minden tizedik közlekedési baleset során történik. Ebből egyértelműen adódik, hogy a gyerekek védelme mindenki számára kiemelten fontos közlekedésbiztonsági feladat.

Nagyon sok európai ország - köztük a magyar állam - kiemelt hangsúlyt kíván fektetni arra, hogy a gyermekek a közlekedés felkészült, tudatos, a veszélyhelyzeteket elkerülő résztvevőivé váljanak. A hatékony baleset-megelőzés érdekében, már a legkisebb korban el kell kezdeni a tudatos közlekedésre nevelést, melynek elsődleges célja, hogy a gyermekek megismerjék a közlekedési helyzeteket és veszélyforrásokat. Fejlődésük, önállóságuk kialakulásához hozzátartozik a közlekedésre nevelés is. A közlekedés tanítása – mint a baleset-megelőzés egyik lehetséges módja – hosszú évek óta szerepel a Nemzeti alaptantervben, a 2012-ben megjelent és módosított változatban pedig még hangsúlyosabb szerepet kap.

Éppen ezért ennek az összejöveteknek az elsődleges célja az volt, hogy a pedagógusok egy ismétlést kapjanak azokról az ismeretekről, amelyeknek a birtokában vannak, illetve megismerkedjenek azokkal az új e-learning anyagokkal, amelyeket felhasználva fel tudják készíteni a gyerekeket a biztonságos közlekedésre, meg tudják tanítani nekik a legfontosabb közlekedésbiztonsági alapelveket úgy, hogy azok a mindennapok részévé tudjanak válni.

Egy prezentációs előadás segítségével felhívtuk a figyelmet azokra a nagyon fontos tényezőkre, amelyek következtében a gyerekek a közlekedés legveszélyeztetettebb résztvevőivé válnak. Ilyenek például:

- A közlekedésre nevelést már az óvodai kiscsoportban el kell kezdeni a legegyszerűbb feladatokból indulva és haladva a bonyolultabb helyzetekig lehet és kell is fejleszteni a nagycsoport végéig, majd az iskolában folytatva egészen a végzésig.
- A gyermekek szemével nézve az utca teljesen más alakot ölt, mint ahogyan azt, a felnőttek látják.
- A közlekedő gyermek másként lát, hall, gondolkodik és cselekszik, mint egy felnőtt.
- Az életkori sajátosságai, pszichológiai adottságai határozzák meg teljesítőképességét és ezek a közlekedésben elfoglalt szerepük szempontjából is bizonyos korlátokat jelentenek számukra.
- A gyermekek megosztott figyelme általában gyengébb, mint a felnőtteké. Számukra fontos dolgokra összpontosítanak - eközben minden más érdektelenné válik.
- A felnőttek gyakorta túlbecsülik a gyermekek veszélyérzékenységét - azt feltételezik, hogy a közlekedésben felnőttként fognak viselkedni.
- Gyakran maguk a felnőttek szolgálnak rossz példával - gyermekük közlekedési magatartásának alakulásában jelentős tényező az általuk mutatott példa.
- Az elméleti oktatás mellett fontos a valódi közlekedési helyzetekben történő gyakorlás, gyakoroltatás.

A gyerekek felkészítésének célja: az önálló, biztonságos, előrelátó, a közlekedési partnerekre odafigyelő gyalogos- és kerékpáros közlekedés, a gyermekbalesetek elkerülése!

Számtalan jó gyakorlat született már, amely mindenki számára elérhető! Például van olyan, amely a regisztrációval rendelkezők részére már a KRETA-ban is elérhető (<http://www.tanuloknak.hu/tananyagok>)

Kiválasztottuk például az első osztályosoknak készült interaktív anyagot, és ezen mentünk végig lépésről lépésre. Ezt követően megnéztük, valamennyi évfolyamhoz készült anyagokat. Elvégeztük a feladatokat is. Ezek után bemutattuk azoknak az online továbbképzések elérhetőségeit, amelyet kimondottan ebben a témában a pedagógusoknak készülték.

- ✓ Közlekedésbiztonsági és családi kerékpáros nap (2 alkalom):
Vajszló 2022.09.23. és 2022.11.12.

Az interaktív foglalkozások során a gyerekek és szülei a biztonságos közlekedés legfontosabb szabályait most elsősorban a gyakorlati alkalmazásuk közepette eleveníthették fel. Játékos formában rögzíthették a biztonságos gyalogos és kerékpáros – rolleres közlekedés szabályait.

Filmnézés: Közös megnéztünk egy rövid videót, amely a közlekedési táblákat és a közlekedési táblákat mutatta be mesébe ágyazva. A film után megbeszélték a látottakat. A gyerekek nagyon tájékozottak voltak.

KRESZ mese 1. rész <https://www.youtube.com/watch?v=MywPRL05kx8>

A csoportfoglalkozás alkalmával saját életükből hozott példákat átbeszélve megtanulták, hogy a hétköznapiak során használt játékok, tárgyak (roller, bicikli, hinta, mászóka, homokozó, fa az udvaron...) veszélyforrások lehetnek. Hangsúlyt helyeztünk a baleset megelőzésre, a játékok, óvodai eszközök helyes használatára annak érdekében, hogy sérülésmentesen teljenek a napjaik.

Feldolgozott fogalmak: baleset, balesetmegelőzés, elsősegélynyújtás, mentőhívás, sebellátás, kötszerek megnevezése: mullpólya, mull lap.

Mindenki elmesélhette, hogy milyen balesetet szenvedett már. Ennek megfelelően ellátásra került az általa elmesélt balesetből származó sérülése. A seb megismerése, fertőtlenítése, kötözése közben, az adott esetről beszélgettünk.

A rolleres akadálypályán A legkisebbektől a legnagyobbakig kipróbálhatták az ügyességüket a legvállalkozóbb kedvűek, gyakorlatilag minden korosztály képviseltette magát.

Kiindulásként egy rövid bemutató után közös beszélgetés során a témához kapcsolódó legfontosabb fogalmak tisztázására került sor. Az elindulás előtt beszéltük a védőfelszerelésről, annak fontosságáról is, így csak ezek használatával szállhattak csak fel a rollerekre.

Fogalmak: KRESZ, közlekedés, autó, kerékpár, zebra, láthatósági mellény, elsőbbség stb.

A kihelyezett akadályok között kellett nagyon szabályosan közlekedve teljesíteni a pályát. Közben a legfontosabb szabályokat is átismételhették a gyerekek a felmutatott közlekedési táblák segítségével.

Nagyon szerettünk volna egy olyan foglalkozást is nyújtani a gyerekeknek, amely még eddig nem volt a program során, illetve nagyon népszerű ebben a korosztályban is. Amellett, hogy szórakoztat, még fejlesztő hatással is bír. Számos problémára lehet gyógyír az állatokkal való kapcsolattartás is.

- A résztvevők a gyakorlatban láthatták, hogy mi is történik egy állatasszisztált foglalkozáson, megismerhették az állatokat, illetve segítő szakembert.
- Megismerték, hogy hogyan lehet közlekedni az állatokkal az utcán, a járdán.
- Az óvodai nevelés, fejlesztés szerves részét képezhetik különböző módszerek, terápiás eljárások, melyek során sok készség és képesség kialakulása, fejlődése megy végbe. Ezek közé tartozik az állatasszisztált terápia, ezen belül a kutyás terápia is!
- A bemutatott feladatok mindegyikét végre hajthatták a gyerekek is az állatokkal, óriási örömet jelentett ez számukra. Szinte senki nem szeretett volna kimaradni ebből.
- Hatalmas örömet jelentett mindenkinek ez a foglalkozás: gyerekeknek, óvónéniknek és a jelenlévő szülőknek egyaránt

Nagyon fontosnak tartottuk, hogy azoknak is biztosítsunk programot, akik szeretnek kézműves tevékenységekkel is foglalatkoskodni. Több, a közlekedéssel kapcsolatos dologgal készültünk, amelyet szívesen készítettek el a gyerekek, és a jelen lévő felnőttek egyaránt. Színezőket, gipszből kiöntött tárgyakat készíthettek az érdeklődők, illetve társas játékokkal, memóriakártyákkal is játszhattak. Valamennyi a közlekedéssel kapcsolatos ismereteiket bővítette vagy mélyítette el.

- ✓ Közlekedésbiztonsági kerékpáros kiadvány készítése

A megvalósító (Vállalkozó) egyeztetve a Megrendelővel, összesen 2 000 példányban - A5 méretben elkészítette a közlekedésbiztonsági kiadványt kicsiknek és nagyoknak.

- ✓ Helyi bűnmegelőzési stratégia és végrehajtási terv kidolgozása

A megvalósító (Vállalkozó) a helyi, projektben résztvevő települések bűnügyi statisztikáinak feldolgozását követően elkészítették a helyi bűnmegelőzési stratégiát, melyben következtetések levonását követően a célkitűzések meghatározása ismeretében kidolgozásra került a végrehajtási terv is.

5.6.3. TAPASZTALATOK

Az egész programsorozaton a szervezők és megvalósítók küzdöttek az érdeklődés és motiváció hiányával a konzorcium területén. nagyon sok rendezvény alkalmával a minimális létszám elérése is hatalmas kihívás volt. Ezért a későbbiekben nevelési intézményekhez, pl. a Vajszlói Óvodához és Általános Iskolához kötődtek az események. Többször egymást követően, de eltérő tematikával valósultak meg a programsorozat egyes rendezvényei, illetve más jellegű programokhoz kapcsolódtak.

Minden esemény utolsó akkordja a tapasztalatok megbeszélése volt, hogy a visszajelzések alapján a következő programon mire helyezzük a hangsúlyt.

Számos esetben kínáltunk étkezési lehetőséget, hiszen egyrészt a közös étkezés elősegítheti a kapcsolatok építését, a közösségek kialakulását, másodsorban erősítette a részvételi motívációt.

A programokon résztvevők ugyanakkor lelkesedéssel és örömmel vettek részt a programokon függetlenül attól, hogy mely korosztályba tartoztak.

6. ESZKÖZBESZERZÉS

A közösségfejlesztési akciók, közösségi tevékenységek, események, programok, folyamatok és együttműködések megvalósításához kapcsolódóan elengedhetetlen, minimális eszközök, melyeket a pályázatban vállalt tevékenységek megvalósítását teszik lehetővé.

A településenkénti igény szerint változó eszközök megvásárlása (rendezvénysátrak, sörpadok, étkezéshez használatos eszközök) alkalmas kisebb ünnepek és rendezvények lebonyolítása során a célcsoport kényelmes elhelyezésére, a hosszabb programok megtartására. A projektben valamennyi rendezvényhez kapcsolódik a felhasználásuk (szomszédolás, hagyományőrzés, felhasználható a lakossági fórumok és tanulókörök alkalmával is), illetve a későbbiekben is használhatóak egyéb közösségi rendezvények lebonyolításakor.

7. PROJEKT ELÉRT EREDMÉNYEI

A program alapvető célja és egyben elvárt eredménye volt, hogy megtörténjen a helyi közösségek fejlesztése, fejlődjön a konzorciumi települések társadalmának közösségi kezdeményező- és cselekvőképessége, valamint erősödjön a közösségi szerepvállalás.

A projekt során települési, mikrotérségi helyi identitást erősítő közösségfejlesztési folyamatok, továbbá közösségi részvételre épülő tervezési gyakorlatok alkalmazása, szabadidős, bűnmegelőzési, közbiztonsági és közlekedésbiztonsági programok valósultak meg, melyek biztosították a közösségek ismereteinek bővítését.

A projekt eredményeként a közösségeken belül kialakultak, megerősödtek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, térséghez való kötődés. A végrehajtott tevékenységek eredményeként felszínre kerültek a meglévő humán erőforrások, az együttműködéseknek köszönhetően ezek az erőforrások aktivizálódtak és minőségi változást hoztak a térségben lakók életében.

A beavatkozások segítségével fejlődött a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata. A program egyik fontos eleme volt, hogy a közösségfejlesztési folyamat részeként mindvégig

közösségi munkamód kerül alkalmazásra, amely biztosította a közösség központi jellegét és szerepét.

A fent vázolt programok által a helyi identitást erősítő közösségfejlesztési folyamatok, közösségi részvételre épülő gyakorlatok alkalmazása, szabadidős, bűnmegelőzési, közbiztonsági és közlekedésbiztonsági programok valósultak meg.

Megvalósult a helyi lakosság és szervezetek kulturális aktivitásra, helyi kulturális élet szervezésében és alakításában való szerepvállalásra ösztönzése, a kulturális részvétel fejlesztése. A beavatkozások eredményeként fejlődött a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom megerősödése pedig segítette a helyi közösség együttműködését, az önálló cselekvési képességek megerősítését.

A felsorolt rendezvények, események, programok, folyamatok által a helyi értékekre és a lakossági aktivitásra épülő kulturális értékek, funkciók megerősödtek. Az alulról jövő kezdeményezések hatása érezhető közösségépítést is szolgáló aktív szabadidős programok lakossági részvételében.

Közösségformáló programok során a különböző társadalmi csoportok közötti párbeszéd könnyebb lett, a generációk közötti párbeszéd, egymás hagyományai iránti érdeklődés megnőtt, ezzel is csökkentve a helyi társadalmi környezetben meglévő előítéleteket és diszkriminációt.

A projekt során megtörtént a célterület történeti feltárása. A korábban nem ismert értékek és hagyományok elérhetővé kerültek a lakosság számára. Mindezek eredményeként a működési tapasztalatok, közösségi feladatok, értékek, jó gyakorlatok feltárása, bemutatása és megőrzése realizálódott a kontinuitás fenntartása és új értékek létrehozásának elősegítése érdekében.

Többek között a programok hatására megújultak és erősödtek a meglévő együttműködések és a partnerség, valamint adott esetben új együttműködések jönnek létre települések, szervezetek és intézményeik között. A program sikerességében bízva a befejezést követően is újabb partneri kapcsolatok jönnek létre a helyi szereplők között.

8. INDIKÁTOROK

Projektszinten a PR29 Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma (fő) indikátor értéke 2022.12.31-én az alábbiak szerint alakult.

Települések/Mérföldkövek	Közösségi tervezés*	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	Összesen
Adorjás	46	18	0	95	2	0	5	32	48	43	37	326
Kémes	75	28	53	59	0	0	18	81	13	49	0	376
Kőrös	46											46
Páprád									6	153	0	159
Piskó	40	128	112	129	25	0	140	23	29	297	0	923
Vajszló	121	168	22	63	43	0	338	109	148	636	0	1648
Vejti	46	34	0	3	33	0	41	32	81	27	0	297
Zaláta	50	55	0	3	4	0	93	36	77	25	0	343
Összesen	424	431	187	352	107	0	635	313	402	1230	37	4118

A PR29 Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma indikátort 91,51%-osan teljesítettük.

A nők száma a projekt folyamán az alábbiak szerint alakult:

Települések/Mérföldkövek	Közösségi tervezés*	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	Összesen
Adorjás	27	10	0	45	1	0	4	26	34	26	19	192
Kémes	48	14	53	44		0	10	37	4	19	0	229
Körös	26											26
Páprád									4	79	0	83
Piskó	26	80	72	69	12	0	76	14	12	151	0	512
Vajszló	66	108	18	34	23	0	195	65	84	382	0	975
Vejti	27	25	0	2	10	0	28	24	38	10	0	164
Zaláta	29	28	0	0	3	0	47	23	40	15	0	185
Összesen	249	265	143	194	49	0	360	189	216	682	19	2366

A PO17 A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma indikátor az alábbi táblázat szerint alakult:

Település	PR29 indkátor (fő)		Helynévkönyv 2022.01.01.	Hátrányos helyzetű személyek száma (fő)			Arányszám (%)	PO17 indikátor (fő)	
	Összesen	Nők		Alacsony iskolai végzettségűek száma KSH 2011 évi adatok alapján	Tartós munkanélküli (365 nap óta) NFSZ 2022.12.20.	Hátrányos helyzetű személyek száma a projekt zárásának időpontjában		Teljes résztvevői létszám	Nők száma
Adorjás	326	192	148	67	4	67	0,4527	148	87
Kémes	376	229	437	126	7	126	0,2883	108	66
Körös	46	26	176	92	2	92	0,5227	24	14
Páprád	159	83	152	65	4	65	0,4276	68	35
Piskó	811	512	235	131	17	131	0,5574	452	285
Vajszló	1754	975	1646	600	27	600	0,3645	639	355
Vejti	303	164	145	73	3	73	0,5034	153	83
Zaláta	343	185	213	100	9	100	0,4695	161	87
Összesen	4118	2366						1439	842

9. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A projektmenedzser feladata volt a projekt irányítása, megvalósítás és elszámoltathatóság felügyelete. Felelősségi körébe tartozott továbbá a pénzügyi feladatok összefogása, záró és egyéb jelentések készítése, a Támogatási Szerződésben foglaltak betartása, a projektütemterv időintervallumainak betartása, költségvetés nyomon követése és aktualizálása. A projekt a megvalósítása során egymást váltva két személy látta el a projektmenedzseri feladatokat. Az egyikük rendelkezett a megfelelő végzettséggel, így képzésen nem kellett résztvennie.

A projekt megvalósítása során a szakmai vezető a teljes projekt szakmai megvalósítását koordinálta, segítette és adminisztrálta. A megvalósítás során összesen 3 személy látta el a szakmai vezetői feladatokat. Meghatározott időszakokra egy szakmai asszisztens is felvételre került.

10. KÉPZÉSEK

- ✓ Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ által szervezett, 60 órás, *A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata* című (blended) képzésen 1 fő vett részt Szentendrén.

A képzés során az alábbi tanulmányi területek kerültek feldolgozásra:

- a Cselekvő közösségek projekt célja, szakmai – módszertani eredményei
- Intézményi alapok, kulturális partnerség (múzeumok, könyvtárak, közművelődési intézmények)

-
- Közösségelméleti és közösségfejlesztési alapok, kulturális intézmények szerepe a települési közösségfejlesztésben, csoportos közösségfejlesztő módszerek gyakorlata
  - a kulturális intézmények közösségi alapú működtetése, társadalmiasítása
  - hozzáférés a kultúrához, esélyegyenlőségi modellek
  - önkéntesmenedzsment

A képzés sikeres befejezését követően a résztvevő:

- képessé vált a kulturális partnerség, a közösségfejlesztés, a kulturális intézményeket célzó fejlesztési folyamatok generálására
- jártassá vált a társadalmiasított intézményi és esélyegyenlőségi modellek alkalmazásában
- elsajátította a kulturális önkéntességi tevékenység támogatási módszereit

- ✓ A Szabadtéri Néprajzi Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ 6 órás, *A közösségfejlesztés és a helyi közigazgatás kapcsolata, egymásra gyakorolt hatása 2021/7* című szakmai egynapos képzését, 2021 március 12-én, e-learning formában szervezte, az önkormányzatok munkatársai, köztisztviselői számára. A képzésen minden konzorciumi településről 2-2 fő vett részt, azaz 12 fő részvételét biztosította a projekt.

A képzésen résztvevők a tanúsítvány megszerzését követően képessé válnak a közigazgatás intézményeit az aktivitásukban megerősített közösségek és kezdeményezéseik befogadására, támogatására, a közösségi aktivitás fenntartására.

A képzés célja volt:

- a közigazgatási szakemberek felkészítése gyakorlatorientált módszerekkel a közösségfejlesztés alapértékeinek, fázisainak és módszereinek megismerésére
- jó gyakorlatok bemutatása a közművelődési intézmények, a könyvtárak és a múzeumok közösségi részvételen alapuló működtetésére, társadalmiasítására, partneri kapcsolatainak bővítésére,
- a kommunikációs készségek fejlesztése az együttműködés érdekében.

11. NYILVÁNOSSÁG ÉS TÁJÉKOZTATÁS

A projekt megvalósítása során különös figyelmet fordítottunk a tájékoztatás és nyilvánosság biztosítására.

- ✓ A projektben Információs Pont került kialakításra Vajszlón, mely nyitvatartási idejében valamennyi konzorciumi település lakossága és további érdeklődők számára is elérhető. Feltétel volt, hogy könnyen megközelíthető helyen legyen, ahol megbízható és naprakész felvilágosítást adnak a települések életére hatást gyakorló legfontosabb

---

közhasznú (helyi, köznapi, mindennapi, közérdekű, közösségi, általános) információkról.

A közösségi információs pont a működését megkezdte 2022.04.04-én. Címe: 7838 Vajszló, Széchenyi u. 18. Helyet adó ingatlan megnevezése: Balikó Tamás Művelődési Ház.

- ✓ A „C” típusú tájékoztató táblák a konzorciumhoz tartozó településeken kihelyezése került.
- ✓ Kommunikációs célra alkalmas fotódokumentáció készítése: a rendezvényekhez kapcsolódóan az EPTK-n a szakmai beszámolók mellékleteként feltöltésre kerültek a készített fényképek.
- ✓ TÉRKÉPTÉR feltöltése: az előírásoknak megfelelő fotók az EPTK felületre kerültek feltöltésre.

12. FENNTARTÁS

A projekt során szerzett pozitív és negatív tapasztalatokat az azóta megrendezésre kerülő rendezvényeken azok figyelembevételével valósítják meg. A szerzett tapasztalatokat a konzorciumot alkotó településeken azóta is hasznosítják. A rendezvények száma természetesen a projekt óta csökkent, aminek háttérében a forráshiány áll.